

**Forum for soppfargere
1992-2023**

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

REFERAT

FORUM FOR SOPPFARGERE

28. NOVEMBER 1992

OSLO, den ,...05..02..... 19 93..

Postboks 61, Blindern-Oslo 3
Telefon: 023 36 94
Postgiro: 5 33 70 92
Bankforbindelse: Bøndernes Bank

Møtet ble holdt på UNIVERSITETET I OSLO, BIOLOGIBYGNINGEN

45 deltagere, stort sett fra Østlandet, men også fra Vestlandet og Nord-Norge.

Anna-Elise Torkelsen ønsket velkommen og oppsummerte det som har skjedd innenfor soppfarging i Norge siden interessen ble vekket tidlig på 80-tallet.

Klaus Høiland ga en innføring i kjemien bak fargeprosessen. Nyttig for alle. Hvor mange av oss har ikke bak oss diverse mislykkede prøvefarginger som kunne vært unngått hvis vi hadde hatt litt kunnskap om fargekjemi. Noe begrepsforvirring var det også og Klaus presiserte:

PIGMENTER er fysikk - pigmentene klistrer seg fysisk rundt fibre

FARGESTOFFER er kjemi - fargene trenger inn i og binder seg med fibre

SOPPFARGER - ekte soppfarger - inngår en kjemisk binding med fibre

Brit Jørgensen ønsket en tilbakemelding fra deltakerne om hvorvidt gamle regler for ullbehandling/farging brukt innen plantefarging, er gyldige og stilte følgende spørsmål:

Har noen prøvd ut:

1. Om ull må ligge i fargesuppen i en temperatur over 90 grader minst 1 time for at fargen skal bli lys- og fargeekte?

Flere mente å ha observert at kortere tid i fargebadet kan ha innvirkning på lys- og fargeektheten, men om temperaturen holdes under 90 grader har ingen innvirkning.

2. Om oppvarmingstiden til ca 90 grader ikke bør skje for hurtig, men at minst 30 min brukes for å nå denne temperaturen.

Flere hadde erfaring med at raskere oppvarming ikke skadet garnet, men at muligens garnkvaliteten kan være utslagsgivende - noe garn er mer ømtåelig for rask oppvarming.

3. Hva om garnet nedkjøles i sakte tempo, 5 graders reduksjon av temperaturen i hvert nytt skyllevann?

Flere benyttet større temperaturforskjeller mellom de forskjellige skyllevann, opptil 20 graders forskjell, og mente at dette ikke påvirker ullkvaliteten. Men igjen spiller garnkvaliteten en vesentlig rolle. Jo finere garn, jo mer forsiktig behandling.

Det var bred enighet om at for meget av metallene tinn, kopper

og jern under beisingen forringer ullkvaliteten, og de fleste avslutter beiseprosessen med disse metallene, enten ved å legge garnet over i rent vann av samme temperatur for nedkjøling, eller skyller garnet i rent vann. Dette for å få bort overskuddet av metallsaltene.

4. Er det riktig at ullgarn tover lettest ved ca 50 grader?

Disse spørsmål, samt noen flere som gjelder gamle regler om ullbehandling, vil Brit gjerne ha tilbakemelding på.

Inger Næss fortalte om sin erfaring med farging av silke, fortrinnsvis vevet tekstil. For dem av oss som evt. følger anvisningen om silkefarging i boken Svampefarging av Hjørdis Hall Andersen, kom Inger med følgende råd: BRUK IKKE DOBBELT MENGDE AV BEISEMIDDEL. Særlig tinn og jern kan ødelegge et blankt, fint silketekstil. Vanlig beisemengde som til ull er tilstrekkelig. Men husk at silke krever langt større mengder med fargesopp. Silken sluker farge.

Inger lar vanligvis temperaturen i fargesuppen komme opp i 60 grader og holder denne temperaturen i 1 time. Hun er selv fornøyd med lys- og fargeektheten, men fortalte at det er lett å få skjoldete tekstiler.

Vedrørende innkjøp av silketekstiler anbefalte Inger firmaet Morbærtreet, Vækerøvn. 66, 0284 Oslo, tlf. 22509959.

Hjørdis Lundmark fra Sverige informerte om igangsetting av tilsvarende forum i Sverige: Det svenske Svampfärgarsällskapet, som ble stiftet i oktober 1992. Vi fikk informasjon om sällskapetets målsetting og også gode råd.

Anna-Elise Torkelsen la frem planer for et Forum for soppfargere i Norge, og var ordstyrer i en debatt hvor deltagerne kom fram til følgende:

Det var enighet om å danne et FORUM FOR SOPPFARGERE.(FFS)
Dette skal ha følgende målsetting:

INSPIRERE HVERANDRE

DELE ERFARINGER

KOMME MED NYE IDEER

EKSPERIMENTERE VIDERE

KOORDINERE INNKJØP AV GARN OG KJEMIKALIER

HOLDE KURSER OG DEMONSTRASJONER

UTFORME SKJEMAER FOR UTFYLLING OG TILBAKESENDING
TIL FFS OM EGNE ERFARINGER/EKSPERIMENTER

SØRGE FOR MEDLEMSKARTOTEK. SKJEMA FOR UTFYLLING AV
NAVN, ADRESSE, TLF., INTERESSER, ETC. SENDES ALLE
MEDLEMMENE.

KOORDINERE ÅRLIGE TREFF

ÅRLIGE NASJONALE TREFF HOLDES FORTRINNSVIS OM VÅREN.
DET ARRANGERES IKKE NASJONALE TREFF DET ÅR DET ER
INTERNASJONALT SYMPOSIUM

REGIONENE ER ETTER TUR ANSVARLIG FOR DISSE TREFFENE

FFS er en egen gruppe under Nyttvekstforeningen.
FFS får egne spalter i Nyttvekstforeningens publikasjon "VÅRE
NYTTEVEKSTER" som benyttes til informasjon, evt. bytte-,
salgs -, kontaktpalter o.l.

FFS ledes av et utvalg på 4 medlemmer som oppnevnes etter
forslag fra FSS og godkjennes av styret i Nyttvekstforeningen.
Sekretæren i Nyttvekstforeningen er i tillegg fast medlem i
utvalget. Det velges regionsombud som skal være utvalgets
kontaktpersoner utover landet.

Pr. 28.11.92 er følgende foreslått som medlemmer i utvalget:

Inger Næss, Karin Hvoslef van der Heijden, Ruth Solem, Brit
Jørgensen. I tillegg Anna-Elise Torkelsen, sekretær i
Nyttvekstforeningen.

Som regionsombud er foreslått:

Hedmark	:	Torill Bronken
Vestfold	:	Mildrid Nyhus
Vestlandet	:	Betsy W. Samuelson
Trøndelag	:	Paula Utigard Sandvik
Nord-Norge	:	Brynhild Mørkved
Sverige	:	Hjördis Lundmark

Brit Jørgensen
ref.

I Våre Nyttvekster nr.1/93 vil dere finne opplysninger om
neste treff i FFS som sannsynligvis blir 12. juni - sett av
denne dagen. Meld fra til Ruth Solem om du har ønsker om
spesielle temaer som skal tas opp på dette møtet eller om du
har noe å legge fram, nye eksperimenter, erfaringer etc.

En viktig nyhet er at skottene likevel arrangerer
internasjonalt soppfargingssymposium i år, fra 28. september
til 1. oktober (begge dager inkl.). Møtet holdes i Edinburgh.
Utvalget har ikke mottatt noen detaljer ennå, men vi skal holde
FFS-medlemmene underrettet.

AET

Vedlegg: Medlemsfortegnelse

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

OSLO, den .., 04.05. 19 93

Postboks 61, Blindern-Oslo 3

Telefon: 0 23 36 94

Postgiro: 5 33 70 92

Bankforbindelse: Bøndernes Bank

FORUM FOR SOPPFARGERERE

INVITASJON TIL NYTT FFS-TREFF

LØRDAG 12. JUNI KL. 11.00

FFS-treffet holdes på NLH, Sem i Asker i naturskjønne omgivelser. Adresse: Semsveien 164 (nabo til Skaugum)

Deltakeravgift kr. 100,-.

Påmeldingsfrist 27. MAI

P R O G R A M

- 11.00 - 11.45 Kaffe/te og kaker
Utstilling/prat
- 12.00 - 15.30 Foredrag/diskusjon
Oliver Smith: Vedboende sopper til farging
Gro Gulden: Viktige piggsopper for soppfargerne
- Pause
- 15.30 - 16.30 Middag/pause
Innlegg fra salen
Salg/bestilling garn, sopp, kjemikalier, bøker
Soppfargesymposiet i Skottland

V E L K O M M E N

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

OSLO, den , 17.06, 1993

Postboks 61, Blindern-Oslo 3

Telefon: 0 23 36 94

Postgiro: 5 33 70 92

Bankforbindelse: Bøndernes Bank

FFS/NYTTEVEKSTFORENINGEN

1

REFERAT FRA TREFF I FORUM FOR SOPPFARGERER
LØRDAG 12. JUNI 1993 PÅ SEM I ASKER

ANSVARLIG FOR ARRANGEMENTET: FFS-UTVALGET (Karin H.v.d.Heijden,
Brit Jørgensen, Inger Næss, Ruth Solem og Anna-Elise Torkelsen)

MØTELEDER: RUTH SOLEM

REFERENT: ANNA-ELISE TORKELSEN

FORDRAGSHOLDERE: OLIVER SMITH OG GRO GULDEN

PROGRAM:

kl. 11.00-11.45 Bli kjent. Kaffe/kaker. Utstilling/prat.

kl. 12.00-15.30. Foredragene og kommunikasjonskjemaet.

kl. 15.30-16.30. Middag.

kl. 16.30.-18.00. Diverse: Innlegg fra salen. Garn/bøker/
kjemikalier/priser på tørket fargesopp. Nytt om symposiet i
Skottland, reiser etc. Ref. fra Arsmøtet i
Svampfärgarsällskapet. Neste Soppfargertreff.

Soppfargertreffet 12. juni samlet 27 deltakere (inkl.
foredragsholderne). Deltakerne kom fra Oslo (8), Asker (4),
Bærum (3), As (2), Fjellhamar (1), Nesodden (1), Ramnes (1),
Porsgrunn (1), Stange (1), Manstad (1), Åmot (1), Hokksund (1),
Drammen (1) og Danmark (Vedbæk 1).

FOREDRAG:

VEDBOENDE SOPPER TIL FARGING, Oliver Smith

VIKTIGE PIGGSOPPER FOR SOPPFARGERNE, Gro Gulden

Resymé av foredragene kommer senere i Våre Nyttevekster under
Nytt fra Forum for soppfargere.

KOMMUNIKASJONSSKJEMAET:

Dette skjemaet er sendt ut til alle i FFS. 17 hadde returnert
spørreskjemaet innen fristens utløp. Karin Hvoslef van der
Heijden ga en oversikt over svarene.

Vi ber de som ennå IKKE har sendt inn skjemaet om å gjøre dette
SNAREST av hensyn til at vi ønsker å komme igang med å lage en
database som skal romme opplysninger om FFS-medlemmene. Ut av
en database kan vi så lage lister, oversikter samt "koble"
personer som ønsker å få utført eller påtar seg strikking/
veving etc., de som vil selge fargesopper mm.

GARN/BØKER/KJEMIKALIER/TØRKET SOPP

GARN: FFS-utvalget foreslo at vi foreløpig ikke går inn for
store felles innkjøp av garn, men at hver bestiller for seg
eller at de "fargegruppene" som eksisterer går sammen om
innkjøp.

NORSK KUNSTVEVGARN AS, Hoelfeldt Lund, Arnevik, 4890 Grimstad, telefon 37 04 62 87, gir 10% til private kunder ved kjøp av hele pakker (hel pakke er ofte 1 kg garn). Eksempel: "Tynt kunstvevgarn" som mange bruker koster kr. 380,- pr. kg. Det gis ytterligere prosenter ved store bestillinger. Frakt kommer i tillegg.

A/S HILLESVÅG ULLVAREFABRIKK, 5164 Hjelmås, telefon 05/35 30 12 gir 8% til private kunder. Eksempel: " HIFA 2 og HIFA 3, 2-og 3trådet strikkegarn" koster kr. 260.- pr. kg. Ytterligere 5% rabatt ved kjøp over kr. 650,-. Frakt kommer i tillegg. Oppgi at du er medlem av Nyttvekestforeningen som er kunde hos disse fabrikkene. Du kan be om å få tilsendt fullstendig prisliste.

BØKER: Ottar-heftet "Sopp gir farger" koster kr. 30,- + porto. Kan bestilles fra Nyttvekestforeningen eller direkte fra Tromsø Museum.

Boken "SVAMPEFARVNING" av Hjørdis Hall Andersen kan kjøpes fra Nyttvekestforeningen for kr. 160,- - det lønner seg fremfor å bestille den selv fra Danmark.

KJEMIKALIER: FFS-utvalget foreslår at vi foreløpig ikke går inn for store innkjøp av kjemikalier da fordeling og forsendelse videre til enkeltpersoner blir for komplisert. Vi anbefaler at man enkeltvis eller flere sammen kjøper de største enhetene som apotekene selger - da blir det billigst. (For å handle direkte med Norsk Medisinaldepot kreves det at man er registrert som foretak i Brønnøysundregisteret). Det er billigere å kjøpe inn fra apotek enn fra kjemikaliefirma. Er det noen som har problemer med å få sitt stedlige apotek til å skaffe kjemikalier - så kontakt FFS-utvalget.

TØRKET SOPP: Med bakgrunn i svenske priser på tørket sopp-kom vi fram til disse veiledende prisene, alle angitt pr. gram: Kanelkjuke: kr. 6,-. Gulrandkjuke: kr. 1,60, hvis den er ung må den minst ha "kanelkjukepris". Blodrødkanelslørsopp: kr. 1,60. Rødkivekanelslørsopp: kr. 1,30. Kanelslørsopp og sennepkanelslørsopp: kr. 1,00. Fløyelspluggsopp: kr. 1,00. Sotkjuke: kr. 0,20. Orekjuke: kr. 0,40. Skjell-piggsopp: ??.

Det vil være nyttig å få kommentarer til denne prislisten.

6 INTERNASJONALE SOPPFARGINGSSYMPOSIUM I SKOTTLAND 1993
Overnatting: Felles sted å bo for de norske deltakerne blir ikke aktuelt. Billigste overnatting (ca 10 pund) er på Ungdomsherberge - Enid Skårdalsmo, telefon 66 78 44 92 for nærmere opplysninger. Ellers anbefales at man fyller ut Accomodation-skjemaet som fulgte med invitasjonen.
Reise: Enid Skårdalsmo har også priser og reisetider for båt Norge-England - ta kontakt om dette er aktuelt. Brit Jørgensen opplyste priser fra Braathen Safe: Oslo-Newcastle t/r, superapex kr. 1.800,-, apex kr. 2.265,- pex kr. 3.100,-. For slike flybilletter må man være borte natt mellom lørdag/søndag.

Tog Newcastle-Edinburgh kr. 142,- t/r. Gruppereise blir ikke aktuelt da de fleste vil reise til svært ulike tider, og gir heller ikke ytterligere reduksjon. Billigste pris er når man kontakter Braathen direkte.

Det ville være interressant å vite hvem som reiser fra Norge til soppfargersymposiet. Vil du dersom du er deltaker underrette FFS-utvalget, så får vi en fullstendig oversikt over antallet - .

REFERAT FRA ÅRSMØTET I SVAMPFÄRGARSÄLLSKAPET

Lillemor Torkelsen deltok på årsmøtet som ble holdt 27 februar i Sundsvall. Svampfärgarsällskapet er en egen organisasjon med ca 40 medlemmer, kontingent kr. 50,- pr. år, leder er Hjördis Lundmark. Foredragene på årsmøtet var om kanelslørsopper ved Hans Marklund og om ull og toving ved Britt-Marie Hellgren. Det ble laget en utstilling (pledd, løpere, gensere) og noen arbeidet ved fargegrytene, bl.a. med fingerfrynnesopp (*Thelephora palmata*) som ga den beste blåfarge jeg hittil har sett. Svampfärgarsällskapet har en logo (tegnet av Rolf Lidberg) som de har bruker på sin T-skjorte, svart logo på gråmelert bunnfarge - riktig flott. Og de har et meddelelsesblad som sendes medlemmene, "Färgbadet".

NESTE SOPPFARGERTREFF

Tønsberg-regionen påtar seg å arrangere det neste treffet som blir i april 1994 i Tønsberg. Nærmere om dette i Våre Nyttevekster 1/94.

Soppfargertreffet 12.juni 1993 ble avsluttet kl. 18.00.

Oslo, 17.06.1993
Lillemor
Anna-Elise Torkelsen
referent

En tanke helt tilslutt - skulle ikke FFS ha en egen logo?
Forslag sendes FFS innen 1. september 1993.

FFS/NYTTEVEKSTFORENINGEN
Postboks 61 Blindern
0313 Oslo

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

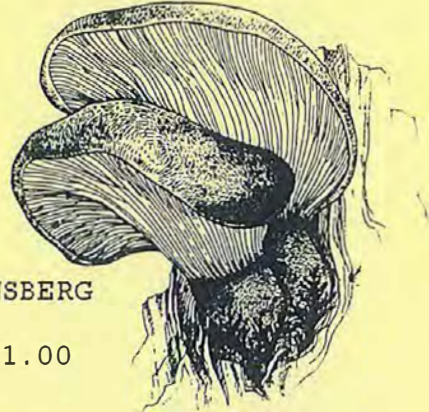
OSLO, den 16. mars 19 94

Postboks 61, Blindern-Oslo 3

Telefon: 0 23 36 94

Postgiro: 5 33 70 92

Bankforbindelse: Bøndernes Bank

FORUM FOR SOPPFARGERE

INVITASJON TIL FFS-TREFF - TØNSBERG

LØRDAG 16. APRIL 1994 kl. 11.00

Tønsbergregionen inviterer til FFS-TREFF som holdes PÅ Vestfold Fylkesmuseum, Farmannsveien 30 (like ved Tønsberg jernbanestasjon).

Deltageravgift ca kr. 100,-.

Påmeldingsfrist 5. april.

P R O G R A M

- 11.00 - 11.45 Kaffe/te og kaker
Utstilling/prat
- 12.00 - 15.30 Foredrag/demonstrasjoner
Anna-Elise Torkelsen: 6 internasjonale soppfargingssymposium i Skottland. Lysbilder
Betsy W. Samuelson: Demonstrasjon av silkefarging
—
Marit Elind: Demonstrasjon av papirlaging med kjuker
- 15.30 - 16.15 Pause/middag
- 16.15 - 18.00 Erfaring med farging med kanelslørsopper
Innlegg fra salen/diskusjon
Logo for FFS
Hva er hendt siden forrige treff?
Nye tiltak/ønsker?
Salg av kjemikalier

V E L K O M M E N

Påmelding innen 5. april til Mildrid Nyhus, Tuftekroken 24, 3175 Ramnes, telefon 33 39 61 48.

HAR DU FARGET, STRIKKET, VEVET, TOVET, SYDD
SIDEN SIST -
ALLE BIDRAG TIL UTSTILLINGEN ER VELKOMNE

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

OS LO, den 19.....

Postboks 61, Blindern-Oslo 3

Telefon: 023 36 94

Postgiro: 5 33 70 92

Bankforbindelse: Bøndernes Bank

Anna-Elise Torkelsen
Gjennomfaret 19
0876 Oslo

REFERAT FRA TREFF I FORUM FOR SOPPFARGERER.
Tid: Lørdag, 16.april 1994, kl.11-18.
Sted: Vestfold Fylkesmuseum, Tønsberg.
Arrangør av treffet var Vestfold-gruppa av FFS.

Program:

Kl: 11.00-12.00	Registrering, kaffe/te, kaker, utstilling, bli kjent.
Kl. 12.00-15.15	Foredrag/demonstrasjoner.
Kl. 15.15-16.15	Pause med salg av kjemikalier, deretter middag.
Kl. 16.15-18.00	Erfaring med farging med kanelslørsopper. Logo for FFS. Utskiftning av medlemmer i FFS-utvalget. Priser på tørket sopp. Medlemskartoteket. Hva er hendt siden forrige treff? Neste treff? Nye tiltak/ønsker?

Til dette treffet var det påmeldt 52 deltagere, blant de fram møtte var det naturligvis flest fra Østlandsområdet, men også flere fra Vestlandet.

Vi startet med kaffe/te og meget godt utvalg av kaker. Vi fikk dessuten tid til å se på alle de utstilte produktene. Deretter ønsket Mildrid Nyhus oss velkommen og Edel Nielsen leste diktet "Blåveis", et hyggelig innslag.

ANNA-ELISE TORKESEN holdt et fint lysbildeforedrag fra det 6. internasjonale soppfargingssymposiet i Skottland. Masse fine bilder fra naturen og fine stemninger fra selve symposiet.

Deretter ble vi delt i to grupper slik at vi kunne få bedre plass ved demonstrasjonene:

BETSY W. SAMUELSEN: Demonstrasjon av silkefarging.

MARIT ELIND: Demonstrasjon av papirlaging med kjuker.

Gruppene byttet plass etter halv tid slik at alle fikk se begge demonstrasjonene.

Betsy demonstrerte hvordan silken skulle tilføres fargestoffet litt etter litt og forskjellige måter å blokkere silken under fargingen, slik at vi får fram mønstre i silken.

Marit laget papir av forskjellige kjuker og fikk fram fine motiver på papiret ved å legge på masse fra en annen kjuke (med annen farge).

Anna-Elise Torkelsen (Lillemor) solgte kjemikalier i pausen, vi fikk tid til å se nærmere på utstillingen og noen fikk også tid til å gå tur på Slottsfjellet i det fine vårværet. Vi fikk servert en deilig gryterett til middag.

ERFARING MED FARGING MED KANELSLØRSOPPER.

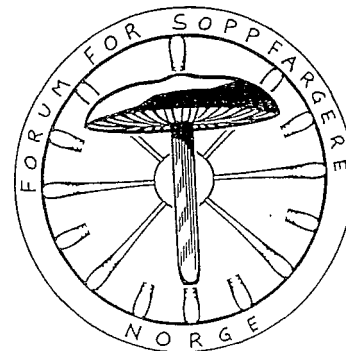
Brit Jørgensen har gjort fargeforsøk med rødskivekanel-slørsopp ved lavere temperatur:

Hvis "koking" av soppen foregår ved 60°C, og garnet deretter farges ved 60°C blir garnet farget rødere enn hvis soppen utkokes ved 100°C og garnet farges ved 60°C. Dette gir igjen rødere farge enn hvis soppen er kokt ved 100°C og garnet farget ved 85°C. Fargesuppen blir surere etter farging jo høyere temperatur soppen og garnet er behandlet ved (pH=6 til pH (5). Brit hadde ved disse forsøkene brukt "kommunalt" vann. Det ble foreslått at noen skulle gjøre forsøk med "kommunalt" vann kontra vann fra "privat vannrenser" før neste treff. En meldte seg til dette, men det hadde vært fint om flere kan gjøre samme forsøk med vann fra forskjellige kanter av landet.

Brit har dårlig erfaring med den nye flytende Milo, den har dårligere vaskeeffekt på nytt garn. Det var enighet om at hun på vegne av FFS skulle sende klagebrev til Lilleborg Fabrikker.

LOGO FOR FFS.

I referatet fra forrige treff ble det framsatt et forslag om at FFS skulle ha en egen logo. Det ble satt en frist til 1.september for innsending av forslag og vi fikk inn ett forslag. Dette gikk ut på at vi brukte logoen fra soppfargesymposiet på Voss, men med ny tekst:

Det ble endel diskusjon omkring dette forslaget, så vi ble enige om at alle skulle få anledning til igjen å tenke over saken. Ny frist for innsending av forslag/kommentarer til FFS-logo er 15.juni 1994.

UTSKIFTNING AV MEDLEMMER I FFS-UTVALGET.

Ruth Solem la fram forslag til utskiftninger av medlemmer i FFS-utvalget. Da medlemmene ble valgt på treffet i november 1992, ble det ikke bestemt hvor lenge dette utvalget skulle sitte. Vi i utvalget mener nå at andre må få anledning til å være med i utvalget hvis de vil. Utvalget består av fire medlemmer foruten sekretæren i Nyttvekestforeningen som er fast medlem.

Vi foreslår følgende: Medlemmene blir valgt for to år av gangen, i nåværende periode sitter to medlemmer i tre år slik at vi ikke får utskiftning av alle samtidig. Det er anledning til gjenvalg. Medlemmene velges fra hele landet, men bekoster reiseutgifter til/fra møtene selv. Det blir valg på to av medlemmene på neste FFS-treff.

Frist for kommentarer til dette forslaget er 15.juni 1994.
(Den som tier, samtykker).

PRISER PÅ TØRKET SOPP.

Ruth Solem la fram prisene på tørket sopp som ble foreslått på forrige treff. Det kom ikke inn kommentarer til disse, så de fungerer som veiledende priser. (Enhver kan selge eller kjøpe til andre priser).

MEDLEMSKARTOTEKET.

Brit Jørgensen fortalte om medlemskartoteket og kommunikasjons-skjemaet som bare halvparten av medlemmene har sendt inn. Skjemaet skal kunne gjøre oss i stand til å vite hva medlemmene er interesserte i og hva de ønsker med FFS. Medlemmene skal kunne ringe Lillemor hvis de ønsker opplysninger om andre som f.eks. vil bytte sopp eller starte fargegruppe. De som ikke har fylt ut skjemaet eller har nye opplysninger, kan fylle ut det reviderte skjemaet som følger referatet.

HVA ER HENDT SIDEN FORRIGE TREFF?

Lillemor Torkelsen redegjorde for hva som var hendt siden sist; det internasjonale soppfargesymposiet i Skottland hadde hun allerede referert fra. Det neste internasjonale soppfargesymposiet vil bli holdt i nærheten av Sundsvall i Sverige i uke 36, 1995 (fire dager i forbindelse med en helg).

NESTE TREFF?

Lillemor Torkelsen spurte deltagerne hvor neste FFS-treff skulle holdes. Ettersom ingen fra Elverum eller Trondheim var tilstede, ble vi enige om å spørre disse først. Bergen vil vente til 1996 med arrangementet.

NYE TILTAK/ØNSKER?

Lillemor Torkelsen etterlyst innspill på nye tiltak eller ønsker. Det var ønske om:

Medlemsliste en gang i året, (vedlegges referatet).

Vevekurs, spinnekurs.

Liste over utsalgssteder på garn, mohair, silke en gang i året.

Oversikt over hva som er kommet fram på kommunikasjons-skjemaene.

Samarbeid med garnbutikk på Bærums Verk (Else og Bjørn Wiborg).

Mildrid Nyhus fortalte om forsøk med silkegarnfarging i mikrobølgeovn. Alunbeis ga best resultat, tinnbeis nesten ikke farge. Morbørsilke ga bedre farge enn tussasilke.

Mikrobølgeovn i 20 min. på halv styrke (tussasilke) ga fint

resultat, mens 10 min. på full styrke ga ødelagt silke. Det ble brukt glassgryte med lokk under fargingen. Kanelslørsopp på alunbeiset silkegarn ga rød farge, men med tilsetning av jern i fargebadet ble garnet mer blårødt.

Edel Nielsen avsluttet FFS-treffet med å lese diktet "Våren".

25.04.94.

Ruth Solem.

Vedlegg: Medlemsliste
FFS-kommunikasjons-skjema.

Program for Fargesopptreff 29. april 1995 på Elverum:

Sted: Norsk Skogbruksmuseum, Elverum.

12.00 Velkommen. Kaffe, mat. Utstilling av medbragte gjenstander.

13.00 Faglig program.

16.00 - 17.00 Middag på restaurant Forstmann (i Skogbruksmuseet)

17.00 Foreningssaker

På dagsorden denne dagen står:

Lin- og bomullsfarging v/Lillemor Torkelsen

Farging med skjellpiggsopp v/Brit Jørgensen

Fingerfrynsesopp v/Birgitte Jensen

Om «dyrking» av kanelkjuke v/Lillemor Torkelsen og Gry Handberg Rørhus

Rødskivekanelslørsopp v/Marit Elind

Mohairull av geiter v/Gerd Tveter

(Karin Hvoslef van der Heijden: Å sette standard for lysekthet - blir et av temaene hvis K.H.v.H. kommer.)

Oversikt over salgssteder for ull og silke v/Inger Næss

7. internasjonale soppfargersymposium 4.- 8.9 1995 v/Lillemor Torkelsen

Om logo

Medlemskartotek v/Brit Jørgensen

Valg v/Ruth Solem

Referatsaker

Neste FFS-treff

Eventuelt

Kjære alle påmeldte til fargesopptreff -95 på Elverum:

Velkommen til en forhåpentlig hyggelig og lærerik dag hos oss på Elverum!

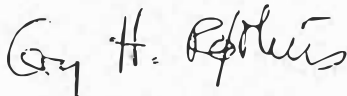
Vedlagt finner dere:

- navneliste over påmeldte, med de opplysningene vi har fått om overnatting m.m.
- program for dagen
- kart over Elverum for den som skal finne fram på egen hånd (det er veldig oversiktlig her!)
- informasjon til dem som skal overnatte på Elverum Camping.

Hvis opplysningene vi har notert om dere skulle være gale, vær så snill å si fra!

Beste hilsen

for Elverum lokallag av Nyttevekstforeningen

Gry Handberg Rørhus
Leder

Gry Handberg Rørhus
Tlf. privat 624 16670
Tlf. jobb 624 30204

o/s

SWU ARIGET

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

OSLO, den 28.08. 1995

Postboks 61, Blindern-Oslo 3
Telefon: 023 36 94
Postgiro: 5 33 70 92
Bankforbindelse: Bøndernes Bank

FORUM FOR SOPPFARGERE

Referat fra FFS-treff 29. APRIL 1995 på Norsk Skogbruksmuseum, Elverum.

Arrangør av årets FFS-treff var Elverum lokallag av Nyttevekstforeningen. 38 deltok i treffet.

PROGRAM:

- 12.00 - 13.00 Velkommen, kaffe, mat. Utstilling av medbrakte gjenstander.
- 13.00 - 16.00 Faglig program
- 16.00 - 17.00 Middag
- 17.00 - 18.00 Foreningssaker

Leder i Elverum lokallag, Gry Handberg Rørhus, var ordstyrer under møtet og ønsket alle hjertelig velkommen.

FAGLIG PROGRAM

Emma Kittelsen, som var forhindret fra å delta, hadde utført fargeforsøk med rensset vann for å se virkningen til sammenligning med springvann. Rensset vann ga i hennes forsøk svakere farger, og hun konkluderer med at det har ingen hensikt å benytte rensset vann til soppfarging.

Farging av lin og bomull

Lillemor Torkelsens innlegg er trykt i sin helhet i Våre Nyttevekster 2/95, se dette.

Farging med skjellpiggsopp (*Sarcodon imbricatum*)

Brit Jørgensen har farget med skjellpiggsopp både fra gran- og furuskog. Fersk, råtnet og gjæret sopp er utprøvd. Blåfargen er best fra sopp som vokser under furu. Fargen falmer lett, raskest på tinnbeiset garn, holder noe bedre på jernbeiset. Forskerne godkjenner ikke ennå at det er to forskjellige skjellpiggsopper - en granskogs- og en furuskogsart, men det er likevel forskjeller på de to. Brit oppsummerte følgende: Granskogsform: Sur lukt, hatt med brune skjell - tydelig nedtrykt, skittenhvitt soppkjøtt. Inneholder ikke blått pigment.

Furuskogsform: Krydret lukt, hatt med brunsvarte skjell - svakt nedtrykt, renere hvitt soppkjøtt. Inneholder blått pigment.

Mer om disse soppene og problemene i Jordstjärnan 15(3), 1994.

Fingerfrynnesopp (*Thelephora terrestris*)

Sirgitte Jensen refererte fra sin farging med fingerfrynnesopp hvor hun fikk marineblå farge på alunbeiset garn, men først på 3. utkoking av soppen, les mer om dette i Våre Nyttevekster 1/95.

Om dyrking av kanelkjuke (*Hapalopilus rutilans*)
Gry Handberg Rørhus har gjort flere forsøk på drive fram kanelkjuke. Kvister med små kjuker eller bare mycel legges i plastposer, lukkes igjen, men sørg for diverse "luftehull" i plastposen. Posen oppbevares på badet. På denne måten vokser kanelkjukene seg større. OBS! viktig med god lufting i posen ellers mugner soppene.

Lillemor Torkelsen refererte fra et forsøk med å dyrke kanelkjuke i laboratorium (Mycoteam 1990). Mycel av kanelkjuke vokste godt i petriskåler med maltagar, og det ble også dannet små fruktlegemer i et par av skålene.

Steril kvistmasse av henholdsvis rogn, hassel og bjørk ble infisert med kanelkjukemycel. Mycelet utviklet seg godt i kvistmassen, men i dette forsøket ble det ikke dannet fruktlegemer i den tiden forsøket pågikk.

"Dyrket kanelkjuke" (fra petriskål) ga samme fiolette farge til ullgarn som "vill kanelkjuke".

Rødskivekanelslørsopp (*Cortinarius semisanguineus*)

Marit Elind hadde satt opp et fargeforsøk med rødskivekanel-slørsopp for å se hvilke innvirkninger 1) vannkvalitet, 2) pH, 3) utkokningstid av soppen og 4) fargetid for garnet har å si for resultatet av rødfargen. Fullstendig beskrivelse av forsøket og diskusjon av resultatene kommer i Våre Nyttevekster 4/95.

Om mohairull fra geiter

Gerd Tveter driver med oppdrett av mohairgeiter på Finnskogen. Hun holdt et underholdende foredrag om sitt 2 1/2 års lange arbeid for å nå dit hun er idag. Mohairullen tar lett farge, garnet krøller og krymper ikke. Det er drøyt å strikke av - 300 g - til en genser. Ca kr. 300,- pr kg. Garnet selges av Gerd privat, adresse 2256 Grue Finnskog, telefon 629 45379.

Å sette standard for lysekthet

Karin Hvoslef var der Heijden hadde utarbeidet forslag til Lysekthetsutprøving.
 Se vedlagte kopi.

Oversikt over salgssteder for ull og silke

Inger Næss har hatt kontakt med ulike salgssteder for ull og silke og for å få vite hvilke prosenter de kan gi:

ULL

HILLESVÅG ULLVAREFABRIKK a/s

5164 Hjelmås, tlf. 56353012, fax 56353260

Rabatt: 10% til foreninger m.m.

5% til private ved bestilling over kr. 650,-

Ved kjøp under kr. 1.230,- blir hver ordre belastet med kr. 49,20 i porto/gebyr.

A/S RAUMA ULL

6310 Veblungsnes

Rabatt: 10% til husflidslagsmedlemmer gjennom deres lag.

A/S NORSK KUNSTVEVGARN HOELFELDT LUND

Arnevik, 4890 Grimstad

Rabatt: 20% over 10 kg garn - sendes fraktfritt

10% på hele pakker garn

A/S Pt VEV - Ballerud gård

Ballerud alle, 1322 Høvik

Rabatt: 10% til deltakere på kurs. Ved skriftlig bekreftelse fra kursleder i soppfarging.

VÆVEVERKSTEDET I BARRIT - Dagmar og John Carstensen

DK-7150 Barrit, Danmark

Rabatt: 5% ved kjøp over 25 kg

10% " " " 50 kg

SILKE

DAKKATTUN - Danmark

Agent: Gunnar Thorsen, Box 40, 1345 Østerås, tlf. 67147928

MORBÆRTREET

Postboks 35, 0212 Oslo

Vareadresse: Våkerøvn. 66, 0284 Oslo

Bestillinger under kr. 750,- (eks. moms) belastes med gebyr kr. 50,-. Prisendringer forbeholdes.

FORENINGSSAKER

7. internasjonale soppfargingssymposium

Det er påmeldt 130 deltakere fra 10 land til symposiet som holdes i Härnösand i Sverige. Av disse ca 30-35 norske.

Om FFS-logo på jakkemerke

Enighet om å lage jakkemerker i tøy med FFS-logoen -

kanelslørsoppen og rokkehjulet - rødt motiv på ecrufarget

bunn. Det er bestilt 100 stykker - alle FFS-ere oppfordres til

å kjøpe merket som bestilles fra Nyttevekstforeningen. Pris

kr. 30,- porto inkludert i prisen.

Medlemskartotek

Basert på FFS-medlemsregistreringsskjemaet har Brit Jørgensen

lagt opplysningene fra medlemmene inn i en database. Brit

fortalte hvilke muligheter databasen har og ønsker tilbake-

melding fra medlemmene om hvilke lister som ønskes, eks.:

liste over hvem som skaffes spesielle sopper: hvem tar oppdrag

vev/striking; hvilke medlemmer bor i nærheten av hverandre

(for å danne fargegrupper) etc. etc.

Valg - Arbeidsutvalget

Ruth Solem ledet valget. Arbeidsutvalget består av 5

personer - to var på valg i år, Inger Næss og Brit Jørgensen.

Inger Næss ble gjenvalgt og Margrethe Steenberg ble valgt som

nytt medlem etter Brit som ikke ønsket gjenvalg.

Neste FFS-treff

Betsy W. Samuelson - regionsombud for Vestlandet - inviterte til FFS-treff 1996 i Bergen. Tidspunkt 1. - 2. juni. Pga Festspillene settes det en to-måneders frist for påmelding, bl.a. for å skaffe billetter til en konsert. Nærmere informasjon om 1996-treffet senere.

Eventuelt

Arbeidsutvalget har besluttet at det ikke vil engasjere seg i å arrangere spinne- og vevekurs.

Bestilte kjemikalier ble fordelt.

Edel Marie Nielsen avsluttet treffet med å lese to nydelige dikt.

Dagen etter fargesopptreffet var det Vårtur til Helgøya, et samarbeid mellom Hexeringen og Elverum lokallag. Her deltok 30 personer - de fleste fra fargesopptreffet. Det var lite sopp - men 8 fant kanelkjuker!!! Hans Myhre var kjentmann i området og Anna-Elise Torkelsen var faglig leder.

Referent: Merethe Johnsen

Lillemor

Anna-Elise Torkelsen
FFS-utvalget

P.S. FFS-tøymerke er vedlagt til dem som bestilte og betalte dette på Elverum - andre som ønsker merket, bestiller det fra Nyttevekstforeningen.

PROGRAM FOR SOPPFARGER - TREFF 1. OG 2. JUNI 1996

Sted: HORDAMUSEET, STEND i FANA

LØRDAG 1. JUNI

- Kl. 0930 - 1000 REGISTRERING , MONTERING AV UTSTILLING
- Kl. 1000 VELKOMMEN
- Kl. 1000 - 1300 FOREDRAG: *1 En forskers syn på fargene i regnbuen, v. Ingar Finnstad*
2 Farging på skinn, v. Mona Hammerbeck
15 min pause
3 Ragna Breivik's tepper, v. Kjellaug G. Sæbo
4 Lysbilder fra Härnösand, v. Anna-Elise Torkelsen
- Kl. 1300 - 1400 LUNSJ
- Kl. 1400 - 1500 FOREDRAG *1 Trykk - prosessen, v. Mona Hammerbeck*
2 Referat fra papir - workshop i Bergen, med lysbilder, v. Marit Elind
3 Nytt soppfargings - hefte, v. Brynhild Mørkved
- Kl. 1500 - 1600 FORENINGS-SAKER v. Ruth Solem
MEDLEMSINNLEGG
SAK: Transporten til Bergen og Arboretet.
- Kl. 1600 AVSLUTNING, RYDDING
- Kl. 1700 AVREISE fra jordbrukskolen til Bergen
- Kl. 1745 - 1845 MIDDAG på PASTASENTRALEN
- Kl. 1930 KONSERT med *Vellinger -Quarteten, Håkonshallen*

SØNDAG 2. juni

- Kl. 0900 FROKOST og smøring av lunsjpakke, på jordbrukskolen.
Drikke kan kjøpes i Arboretet
- Kl. 1030 - 1400 Tur til Arboretet
- Kl. 1400 Retur til jordbrukskolen på Stend, event. omvisning på Hordamuseet hvis det er interesse for og tid til det.

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

OSLO, den

19

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon: 22233694
Postgiro: 0808 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK

REFERAT FRA TREFF I FORUM FOR SOPPFARGERE LØRDAG 1. JUNI 1996 PÅ HORDAMUSEET, (STEND) BERGEN

ANSVARLIGE FOR ARRANGEMENTET: VESTLANDSREGIONEN:
(Betsy Wuestman Samuelson, Marit Elind, Elin Alver, Mona Hammerbeck, Karin Flatøy
Svarstad og Kjellaug Guddal Sæbø).

MØTELEDER: MARIT ELIND
REFERENTER: RUTH SOLEM OG ANNA-ELISE TORKELSEN
FOREDRAGSHOLDERE: INGAR SINNSTAD, MONA HAMMERBECK, KJELLAUG G.
SÆBØ, ANNA-ELISE TORKELSEN, MARIT ELIND OG BRYNHILD MØRKVED.
UTVALGSSAKER: RUTH SOLEM

PROGRAM:

kl. 09.30-10.00 Registrering, montering av utstilling
kl. 10.00-13.00 Velkommen, Foredrag
kl. 13.00-14.00 Lunsj
kl. 14.00-15.00 Foredrag
kl. 15.00-16.00 Foreningssaker, medlemssaker

Treff for soppfargere 1. juni samlet 29 deltakere. Deltakerne kom fra Oslo (3), Bærum (4), Asker (1), Nesodden (1), Drammen (1), Tønsberg (5), Horten (1), Bergen (5), Stord (1), Førde (2), Florø (1), Trondheim (2), Tromsø (1) og Sverige (1).

Betsy W. Samuelson ønsket velkommen til FFS-treff og til Vestlandet. Deretter fulgte foredragene.

En forskers syn på fargene i regnbuen v/Ingar Sinnstad

Det er alltid to regnbuer (dobbel regnbue med motsatte farger), men at vi vanligvis bare ser en. Mennesket har 3-kanals syn (blått, grønt, rødt) og kan se mer enn 10 mill, fargenyanser. Vi har et sterkt fargesyn, men bakgrunnen vi ser fargene mot er viktig for vår oppfattelse. Han kom videre inn på begrepene fargeblindhet og fargesvaksyn.

Det kom spørsmål om lilla og fiolett - hvordan er disse fargene?

Svar: Fiolett er en spektralfarge - lilla er en blandingsfarge

Det var også diskusjon og kommentarer til hvordan vi oppfatter farger - tydelig at her er det mange ulike syn. Deltakerne var meget engasjerte i temaet.

Farging på skinn v/Mona Hammerbeck

Mona har tatt hovedoppgave ved Kunst og håndverksskolen i Bergen på fargetrykk på ull, silke, bomull og skinn. I denne forbindelse har hun også prøvd å lage fargetrykkpasta fra sopper: Rødskevanelslørsopp, gulrandkjuke og duftbrunpigg. Mona skriver selv om sine erfaringer med dette arbeidet i en artikkel i Våre Nyttvekster 3/96 - så følg med der!
Senere på dagen demonstrerte Mona selve trykkeprosessen.

Ragna Breiviks tepper v/Kjellaug G. Sæbø

I vårt møtelokale på Hordamuseet henger teppeserien, 10 store tepper; om sagnet «Åsmund Frægdagjeva». Kjellaug Sæbø ga oss en fantastisk innføring i dette enorme arbeidet som Ragna Breivik brukte 25 år på å veve. Kartongene er etter Gerhard Munthe. Ragna Breivik plantefarget all ull før spinning og kunne derfor blande ulla til ønsket nyanse. Ragna Breivik levde fra 1891 - 1965. Hun var utøvende billedvever og lærer ved Kunst og håndverksskolen i Bergen. Som kunstner ble hun ikke «godkjent» før etter sin død pga ensporet syn i husflidskretser.

Referat og lysbilder fra Härnösand v/Anna-Elise Torkelsen

Lillemor hadde plukket ut en fin serie bilder fra det 7. internasjonale soppfargingssymposiet som ble arrangert i Sverige 4.- 8. september ifjor. Fullstendig referat herfra finnes i Våre Nyttevekster 4/95.

Referat og lysbilder fra papir-workshop i Bergen v/Marit Elind

Vestlandsgruppen hadde vært samlet til work-shop hvor de hadde prøvd ut ulike teknikker og laget mange spennende ting.

Nytt hefte om soppfarging v/Brynhild Mørkved

Ottar-heftet fra 1990 «Sopp gir farger» er utsolgt (det finnes noen få eksemplarer fortsatt hos Nyttevekstforeningen og Tromsø museum), og Brynhild vil koordinere arbeidet med et nytt hefte om soppfarging. Endel av stoffet fra det gamle heftet kan benyttes, men noe må oppdateres og nytt må skrives. Nye illustrasjoner vil også være nødvendig. Det nye heftet vil denne gangen ikke trykkes i Ottar. Men det arbeides for å få til en rimelige utgave.

Forenings saker v/Ruth Solem

Referat fra noen av de sakene Utvalget har arbeidet med det siste året:

- * Jakkemerker m/logo er laget og selges for kr. 30,-.
- * Medlemskartoteket har vi ikke kommet noe lenger med, men arbeidet fortsetter.
- * Priser på soppfarget garn. Vi er bedt om å komme med forslag her. I Härnösand ble det solgt farget garn, men prisene derfra passer ikke så godt for norske forhold. Utvalget vil se mer på denne saken.
- * Lysbildeserie - fargesopper til utlåns/utleie. Dette er ønsket og utvalget vil arbeide for å få laget en serie. Lillemor har dias privat som kan lånes ut.
- * Valg - Utvalget har det siste året bestått av Karin Hvoslef van der Heijden, Inger Næss, Ruth Solem, Margrethe Steenberg og Anna-Elise Torkelsen (fast medlem). På valg i år er Karin og Ruth. Det var ingen forslag til andre utvalgsmedlemmer, så Karin og Ruth ble gjenvalgt.
- * Det ble ytret ønske om det dokumenteres - enten ved en diasserie eller bilder - det som lages av soppfargerne - utvalget tar opp denne saken.

Medlemsinnlegg:

- * Kanelkjuke på gran - ved Lillemor Torkelsen. Denne ettertraktet fargesoppen som vi finner på ulike løvtrær er nå funnet på gran på Sørlandet. Mer om dette i Våre Nyttevekster 2/96.
- * Farging med *rødskivekanelslørsopp* i nøytralt vann (pH 7). Lillemor viste fargeprøver på alunbeiset garn - nydelig dyprød farge! Nøytralt vann (fås ved å dryppe en dråpe Salmi i vannet) både til bløtlegging av soppen/utkoking og til fargingen kan også med fordel brukes ved farging med *kanelslørsopp* og *sennepkanelslørsopp*.
- * Lysekthetsprøver på Vestlandet - ved Marit Elind.

* Farging med *fiolgubbe* og *fingersopp (Ramaria)* begge på jernbeiset garn. Gunvor Bollingmo fortalte og viste fargeprøver av prøvefarging med disse soppene som soppklubben «Klubbesoppen» hadde gjort. Interessante farger; det ble:

Gråfiolett farge med fiolgubbe

Blåfiolett etter 10 min - senere rosa med fingersopp (*Ramaria*).

* Det ble ikke fastsatt noe sted for FFS-treff - 1997. Forslag /ønsker kan sendes til Utvalget .

Om kvelden var det middag på Pastasentralen i Bergen og konsert i Håkonshallen. Overnatting på Stend jordbruksskole og på søndagen ekskursjon til Det norske arboretet på Milde.

*****Vi takker Vestlandsregionen på det varmeste for at de gjorde treffet og dagene for øvrig så hyggelige og innholdsrike for oss.

Bærum/Oslo 26. juni 1996

Ruth Solem/Anna-Elise Torkelsen

for FORUM FOR SOPPFARGERE/NYTTEVEKSTFORENINGEN

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

OSLO, den 6. mars 1997
Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon; 22 233694
Postgiro: 0803 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK

FORUM FOR SOPPFARGERE

INVITASJON TIL FFS-TREFF - DRAMMEN

LØRDAG 19. APRIL 1997 kl. 11.00

1

FFS-TREFF holdes i Aktivitetssenteret, Strømgodset
Menighetssenter, Grønland 101, 3045 Drammen.

Deltageravgift kr. 150,- (betales ved fremmøte).

Påmeldingsfrist **7. april.**

Av **programmet** som ikke helt er fastlagt ennå, nevnes:

1. Silkens historie og produksjon.
2. Soppfarging kan være farlig.
3. Er det bare fibre av dyriske proteiner som kan farges?
4. Forskjellige garnkvaliteter gir forskjellig lød/glans -
tover lett - klør!
Ta med eksempler så vi kan lage en utstilling av dette!
5. Hjelp! - jeg har så mye farget garn og ull - hva skal jeg
bruke det til?
Idéglint fra treff og symposier.
6. Foreningssaker - eventuelt.
7. Salg av kjemikalier.

V E L K O M M E N

KLIPP-----

Skriftlig påmelding innen **7. april** til Eldbjørg Johansen,
Halvorstua 8, 3021 Drammen.

NAVN.....

ADRESSE.....TLF.....

Har du bidrag til eventuelt, verdsettes det, men gi meg gjerne
et tips ved påmeldingen.

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

OSLO, den

19

Postboks 61 Blindern, 0318 Oslo

Telefon: 22233694

Postgiro: 0808 5337092

Bankforbindelse: FOKUS BANK

REFERAT FRA TREFF I FORUM FOR SOPPFARGERE
LØRDAG 19. APRIL 1997 I DRAMMEN

ANSVARLIGE FOR ARRANGEMENTET: GRØNT OG NYTTIG I NEDRE BUSKERUD
(Eldbjørg Johansen, Liv Lindgren, Tove Riise, Sidsel Øien,
Anne-Marie Portaas m.fl. fra lokallaget)

MØTELEDER: ELDBJØRG JOHANSEN

REFERENTER: ELDBJØRG JOHANSEN, MARGRETHE STEENBERG OG
ANNA-ELISE TORKELSEN

FOREDRAGSHOLDERE, se nedenfor

UTVALGSSAKER: ANNA-ELISE TORKELSEN

PROGRAM:

kl. 11.00-11.30 Registrering, kaffe etc.

kl. 11.30-13.00 Foredrag

Pause, kaffe, etc., kjemikaliesalg

kl. 13.30-15.00 Foredrag

kl. 15.00-15.30 Foreningssaker, eventuelt

kl. 15.30-16.00 Middag

Treff for soppfargere 19. april samlet 52 deltakere.

Etter registrering, tilordning av utstilling, kaffe og deilige
vafler ønsket leder i Grønt og nyttig, Eldbjørg Johansen
velkommen til treffet og viste frem en misunnelsesverdig stor
kanelkjuke (samlet av Ola Schjerven).
Deretter fulgte foredragene.

Inger Næss: *Silkens historie, produksjon og produkter*

Silkens spennende historie ble levende gjenfortalt; bl.a. at
Kina klarte å holde dette hemmelig i nesten 5000 år! Vi fikk
høre om "Dyrkemethoden" - fra silkeorm til ferdig produkt.
Silke fremstilles også av nattpåfugløye-kokongen - "vill
silke" - kalles "tussak-silke". Og silke er blitt fremstilt av
edderkoppspinn! Betygning av silke ble forklart: Silken vaskes
i løpet av produksjonen og mister da opptil 25% av sin vekt.
For å rette opp dette behandles silken med metaller: tinn, bly
el. jern - dette øker vekten og silkens tetthet. Silken må
derfor vaskes godt ut (ellers kan det bli skjolder) før
beising og farging: i vaskemaskin ved 30 grader, bruk Milo,
skylles godt. Silken i seg selv tåler høy temperatur. Det er
vevingen som kan være årsak til et dårlig resultat, for eks.
blir silkejersey slasket ved høy temperatur. Det kan være
gunstig å tilsette natron i skyllevannet for å gi litt glans
til silke.

Anna-Elise Torkelsen: *Soppfarging kan være farlig*
 Emaljekjele, noe defekt i bunnen, med fargesupperest
 (pelskjuke) i jernbeis og litt stålull til rengjøring av
 kjelen. Følte med hånden UTEN HANSKE i bunnen av kjelen og ble
 stukket i høyre pekefinger av emaljesplinter som lå i bunnen.
 Det utviklet seg til en infeksjon, blodforgiftning og kraftig
 hevelse i hånden. Antibiotikabehandlet og sykemeldt i to uker.
 Selv etter fire måneder er det nedsatt bevegelighet i
 fingeren!! Altså: BRUK ALLTID HANSKER VED FARGING!!!!!!!

Margrethe Steenberg: *Er det bare fibre av dyriske proteiner
 som kan farges. Eksperimenter med nylontråd.*
 Det er ulik kvalitet på det vi kaller nylon. Trådproduktet som
 kalles "Nylon 6,6" lar seg farge etter samme metoder som for
 ull. Nylon 6,6 kan kjøpes hos jernvarehandleren. Polyester-
 fibre tar ikke imot farge. Nylon er et polykondensasjons-
 produkt, mens polyester er et polymerisasjonsprodukt. Stoffene
 har kjemisk helt ulik oppbygging, og dette kan ha noe å si for
 mottagelighet av fargestoff. Særlig rødskivekanelslørsopp ga
 fin farge til nylontråden som ga et delikat, mykt garn.

Betsy Samuelson: *Soppfarge på keramikk*
 En keramikervenninne av Betsy har eksperimentert med soppfarge
 og keramikk. Fire sopper ble prøvd: blodrød kanelslørsopp,
 rødskivekanelslørsopp, gulrandkjuke og fløyelspluggsopp.
 Forskjellige metoder ble utprøvd: soppen ble knust og blandet
 sammen med litt beis i leira - ga skuffende resultat. Soppen
 ble kokt ut og blandet inn - samme resultat. Soppekstrakten
 ble smurt på - det ga etter brenning brune og røde prikker
 som skriver seg fra metallsaltet i beisen. Når platene ble
 brent først og deretter påmalt striper av soppekstrakt, tørket
 og overlakkert, da først kan fargene sees og brukes som dekor.

Janne Gjengedal: *Farging med fagerbrunpigg (Hydnellum
 geogenium)*

Fagerbrunpigg tilsatt salmiakk ga fine sjøgrønne farger på
 Flame-garn som er en blanding av bomull og lin. Garnet beiset
 på samme måte som ullgarn! Liten variasjon på de ulike
 beisene. Forhold sopp:garn 3:1, pH ukjent. Det er mye kalk i
 vannet på stedet hvor hun farger. På ullgarn ble resultatet
 fargemessig det samme.

Marit Elind: *Farging med rødrandkjuke (Fomitopsis pinicola)*
 Rødrandkjuke bløtlegges et par døgn, så skrelles skorpelaget
 av. Soppen deles opp og koker uten salmiakk. Forhold sopp:garn
 10:1. Tinnbeiset garn fikk en klar sitrongul farge. Kan minne
 noe om fargen man får av gulrandkjuke. Rødrandkjukene som var
 brukt var en blanding av unge og eldre eksemplarer (mest
 gammel sopp). "Skorpen" ga beige farger.

Brit Jørgensen: *Ull og ullbehandling*

Brit gjennomgikk forskjellige ullkvaliteter og spinnemetoder.
 Kardespunnet garn er porøst, lett og varmt, men det er mindre
 glansfullt og tover lettere. Kamgarnet er mer glansfullt. 2-
 trådet gir mer lysbryting og virker mer "levende" enn det 3-
 trådede. Mellom 40 - 60 grader er ullens kritiske temperatur;
 både når det gjelder toving og opptak av fargepigmenter.

Gunvor Bollingmo: *Farging med gulbrun stubbemusserong, brunpigger, fløyelspluggsopp på ubeiset garn og ulike kjuker på beiset garn*

Gunvor har eksperimentert med ulike sopper og har fått disse resultatene:

1. Fløyelspluggsopp (*Paxillus atrotomentosus*): 1 kg frossen sopp - 10 g ubeiset garn, pH 5. Etter 10 min meget sterk vinrød farge. Lyspåvirkning reduserte den røde fargekomponenten. pH 3 ga mørkere farge.
2. Korallsopp (*Ramaria sp.*) Tørr sopp. Forhold sopp:garn 4:1 ga gammelrosa farge på tinnbeiset garn.
3. Rustbrunpigg (*Hydnellum ferrugineum*). Fersk sopp, pH 6 ga mørkebrun farge på tinnbeiset garn (sterkt fargebad).
4. Duftbrunpigg (*Hydnellum suaveolens*). pH 9-10. Gir blått på tinn- og jernbeiset garn. Jern best til å holde på blåfargen.
5. Tjærekjuka (*Ischnoderma benzoinum*), pH 9 (kokte ut i Salmi). Forhold sopp:garn 4:1. Tinnbeiset garn fikk en varm brunfarge.
6. Brungul stubbemusserong (*Tricholomopsis decora*). Tørr sopp. Forhold sopp:garn 5:1, pH 5. På tinn- og jernbeiset garn gulbrune farger.
7. Flatkjuka (*Ganoderma applanatum*). Kokt ut tre ganger. Ubeiset garn fikk strågul farge.
8. Duftkjuka (*Osmoporus odoratus*). Kokt ut i Salmi. pH 9. Forhold sopp:garn 10:1. Gyldne farger på alle beiser; jern litt grønnlig.

Jorunn Halkjær: *Pluggsopp (Paxillus involutus)*

Pluggsopp ga samme grå/beige farge på alun- og jernbeiset garn, men etter lengre tids lyspåvirkning ble det jernbeisete garnet mørkere og skjoldet.

Eldbjørg Johansen: *Kreftkjuka - en spennende fargesopp*

Kreftkjuka er meget pigmentrik. 600 g ga gode farger til ca et kilo garn fordelt på flere bad. På tinnbeis - dyp oker. Ved lyspåvirkning i lengre tid synes spesielt den røde komponenten å svekkes noe.

Anna-Elise Torkelsen: *Hjelp! jeg har så mye farget garn og ull - hva skal jeg bruke det til? Idé-glimt fra treff og symposier*
Lysbilder fra forskjellige treff og symposier viste inspirerende, spennende og varierte produkter.

Foreningsaker

1. Kort om det VII internasjonale soppfargingssymposium USA-Paul Smiths, New York.
2. Neste treff. Paula Utigaard Sandvik inviterte til treff i Trondheim, sannsynligvis tidlig i juni 98.
3. Valg: To av utvalgsmedlemmene, Inger Næss og Margrethe Steenberg var på valg i år. Det var ingen forslag på nye utvalgsmedlemmer så begge ble gjenvalgt.
4. Den nye soppfargeboken? + et arbeidshefte er et stort prosjekt som Brynhild Mørkved jobber med. Kontakt er tatt med Landbruksforlaget som er interessert i prosjektet, evnt. også en utgave på engelsk. Forslag om samarbeid/utgivelse i regi av Nyttevekstforeningen og/eller Norsk soppforening ble også foreslått.

5. Kari Bergsnov Hansen stilte spørsmålet: Hva med kommunikasjon på hjemmeside på Internet. Elisabeth Bjerknes er villig til å jobbe med saken.

6. Priser på soppfarget garn. Utvalget har laget et forslag, datert 14.11.96.

FORSLAG TIL PRISER PÅ SOPPFARGET GARN

Pris (ekskl. pris på garn og beis) for å farge 2-6 hekto ullgarn. Det regnes 1 hekto i første bad og 2-5 hekto i etterbad.

PRISGRUPPE 1: 80-100 kr.	Kanelkjuke Blodrød kanelslørsopp Ung gulrandkjuke
PRISGRUPPE 2: 60-79 kr.	Kanelslørsopp m/røde skiver Fløyelspluggsopp Gulrandkjuke Tjærekjuke
PRISGRUPPE 3: 40-59 kr.	Kanelslørsopp m/oransje/gule skiver Orekjuke Duftbrunpigg. Andre piggsopper

Drammen/Oslo 20. juni 1997
for FORUM FOR SOPPFARGERE/NYTTEVEKSTFORENINGEN

Eldbjørg Johansen
Margrethe Steenberg
Anna-Elise Torkelsen

Forum for soppfargarar - møte i Trondheim 25.04.98

Program

10-ca 10-45 Registrering og montering av utstilling

10.45-13.00: Foredrag

13-13.45: Lett lunsj.

13.45 Foredrag, val, orientering

15.30 Omvising i hagen v/ Marit By

16.15 Enkel middag

17.15 Avgang frå Ringve

18.00: Trøndelag teater

Foredrag:

<i>Lillemor Torkelsen</i> : 8. internasjonale symposium i USA sommaren 1997	30 min
<i>Lise Bender Jørgensen</i> : Purpurlav i vikingtid	30 min
<i>Inger Næss</i> : Silkefarging	ca 20 min
<i>Sigmund Sivertsen</i> : Fargesopp i Trøndelag	15 min
<i>Marit Elind</i> : Farging med skjellpiggsopp <i>Sarcodon imbricatus</i>	10 min
<i>Trine Parmer</i> : Erfaring med farging med trollrøysopp (<i>Pisolithus arhizus</i>)	
<i>Paula U. Sandvik</i> : "Trøndergult" med granstokk-kjuka	
<i>Phellinus chrysoloma</i> .	10 min
<i>Lillemor Torkelsen</i> : Lysbilder mad fargesopp	20 min
<i>Johanne Moe Nystad</i> : Twood	10 min

Møtesaker og val

Orientering om planane for det 9. internasjonale symposiet som blir i Noreg i 1999

Lokalisering

Logo

Dersom vi får tid: Thyra Solem Kartlegging av vedbuande sopp i Trøndelag sommaren 1997

26.04

12.00 Presis! Oppmøte på Vestfrontplassen v. Domkyrkja. Vi går først i Erkebispegården, deretter i Nordenfjeldske kunstindustrimuseum.

Deltakarliste

Navn	Adresse	Tlfnr.
Anna E. Torkelsen	Gjennomfarete 19, 0876 Oslo	22233694
Anne Grete Sandstad	Nedre Kristianstengt 1B	73533832
Astrid Haarberg	Kunstakademiet, NTNU	73597900
Berit K. Johansen	Granborgvn. 6, 3150 Tolvsrød	33330621
Betsy W. Samuelsen	Eikhaugvegen 22, 5212 Søfteland	56307307
Brita Bruvik	Kunstakademiet, NTNU	73599700
Brynhild Mørkved	Grønlandsvn. 56, 9013 Tromsø	77686732
Brynhild Sunde	Skavlandsv. 24, 7022 Trondheim	72559729
Eldbjørg Johansen	Halvorstua 8, 3021 Drammen	
Elisabet Rosendal	Utleirtunet 20B, 7030 Trondheim	73967148
Eva F. Jensen	Jotagt. 2B, 3182 Horten	33045796
Gunvor Bollingmo	Vestheimgt. 8, 0262 Oslo	22438362
Hege Faber	Parkv. 16, 7016 Trondheim	73535911
Inger Næss	Grevlingåsen 24, 1347 Hosle	67142626
Johanne Moe Nyland		
Lillian Evensen	Stubbsvingen 61, 7036 Trondheim	73966036
Lise Bender Jørgensen	inst. arkeologi og kulturhistorie, NTNU	
Marit Bye	Holbergs gt. 19, 7015 Trondheim	73534217
Marit Elind	Bestahaugen 3, 6800 Førde	57822632
Nina Lande	Karl Jonssons gt. 2B, 7037	73933344
Paula U. Sandvik	Falsens gt 5b, 7015 Trondheim	73527783
Randi Reklev	Postboks 4705, 7002 Trondheim	
Ruth Solem	Mobakken 6, 1342 Jar	67580856
Sigmund Sivertsen	Inst. naturhistorie, NTNU	
Sigrud Lindmo	Malvikvn. 426, 7563 Malvik	73979168
Synnøve A. Aune	Fritjof Nansensv. 8, 7020 Tr.heim	
Thyra Solem	Tyholtv. 32, 7015 Trondheim	73530411
Trine Parmer*	Blåbærestien 33F, 1450 Nesoddtangen	66913537

Komite:

June Breistein

Marit By

Nina Lande

Paula Utigard Sandvik

Thyra Solem

Foreningens medalje

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster.

— Stiftet 1902 —

OSLO, den

19

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon: 22 23 36 94
Postgiro: 0803 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK
Org.nummer: 940593336

Referat fra treff i Forum for soppfargere lørdag 25. april 1998 i Trondheim

ANSVARLIGE FOR ARRANGEMENTET: TRONDHEIMREGIONEN
(Paula U. Sandvik, Thyra Solem, Nina Lande, Marit By og June Breistein).

MØTELEDER: Paula Utigard Sandvik
REFERENT: Trine Parmer
FORDRAGSHOLDERE, se nedenfor
UTVALGSSAKER: Ruth Solem og Anna-Elise Torkelsen

PROGRAM:

kl. 10.00 - 10.45 Registrering, montering utstilling
kl. 10.45 - 13.45 Foredrag, lunsj
kl. 13.45 - 15.30 Foredrag, foreningssaker, eventuelt
kl. 15.30 - 16.15 Omvisning i Ringve botaniske hage
kl. 16.15 - 17.00 Middag - deretter teaterbesøk!

Treff for soppfargere 25. april samlet 28 deltakere.

Anna-Elise Torkelsen: Det 8. internasjonale symposium i USA sommeren 1997

Lillemor viste lysbilder. Det ble en kort meningsutveksling rundt temaet utstillingsprodukter. Vi ble enige om at det primært skal vises nye produkter på det internasjonale symposiet i Norge i 1999 (noen produkter er blitt gjengangere på symposiene). Men FFS-utvalget gjerne kan invitere spesielle produsenter til å vise sine ting på nytt, dette av hensyn til symposium-deltakere som ikke har fått se dem tidligere. Anna King fra Skottland ble nevnt som eksempel på hvem man ønsker å invitere spesielt. Et annet tema som kom opp var fremgangsmåten for etsing på silke. Hvordan dette gjøres må vi ta opp senere. Tar kontakt med Lillian Andersson i Danmark.

Lise Bender Jørgensen: Purpurlav i vikingtid.

Bender Jørgensen er arkeolog og har arbeidet mye med arkeologiske funn av tekstiler. Lav har alltid vært et viktig fargeemne, og de røde og fiolette fargene har alltid vært de gjeveste fargene.

Foredraget vil bli trykket i et senere nummer av Våre Nyttevekster.

Inger Næss: Silkefarging

Inger har lang erfaring med silkefarging, og deltakerne var svært interessert i alle hennes tips og ideer. Silke kan farges på mange måter. Hun vasker all silke i vaskemaskinen -

viktig for å fjerne appretur før farging. Hun bruker kaldt ullprogram, med litt Milo.

Beising: alun - bruker dobbel dose, men det går like bra med enkel dose

tinn - for å få klare, skarpe farger. Legger silken i ved 40 grader og lar temp. gå opp til 60 - 70 grader

jern - det blir veldig lett streker, skjolder. Hun har av og til latt silken ligge til dagen etterpå. Skyller silken før hun farger.

Farging: legger silken i ved 35 - 40 grader og lar temp. gå opp til 60 - 70 grader.

Farger en time. Lar av og til silken ligge i badet til dagen etter.

Hun har farget lite med jernbeiset silke. Men med fløyelspluggsopp har hun fått fin, jevn farge, men da lå silken bare vanlig tid i beisen etterpå. Til mønstrede skjerf er bare fint med "streker".

Etterbehandling: lar silken tørke før hun skyller den.

Større plagg: rører hele tiden for å unngå skjolder.

Den svenske metoden: skjerfene er ferdig beiset og strøket før farging. Slipper silken rett oppi fargebadet på 80 grader. Farger en time. Tar skjerfet opp og skyller straks i lunkent vann. Silke tåler fint å koke, men silkejerseytrøyer har mistet sin fasong ved for høy temperatur.

Kanelkjuke: Dette er en variabel sopp som gir ulikt resultat. Av og til slipper fargen.

Ph'n er veldig viktig. Hun hadde farget 2 skjerf, i hvert sitt fargebad med ph ca 7. I det ene badet hadde hun i 2 dråper eddik etter ca 50 min. Ph kom da ned i ca 4,5 og skjerfet ble mørkere lilla. Skjerfet som ble farget i badet uten tilsetning av eddik, ble lysere.

Silkefløyel: 18% silke og 82 % viskose. Hun viste fram en prøve farget med gulrandkjuke som var fin og jevn.

Hun viste til slutt 2 skjerf med knyttebatikk og ett lilla skjerf som var "snurret" før farging. Dette gir spennende mønstre til skjerfene.

Gunvor Bollingmo: Forsøk med kanelkjuke *Hapalopilus rutilans*

I forlengelsen av Ingers innlegg, delte Gunvor sine erfaringer med oss. Det er forsøk hun har gjort sammen med Ruth Solem, Lisbet Bråthe og Margrethe Steenberg. Soppen ble knust i morter og kokt ut ved ph 9 i en time. Suppen fordelte i 3 kjeler.

1. Farget ved ph 9 hele tiden og fikk kraftige farger både på alun og tinn.

2. Farget ved ph 3 - tilsatte 7% eddik - og fikk en beige, dårlig farge. pH justert til 7; farget ferdig. Alunbeiset garn fint, mens tinnbeiset garn ble grålilla.

3. Farget ved ph 7. Fargebadet ble bare justert med springvann - garnet ble rosa. Justerte deretter ph opp til 9, men fikk ingen fargeendring. Justerte deretter ph ned til 4,5, og fargen ble fin lilla og garnet reddet.

Sigmund Sivertsen: Fargesopp i Trøndelag

Sivertsen viste lysbilder, både av fargesopp og andre arter med spesiell tilknytning til Trøndelag.

Marit Elind: Farging med skjellstorpigg, *Sarcodon imbricatus*

Marit fikk 5-6 kg gammel, halvrått sopp i fjor høst. Denne farget hun med og fikk en litt kjedelig, blågrå farge. Hun fortalte så om Randi Lange som derimot alltid får blått garn med skjellstorpigg som hun samler under furu. Randi mener at det primært har med garnkvaliteten å gjøre og bruker selv Vestlandsgarn fra Hillesvåg Fabrikker og farger ved ph 10. Hun lar soppen ligge ute i plantekasser under tak gjennom vinteren til den nesten går av seg selv. (Koker soppsuppe utendørs når mannen er bortreist!) Garnet hun farget i 1997 er fortsatt like blått. Det beste garnet er det som ikke er møllbehandlet.

Trine Parmer: Erfaring med farging med trollrøyksopp *Pisolithus arhizus*

Trine fortalte at hun hadde fått en fin brun farge både på ubeiset garn og ubeiset silke. Resultatet blir best når man farger med klorfritt vann. Fargen kan slippe på silken dersom ph er høyere enn 7. Garn blir også mye lysere med ph høyere enn 7. Garnet blir lett skjoldete hvis det ikke tørkes i et håndkle straks det er skylt ferdig.

Trine tok deretter opp temaet **beisemidler** og etterlyste en kollektiv utforskning av i hvilken grad de er miljøfarlige eller ikke. Vi vet at de svenske soppfargerne bare beiser med alun, men hva bygger de sin dokumentasjon på? Alle som har mer kunnskap om beisemidlenes miljøskadelige/ mangel på skadelig virkning, oppfordres til å sende denne til redaksjonen i Våre Nyttevekster.

Paula U. Sandvik: Trøndergult med granstokk-kjuke *Phellinus chrysoloma*

Hun beiser med tinn, sopp/garn i forholdet 4 : 1, og ph 8. Resultatene meget variable, vet ikke helt hvordan hun skal få fram de fargene hun ønsker. Fargen blir finere på silke enn på garn, og fargen blir heller mørkere enn lysere etterhvert. Oppskrift: Legg soppen i vann et par dager. Skjær den i mindre biter. Kjør den med lunkent vann til mos i foodprosessor. Paula lovet å eksperimentere videre med denne soppen.

Anna-Elise Torkelsen: Diasserie fargesopp

Utvalget i FFS har laget en lysbildeserie på 33 lysbilder av de mest aktuelle fargesoppene våre som vil være til utlån for medlemmene.

Johanne Moe Nyland: T wool

Hun har arbeidet i 11 år med å utvikle en idé hun fikk i 1985. Det dreier seg om et stoff med åpen tekstilstruktur på fiberflor, et slags filtet stoff. Ullen ble filtet sammen ved mekanisk virksomhet, varme og fuktighet. Hun tok patent på teknikken i 1991 og kalte stoffet t wool. Stoffet viser seg å være lite slitesterkt, men det har en spennende struktur. Hun ble gitt økonomisk støtte til utviklingen, men dessverre får hun ikke mer økonomisk støtte til å sette dette i drift. Stoffet krever spesielle modeller, og hun har fått laget opp 2 standardmodeller. Hun ønsker å fortsette forskningsarbeidet, men har ikke økonomi til det. Vi fikk fargeprøver av stoffet, som både var lett og varmt.

Møtesaker og valg

Ruth Solem gjorde rede for foreløpige planene for 9 intern. soppfargersymposium som blir i Norge i 1999.

Lokalisering: 10. - 15. august på Ringerike Folkehøgskole, Hønefoss. Der er det plass til 100 deltakere på dobbeltrom.

Ny logo: Lillemor viste overhead av logoene fra de siste symposiene. Dette til inspirasjon for den som vil komme med forslag til logo. Sendes snarest til FFS-utvalget.

Nytt møte i FFS: 17. april 1999 i Oslo. Ansvarlig: Oslo-området.

Arkiv: Lillemor oppfordret oss alle til å sende inn bilder av det vi lager til FFS-utvalget.

Bildene vil bli samlet i et felles fotoarkiv og satt enkelt inn i plastlommer i ringpermer.

Arkivet kan så bringes med på de årlige treffene slik at alle kan se dem.

NB! Husk å skrive både produktets og eget navn samt årstall bak på bildet.

Valg: Utvalgsmedlemmene Ruth Solem og Karin Hvoslef van der Heijden er på valg i år. Begge ble gjenvalgt. Samtlige regionskontaktene ble gjenvalgt.

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster

— Stiftet 1902 —

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon 22 23 36 94
Postgiro 0803 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK
Org.nummer: 940593336

Oslo, 16 februar 1999

Invitasjon til treff i Oslo Lørdag 17. april 1999, kl. 09.30

Treffet holdes i Biologibygget, Universitetet i Oslo, Blindern, lørdag 17. april kl. 09.30 – 16.00.
Deltageravgift kr. 100,- betales ved fremmøte. Det serveres kaffe/te/kake og et enkelt måltid.
Påmeldingsfrist **25. mars**.

Program

- 09.30 – 10.30 Ankomst/registrering/montering av utstilling
kaffe/te/kake
- 10.30 – 12.00 Orientering om 9 internasjonale soppfargersymposium
Andre foreningssaker
- 12.00 – 13.00 Foredrag: Marit Aralt Skaug: **Kan inhalasjon av sporer fra hatt-sopp og muggsopp
være helseskadelig?**

Mange sopp-sankere tørker sopp hjemme til bruk i farging og matlaging. Det kan frigjøres sporer som forurensrer innelufta – er dette farlig? Og hvordan reagerer vi på muggsopp-sporene??

Marit A. Skaug, førstelektor ved Høgskolen i Hedmark, vil i sitt foredrag gi oss noen svar på dette.

Foredraget vil være felles med Forum for sopp-sakkyndige som avholder sitt årlige treff samme dag som soppfargerne.

- 13.30 – 14.30 Lunsj
- 14.30 - 16.00 Foreningssaker fortsetter
Salg av kjemikalier (som må være bestilt på forhånd)
Salg av bøker etc.

VELKOMMEN
Ruth Solem, utvalgsleder

Overnatting: Årsmøtet i Nyttvekstforeningen holdes fredag 16. april og tilreisende som ønsker å delta på begge arrangement kan skaffes privat overnatting (gi beskjed ved påmelding)

PÅMELDING, innen 25.03.1999

FFS/ Nyttvekstforeningen, Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
eller telefonsvarer 22 23 36 94

Navn.....

Adresse.....

Tlf.....

- Tar med noe til utstilling/ evt. salg Ønsker overnatting

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster

— Stiftet 1902 —

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon 22 23 36 94
Postgiro 0803 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK
Org.nummer: 940593336

Oslo, 9 juni 1999

Referat fra treff i Forum for soppfargere lørdag 17. april 1999 i Oslo

47 deltakere. Møtet ble holdt i Biologibygg, Blindern.

ANSVARLIGE FOR ARRANGEMENTET: FFS-utvalget (Ruth Solem, Karin Hvoslef, Inger Næss, Margrethe Steenberg og Anna-Elise Torkelsen) .

MØTELEDERE: Ruth Solem og Karin Hvoslef

REFERENTER: Margrethe Steenberg og Berit Knai Johansen

FOREDRAGSHOLDER: Marit Aralt Skaug

samt innlegg ved flere, se nedenfor

UTVALGSSAKER: Ruth Solem, Anna-Elise Torkelsen og Karin Hvoslef

PROGRAM:

09.30 - 10.00 Ankomst/ registrering/montering av utstilling/kaffe/te/kake

10.00 - 12.00 Orientering om 9 internasjonale soppfargersymposium

Foreningssaker

12.00 - 13.00 Foredrag

13.30 - 14.30 Lunsj

14.30 - 16.00 Foreningssaker fortsetter. Salg etc.

Etter at utstilling var montert og kaffe og kake inntatt ønsket Ruth Solem velkommen.

Hun ga deretter generell informasjon om 9 internasjonale soppfargersymposiet som skal holdes 10. - 15. august på Ringerike.

Det er foreløpig 113 påmeldte. 42 fra Norge, 17 fra USA, 16 fra Sverige, 8 fra Skottland, 13 fra Finland, 7 fra Australia, 4 fra England, 1 fra Estland, 2 fra Danmark og 1 fra Tyskland.

Det er 17 som har produkter å selge i butikken.

ORIENTERING OM 9 IFFS

De ansvarlige for de forskjellige workshop'ene på symposiet orienterte:

FARGING: Ullgarn:

Margrethe Steenberg og Gunvor Bollingmo har ansvaret for fargegruppene med ullgarn. Det blir 4 fargegrupper. En begynnergruppe, en slørsoppgruppe, en kjukegruppe og en rørsoppgruppe. Gruppene blir satt sammen etter de påmeldtes preferanseliste.

For å skaffe oversikt over hvem som har kokeplater, kjeler og termometer som kan lånes til fargingen, ble det sendt rundt en liste.

Silke: Inger Næss skal stå for silkefargingen med Anne-Ki Helm som hjelper. Trine Parmer fortalte om en "ny" teknikk, etsing på silke. Den vil bli prøvd på symposiet. Det skal farges skjerf som deltakerne i denne fargegruppen må betale ekstra for. Det blir også en gruppe som skal farge silkegarn. Mildrid Nyhus påtar seg denne.

Inger Næss, Karin Hvoslef og Anna-Elise Torkelsen (fast medlem). Regionsombud: Torill Bronken, Hedmark, Mildrid Nyhus, Vestfold, Betsy Samuelson, Vestlandet, Paula Utigard Sandvik, Trøndelag og Brynhild Mørkved, Nord-Norge. Alle ble gjenvalgt.

DIASSERIEN MED FARGESOPPER

Lysbildeserien om fargesopper er nesten ferdig. Det er ønske om at et teksthefte følger bildene. Serien kan leies fra Nyttvekstforeningen for 50 kr + forsendelsesutgifter.

KOMPENDIUM - SOPPFARGING

Brynhild Mørkved fortalte at arbeidet med kompendiet går sin gang. Teksten er ferdig. Det blir 40 tekstsider og 8 bildesider. Kompendiet blir i A4 format.

EGNE ERFARINGER

Flere av medlemmene fortalte om egne fargeerfaringer:

1. Blåfarging med skjellstorpigg fra Vestlandet.

Tørr sopp ble lagt i bløt og lå i vann til den mugnet, ble kokt ved pH 7 i badet. Sopp:garn

2:1. Garnet ble farget med soppen i fargebadet. Alunbeis ga blågrønt og tinn mørk blått garn.

2. Farging av teddybjørner

Stoff i bomull og mohair som ble farget med rødskivekanelslørsopp på alun og tinn.

Bamsene var på utstillingen.

3. Farging med fløyelspluggsopp

Man hadde prøvd tre ulike beisemåter: 1) Jernbeis, 2) etterbeising med jern på alunbeiset garn siste 10 min og 3) jerngryte. Etterbeising med jern så ut til å gi sterkest farge.

Liten, ung fløyelspluggsopp på tinnbeiset garn kan gi sjøgrønn eller grågrønn farge.

4. Gråkjuke

Gråkjuke på tinn gir flott grønn farge ved pH 9.

ØNSKER

Flere av medlemmene ønsket utflukter med sopplukking, gjerne overnattingstur.

DOKUMENTASJON

Enid Skårdalsmo har påtatt seg ansvaret med å samle bilder av soppfargete produkter i et album. Albumet skal ligge fremme ved FFS-treff, symposier etc. Bilder med opplysninger om sopp, farger og hvem som har laget produktet kan sendes til henne.

NESTE FFS-TREFF?

Hedmark/Elverum sa seg villig til å tenke på om de kunne påta seg neste års arrangement. Tidspunktet ble satt til begynnelsen av april, før påske 2000.

FOREDRAGET til Marit Aralt Skaug kommer som artikkel i *Våre Nyttvekster* 3/99.

Det var svært mange interessante opplysninger som Marit A. Skaug ga oss i sitt foredrag. Vi ba henne derfor om å lage en artikkel til bladet.

UTSTILLING

Karin Hvoslef er sammen med Eldbjørg Johansen ansvarlig for utstilling og katalog. Fristen for innsending av bilder av ting som ønskes utstilt utløp 1. mai. Litt forsinkelse tolereres. Det er viktig at utstilling og katalog skal være til inspirasjon for alle soppfargere. Send bilde av det du ønsker å stille ut slik at utstillingen kan planlegges. Alle bilder kan imidlertid ikke tas inn i katalogen.

PAPIRLAGNING

Betsy Samuelsen og Marit Elind har ansvaret for dette temaet. Det vil bli laget papir med ulike kjuke. Det blir også en demonstrasjon av forskjellige teknikker, og det planlegges en diskusjonsgruppe rundt temaet.

Har du laget noe av sopp-papir så ta dette med slik at erfaringer kan deles. Ta gjerne med knivkjuke, sinoberkjuke, raggkjuke og knuskjuke som alle egner seg til papirlaging.

BUTIKK

Trine Parmer har ansvar for butikken under symposiet. Det ble understreket at det ikke betyr at hun skal betjene den. Det ble på møtet sendt rundt en liste hvor frivillige hjelpere kunne skrive seg på. Denne ble ikke returnert til Trine. Etterlyses hermed.

AKVARELLGRUPPE

Lillemor Torkelsen orienterte om en akvarellgruppe. Denne er ikke annonsert i det utsendte programmet. Det er en dame fra Australia som vil lede gruppen. Er du deltaker i symposiet kan du melde deg på til gruppen innen **1. juli**.

DAGSBESØK etc.

Fra dem som ennå ikke har meldt seg til symposiet, men som har spørsmål vedrørende symposiet; om delvis deltakelse, dagsbesøk, deltakelse i ulike workshop's osv. ber vi om å få skriftlig henvendelse. Det er så mange som har meldt seg på hele symposiet at det sannsynligvis blir fullt på mange grupper. Vi ønsker at også "dagsbesøkende" skal få delta, men FFS-utvalget må vite på forhånd hvor mange som kommer.

ANBEFALT EKSKURSJONSSTED

Berit Knai Johansen orienterte om Grindaker Vev som et mulig utfartssted under symposiet. Det er et verksted som ligger 3,5 mil fra Hønefoss, ved Brandbu. FFS-utvalget vil ta kontakt med Grindaker Vev og fortelle at det sannsynligvis kommer en eller flere grupper på besøk.

FORSIKRING AV GJENSTANDER

Da Symposiet hverken forsikrer utstillingsgjenstander eller salgsartikler, anbefales det å undersøke om hjemforsikringen din dekker de ting du tar med for å stille ut eller selge i butikken under symposiet.

DISKUSJONGRUPPER

Lillemor orienterte om diskusjonsgruppene på symposiet. Hjördis Lundmark vil bl.a. delta her. Det oppfordres til å bringe små og store emner for diskusjon til symposiet.

FORENINGSSAKER

VALG

Utvalgsmedlemmer: Under valget ble det foreslått at utvalgsmedlemmene fortsetter til symposiet er gjennomført. Utvalget består av Ruth Solem som leder, Margrethe Steenberg,

Sopptreff i Forum for soppfargere helgen 7.- 8. oktober på Elverum

Foreløpig program *lørdag*:

Programmet starter med kaffe kl. 10.30.

- o Papirkunstneren Lisa Johanson fra Åmål i Sverige demonstrerer papirlaging av sopp.
- o Inger Johanne Diesen, Elverum, snakker om ull og ullkvaliteter. Hun demonstrerer også spinning.
- o Gaute Mohn Jenssen gir en kort innføring i kjuker til fargebruk.

Det vil bli servert kaffe og lunsj *lørdag*.

Søndag:

Fargesopptur med Gaute Mohn Jenssen som turleder.

Deltakeravgift kr. 200,- betales ved frammøte. Sted: Høgskolen i Hedmark, Avdeling for sykepleierutdanning, Elverum. Påmelding innen 17. september til:

Torill Bronken

tlf. 62 41 81 01

Adresse: 2415 Heradsbygda

Det er anledning til å melde seg på til bare *lørdag*.

Det går tog fra Oslo 07.57, ankomst Elverum klokka 10.07. (Meld fra ved påmelding, så henter vi på stasjonen.) Toget tilbake til Oslo lørdag går 18.27. Trysilbussen går til Oslo klokka 15.00 og 17.00. Søndag går det tog til Oslo 16.27 og 18.27 og busser som lørdag. (Vi tar forbehold om eventuelle endringer i rutetidene innen oktober.)

Overnatting bes ordnet av den enkelte. Det finnes følgende muligheter:

Hotell Central	Tlf. 624 10155	Enkeltrom 590,-	Dobbeltrom 790,-, begge deler helgepris
Elgstua	Tlf. 624 10122	Enkeltrom fra 480,-	Dobbeltrom fra 670,-
Elverum Camping	Tlf. 624 16716	Hytte for to 300	Hytte for fire 450,-

(En gjør oppmerksom på at prisene er per desember 1999.)

Referat fra sopptreff for soppfargere i Elverum. 7. og 8. oktober 2000

Det var Elverum lokallag av Nyttevekstforeningen som stod for treffet.

I underkant av 30 deltok på treffet om lørdagen og ca. 20 ble med på turen om søndagen.

Etter nydelig kaffe og hjemmebakke kaker holdt kunstneren Liza Johansson fra Sverige foredrag og demonstrasjon av papirlaging. Vi fikk gode praktiske råd. Hun bruker en balje med vann, lager papirmassen i hurtigmikser og heller den direkte opp i rammen. Denne dyppes såvidt i vannet slik at massen jevner seg, med andre ord: Ikke så store mengder sopp og ikke så mye søl. Det så fristende ut å prøve.

Inger Johanne Diesen fra Elverum holdt deretter et spennende foredrag om forskjellige ullkvaliteter. Hun viste oss hvor på sauene man får de ulike kvalitetene og hvordan de korte og lange fibre blir behandlet for å utnytte dem best til forskjellige garnkvaliteter. Hun hadde med både klippet ull og prøver på ferdig garn. Etter at råvaren var omtalt og diskutert hadde hun demonstrasjon av spinning, både på håndtein og rokk. Deltakerne på treffet fikk prøve håndspinningen.

Etter lunsj viste Gaute Mohn Jensen oss lysbilder av kjuker som er aktuelle å bruke til farging og papirlaging samt noen som "bare" er vakre eller sjeldne. Gaute skulle være turleder på søndagens kjuketur så forventningene ble store.

Deretter behandlet vi en del foreningssaker:

Torill Bronken orienterte om en utstilling som Skogbruksmuseet på Elverum ønsker å lage år 2001. Det skal være en permanent utstilling om anvendelse av sopp til farging og papirlaging. Det ble valgt en komite som skal samarbeide med museet. Komiteen består av: Torill Bronken, Eva Dælin, Liza Johansson og Margrethe Steenberg. Torill tar kontakt med museet for å avtale et møte.

Margrethe Steenberg orienterte deretter om en utstilling som skal være i forbindelse med 7. Internasjonale mykologiske kongress i Oslo 11-17. aug. 2002. Utstillingens tema skal være pigmenter i sopp. Lillemor Torkelsen er medlem av organisasjonskomiteen for kongressen. Det ble valgt en komite for utstillingen: Lillemor Torkelsen, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen og Trine Parmer.

Inger Næss orienterte om symposiet i Finland neste høst. Det er sendt ut et foreløpig program til deltakerne på Hønefoss som har e-post. Symposiet skal være i Rovaniemi 15.-19. august. Vi er lovet endelig program i løpet av november.

Inger etterlyste saker som medlemmene i FFS ønsker at utvalget skal arbeide med. Herunder ble det ønsket at det undersøkes om det er muligheter for å få til en gruppereise til Finland neste høst.

Det kom videre frem at medlemmene ønsker at det arrangeres turer til tross for dårlig oppslutning nå i høst.

Det ble snakket om hva det skal innebære å holde det årlige treff. Medlemmene ønsker at utvalget skal komme med forslag til tema for treffene. Det er derfor viktig at medlemmene tar kontakt med utvalget dersom de har gode ideer til treffene.

Neste treff ønskes holdt i Tønsberg. Soppfargerne der spørres. Dersom de ikke kan påta seg det er Hamar villige til å gjøre det. Det er forslag om 31-03 eller 21-4.

Margrethe orienterte om at det ikke lenger vil være kjemikaliesalg på treffene.

Det er besluttet at kommunikasjonsskjemaene ikke lenger skal brukes. Adresselistene skal heller suppleres med telefonnummer og e-postadresse for dem som har det. For å være med på e-postlisten er det best at medlemmene bruker e-post til Lillemor. Adressen hennes er:

h.c.torkelsen@toyen.uio.no

Neste punkt var valg av FFS-utvalg.

Utvalget har bestått av:

- Ruth Solem, leder
- Lillemor Torkelsen, Nyttevekstforeningens representant
- Margrethe Steenberg, sekretær i utvalget
- Karin Hvoslef
- Inger Næss

Da Lillemor sluttet som sekretær i Nyttevekstforeningen, kom Eldbjørg Johansen med i utvalget som representant fra Nyttevekstforeningen. Hun sitter i styret der.

Ruth og Karin er på valg. Ruth ønsket å gå ut av utvalget. Karin stilte til gjenvalg. Lillemor var foreslått og hadde sagt ja til å stille til valg. Etter valget er utvalgsmedlemmene:

Lillemor Torkelsen, Margrethe Steenberg, Karin Hvoslef, Inger Næss og Eldbjørg Johansen. De konstituerer seg selv på neste møte i november.

Ruth viste oss lysbilde serien med fargesopper og kjuker til papir som nå er ferdig. Serien kan leies for 50 kr pluss porto.

På slutten av treffet fortalte Enid Skårdalsmo om eksperimenter hun har gjort med å redusere beismengdene. Enid hadde også gjort forsøk med kald beising.

Konklusjonen var at beismengdene kan reduseres betraktelig og allikevel gi fine farger.

Beisbadene kan brukes om igjen med bare en liten beismengde i tillegg.

Ekspertimentene med kald beising viste at dersom beisbadet ikke varmes opp må garnet ligge ganske lenge i badet. Opp til 30 dager hadde Enid forsøkt. Da har garnet lett for å bli skjoldet.

Konklusjonen her ble vel at man ikke trenger å varme riktig så kraftig som vi vanligvis gjør.

Enid hadde ikke testet for lysekthet. Det hadde imidlertid Anne Marie Helle. Hun hadde med prøver som viste at redusert beismengde ikke gir særlig dårligere lysekthet.

Søndag var vi på tur langs Glomma nede ved Heradsbygd. Det var dessverre øsregn. Vi fant en del kjuker. Det blir laget liste over funnene.

Siden der regnet så mye stilte Torill Bronken det gamle hovedhuset på gården der hun bor til disposisjon etter turen. Her fikk vi spise og varme oss mens Torill fortalte litt om gårdens historie.

Kjempefin helg ! Takk skal dere på Elverum ha.

Referent Margrethe

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster

— Stiftet 1902 —

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon 22 23 36 94
Postgiro 0803 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK
Org.nummer: 940593336

Oslo, 4 april 2001

FORUM FOR SOPPFARGERE

VELKOMMEN TIL FFS-TREFF 2001 som holdes i lokalene til Tønsberg og omegn husflidslag, Øvre Langgate 44 (øverst på Torget) lørdag 21. april - kl. 11.00 - 18.00.

PROGRAM

- kl. 11.00 - 12.00 Velkommen, kaffe, kaker
En guide fra Vestfold fylkesmuseum vil fortelle om Tønsberg i gammel og ny tid.
- kl. 12.00 - 13.00 Foredrag: "Etsing på silke" ved Trine Parmer
- kl. 13.00 - 14.00 Utstilling av medbrakte saker.
Besøk i Husflidslagets lokaler og i Husflidsutsalget
- kl. 14.00 - 15.00 Middag
- kl. 15.00 - 16.30 9th IFFS - Hønefoss 1999 - vi ser på lysbilder derfra
"Medlemmenes 5-minutter"
- kl. 16.30 - 18.00 Utvalgssaker
Dokumentasjon, 10th IFFS i Finland, utstillinger i 2002, referater, nye oppgaver
Valg på utvalgsmedlemmer og regionsombud
FFS-treff 2002

Møteavgiften kr. 200,- betales ved ankomst.

Deltakere som kommer med tog til Tønsberg blir møtt på stasjonen. For dem som kommer med bil er det gratis parkering ved Vestfold fylkesmuseum (kort vei derfra til Øvre Langgate) - kjentmann tilstede.

Det er tre medlemmer som har meldt at de har noe å fortelle i "Medlemmenes 5-minutter", men det er plass til flere innlegg. HUSK på å ta med saker til utstillingen - så vi kan hygge oss med å se hva våre medlemmer har laget.

på vegne av TØNSBERGREGIONEN
Mildrid Nyhus

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Landsforeningen til utnyttelse av våre nyttevekster

— Stiftet 1902 —

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
Telefon: 22 15 17 60
Postgiro: 0803 5337092
Bankforbindelse: FOKUS BANK
Org.nummer: 940593336
e-post: post@nyttevekstforeningen.no

Oslo, 1 juni 2001

Referat fra FFS treff i Tønsberg 21.04.01

Arrangør av årets FFS-treff var Vestfold-regionen. Møtet ble holdt i lokalene til Tønsberg og omegn husflidslag og 36 deltok i treffet. Ved ankomst ble vi ønsket velkommen av Mildrid Nyhus, regionsombud for Vestfold.

PROGRAM

kl. 11.00-12.00 Velkommen, kaffe, kaker.

En guide fra Vestfold fylkesmuseum vil fortelle om Tønsberg i ny og gammel tid.

kl. 12.00-13.00 Foredrag: "Etsing på silke" ved Trine Parmer

kl. 13.00-14.00 Utstilling av medbrakte saker.

Besøk i Husflidslagets lokaler og i Husflidsutsalget.

kl. 14.00-15.00 Middag

kl. 15.00-16.30 9th IFFS- Hønefoss 1999- vi ser på lysbilder derfra

"Medlemmenes 5-minutter"

kl. 16.30-18.00 Utvalgssaker.

INNLEDNING: Hilde Rogg som er guide ved Vestfold fylkesmuseum gav oss en spennende innføring i Tønsbergs historie helt fra prinsesse Christina og dronning Blanca på 1300 tallet via hvalfangsten, Sven Foyn og fram til idag.

Foredrag: Etsing på silke

Dagens hovedforedrag var ved Trine Parmer. Hun fortalte oss om etsing på silke og demonstrerte hvordan man går frem for å etse bort farge på allerede soppfarget silke. Det kan brukes forskjellige ting som mal for å få artig mønstereffekt eller en kan påføre etsemidlet direkte på silken.

Oppskrift til etsing på silke av Trine Parmer

Hvit ets til 100 g silke:

70 g nøytralfortykkelse (94% vann + 6% manutex)

30 g flytende rongalitt

Røres godt sammen, helst med mixer. Blandingen må stå 1 døgn før den kan brukes. Den kan trykkes på, males på med pensel, osv. Etsen holder seg 2 -3 måneder hvis den står kaldt (kjøleskap).

Stoffet skal være beiset på forhånd, men det kan også eksperimenteres med ubeiset stoff.

Når etsen er malt eller trykket på stoffet og har tørket, må det fixeres innen 24 timer fordi rongalitt er hardt for stoffet. Fixeringen foregår ved damping i 20 minutter.

Skyll stoffet i kaldt vann, og vask det deretter på normal måte.

Sørg for god utluftning mens du arbeider - det kan lukte som råttne egg.

Luften må være tørr og varm der silken tørker. Lukk vinduet dersom det er fuktig luft ute.

Manutex fås kjøpt hos Griffer'n, Sørlygt. 8 b, Oslo. Flytende **rongalitt** fås kjøpt hos Ekjord fargehandel, St. Olavsgt. 3, Oslo eller hos Griffer'n

Utstilling av medbrakte saker, besøk i Husflidslagets lokaler og i Husflidsutsalget

Etter foredraget var det omvisning i lokalene til husflidslaget. Vi fikk se alle vevstolene med oppsatte arbeider. Åpenbart et meget aktivt husflidslag. Her var det mange skjønne ting under arbeid.

Utstillingen av våre egne soppfargede arbeider var laget i et eget lokale. Her var det også mye fint.

Det ble også tid til en tur til Husflidens utsalg som holder til i samme bygning.

9th IFFS- Hønefoss 1999

Etter middagen viste Lillemor (**Anna-Elise Torkelsen**) lysbilder fra det internasjonale symposiet i Hønefoss i 1999.

"Medlemmenes 5-minutter"

Grethe Gunneng, Kragerø som for tiden tar hovedfag i forming viste oss noe artig: Hun hadde lest at eskimoene brukte tarmar fra sel til å sy klær av. Hun hadde da prøvd om dette gikk an med kutarmer. Lillemor hadde satt henne på ideen om å farge disse med sopp. Disse artene ble prøvd: rødskivekanelslørsopp, kanelkjuke og fløyelspluggsopp. Tarmene var beiset med alun og farget (fylt med fargebadet) ved lav temperatur, maks 50 grader for ikke å ødelegge dem. Deretter var de klippet opp på langs og spent ut med knappenåler før de ble tørket. 2,5 m tarm tilsvarer ca 100 g garn. Resultatet ble et meget spennende materiale. De halvt gjennomskinnelige tarmene hadde tatt nydelige farger. Bruken er det vel bare fantasien som setter grenser for.

Inger Næss, Bærum viste oss en teknikk som kalles "Shibori". Dette kan vel best sammenlignes med "knyttebatikk". I teknikken kan en enten sy og stramme hardt i tråden, knyte hardt eller surre tråd rundt partier av stoffet før en farger det. Når en løser opp sømmene eller knutene fremkommer det artige mønstereffekter.

Berit Knai Johansen, Tønsberg hadde farget nydelig myk alpukka-ull med rødskivekanelslørsopp, 20:1, pH 7. Erfaringen hun gjorde er at denne ullen tar dårligere i mot farge enn ull fra sau.

Margrethe Steenberg, Oslo har gjort samme erfaring med angora-ull.

Berit lurte på om hun skulle prøve samme fremgangsmåte på beisingen som når hun beiser silke. Da tar hun silken opp av beisebadet og lar det ligge en ukes tid i plastpose i kjøleskapet før farging. Da setter beisen seg bedre. Resultatet av dette får vi vel høre om på neste treff. Alpakkagarnet er produsert på Gran. Adressen til produsent er: Helgumsdalen 11, 2750 Gran. Tlf.: 61332556.

Liv Lindgren, Drammen gav oss tips om hvordan en lettest finner fingerfrynsesopp. Denne er vanskelig å få øye på der den som regel vokser i stier. Men i følge Liv ser man den der jorden er blitt litt løsere og mørkere.

Gunvor Bollingmo, Oslo viste oss garn som var blitt til grunnet en feiltakelse. Hun ønsket grønt garn, men tok feilaktig tinnbeiset garn til fløyelspluggsopp. Dette ga en fin blågrå farge. Siden det ikke var den fargen Gunvor trengte, ble garnet farget i et nytt fargebad av gulrandkjuke. Garnet fikk en nydelig grønnfarge selvom det var tinnbeiset. Dette skyldes antakelig blåskjæret i den grå fargen fra fløyelspluggsopp.

UTVALGSSAKER

Lillemor tok deretter for seg utvalgssakene:

Første punkt her var dokumentasjonen av aktivitetene våre og alt vi fremstiller.

Enid Skårdalsmo har samlet og klistret inn bilder slik at vi har et fint album som vi tar med på treffene og hygger oss med. I dette albumet er det bilder fra forskjellige IFFS-utstillinger og -symposier.

Men vi ønsker også å ha en oversikt over det som er laget av norske soppfargere. Eldbjørg Johansen arbeider med å skanne et utvalg av bilder. Disse bilder blir lagt inn på CD slik at de lett kan kopieres og flere kan eie et "slikt album". Enid ønsker fler bilder - så send til henne.

10 th IFFS - det internasjonale symposiet skal holdes i Finland i Rovaniemi 15.-19. august 2001. Det er ca. 140 påmeldte hvorav ca. 25 er norske. Flere av de norske deltakerne reiser med fly til Rovaniemi 14.08. Andre har valgt å reise med egen bil.

Utstillinger i 2002 - I forbindelse med internasjonal mykologisk kongress i Oslo 2002 skal det lages en utstilling med tema soppfarging. Arbeidet med utstillingen har ikke startet ennå. Lillemor, Eldbjørg og Karin Hvoslef skal arbeide med dette.

Skogbruksmuseet i Elverum har planer om å lage en utstilling om bruk av sopp til farging og mat. Det har allerede vært kontakt med museet uten at noe konkret er bestemt. Eva Dæhlin, Torill Bronken, Liza Johansson og Margrethe har kontakt med museet.

Ullkurs - Lillemor refererte fra ullkurs som ble holdt i Oslo 24.03. med Brit Jørgensen som leder.

Det planlegges å holde et lignende endags-kurs i etsing på silke med Trine som leder. Dette vil bli til høsten.

FFS-brosjyre - Det ble ifjor laget en presentasjonsbrosjyre om soppfarging og FFS. Ikke alle hadde sett den. Den trenger litt oppdatering og vil deretter bli sendt ut til de regionsansvarlige.

e-postadresser - Det er ønskelig å sende ut referater og meldinger ved bruk av e-post.- det sparer Nyttevekstforeningen både for papir- og portoutgifter. Vi fikk noen flere e-postadresser - og denne listen vedlegges referatet. De som ikke står på listen, men har e-post kan sende adressen til Lillemor: a.e.torkelsen@nhm.uio.no

Vi vil selvfølgelig fortsatt sende referater og meldinger med vanlig post til dem som ikke har e-postadresser!

Valg på utvalgsmember og regionsombud .

Utvalget har siden okt. 2000 bestått av:

Anna-Elise Torkelsen, leder, Eldbjørg Johansen (representant fra styret i Nyttevekstforeningen), Karin Hvoslef, Inger Næss og Margrethe Steenberg.

Inger og Margrethe stod på valg og begge ble gjenvalgt.

Av **regionsombudene** ønsket ikke Mildrid Nyhus (Vestfold) og Paula Utigard Sandvik (Trøndelag) å fortsette. Berit Knai Johansen ble valgt som nytt ombud for Vestfold.. Siden ingen fra Trøndelag var tilstede på møtet, ble det enighet om å spørre Thyra Solem, Trondheim om hun overtar etter Paula Utigard Sandvik.

Lillemor orienterte om lysbildeserien **Sopp til farger og papir** som kan lånes for 50kr. + porto (henvendelse til henne, tlf. 22 23 36 94).

Det er fortsatt ønske om fellesturer på tross av liten oppslutning da en slik tur ble arrangert høsten 2000. Kanskje regionene kan arrangere turer i sine distrikter??

Nye oppgaver - Enid synes flere burde arbeide med "Cool dyeing". Lillemor og Marit Elind påtar seg å teste dette.

Nye bøker - Enid eier en bok om plantefarging som inneholder oppskrifter på hvordan man får sterke farger på vegetabiliske fibre - lin og bomull. Denne boken burde studeres nærmere. Den heter: THE ART AND CRAFT OF NATURAL DYEING, og er skrevet av J.N. Liles. ISBN 0-87049-670-0.

Det ble også vist en dansk bok som heter: PLANTEFARVING AF ÆG Den er skrevet av Gerda Abilgaard. Her var det et kapittel om soppfarging av egg.

Neste FFS-TREFF. Utvalget foreslår at neste FFS-treff holdes på Asker Museum høsten 2002. Da har FFS 10-års-jubileum.

Takk til dere i Vestfoldregionen som har stått for dette vellykkede treffet.

Referent: Margrethe Steenberg

Forum for soppfargere fyller 10 ÅR!

Og dette skal feires - **lørdag 26. oktober** - på Asker museum, Otto Valstads vei 19, 1395 Hvalstad.

Siden 1. september har museet hatt utstillingen

KREATIVE SOPPGLEDER - mote - mat - myte åpen for publikum, men lørdag 26.10. er den åpen bare for FFS-erne. Vi holder møtet i utstillingen.

PROGRAM

- kl. 11.00 - 11.45 Velkommen. Kaffe/te/kaker
Bese utstillingen
- kl. 11.45 - 14.00 Diverse innlegg/demonstrasjoner
Trykking med sopp-pasta - ved Inger Næss
Toving med soppfarget ull - ved Karin Hvoslef
Silkeprosjekt i Kambodsja - ved Margrethe Steenberg
Kaldfarging - eksperimenter - ved Marit Elind
Ny CD-rom. Dokumentasjon av noe av det soppfargerne har produsert
i løpet av 10 år - ved Eldbjørg Johansen
- kl. 14.00 - 14.45 Lunsj
- kl. 14.45 - 16.15 FFS - gjennom 10 år - ved Anna-Elise Torkelsen
Foreningssaker (Referater, valg på utvalgsmidl., FFS-treff 2003)
Medlemmenes 5-minutter. Har du noe du vil dele med gruppen - så er
anledningen her!
- kl. 16.15 - Omvisning i Tilla og Otto Valstads hjem

VELKOMMEN

FORUM FOR SOPPFARGERE

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Referat fra FFS treff på Asker Museum 26. oktober 2002

Utvalget i Forum for soppfargere var ansvarlige for arrangementet. FSS fyller 10 år i år og jubileumstreffet ble holdt på Asker museum hvor møtet ble holdt i utstillingen: KREATIVE SOPPGLEDER- mote-mat-myte. 32 deltok på treffet.

Anna-Elise Torkelsen ledet møtet og Margrethe Steenberg var referent.

PROGRAM

Etter kaffe og kaker var det anledning til å se utstillingen som har vært åpen for publikum siden 1. september, men nå var den åpen bare for oss.

11.45 - 14.00 - Diverse innlegg/demonstrasjoner

Trykking med sopp-pasta. *Inger Næss* fortalte om denne teknikken som hun hadde lært på symposiet i Finland. Pasta lages av for eksempel 200 g tørre hatter av rødskivekanelslørsopp. Disse kokes en time. Suppen siles og avkjøles. Tilsettes 20 g alun (beisemiddel) og 60 g manutex (et fortykningsmiddel). Dette piskes godt sammen, settes kjølig til neste dag og er så klart til bruk. Andre kanelslørsopper, fløyelspluggsopp og gulrandkjuke egner seg også. Pastaen smøres jevnt utover en sjablong som nå kan brukes til trykking på f. eks. kartong eller silke.

Dersom trykkingen på silke skal være bestandig må det ferdigtrykte tørre stoffet dampes i f.eks. en saftkoker i en time. Stoffet pakkes inn i et gammelt laken og saftkokeren kles innvendig med ullstoff. Inger antyder at det kanskje kunne fikses med et dampstrykejern. Alle deltakerne fikk et prøvetrykk.

Toving med soppfarget ull *Karin Hvoslef* demonstrerte en ny tovingmetode. Karin hadde vært på filtkurs i Bremanger. Der hadde hun lært seg hvordan man tover uten bruk av vann, men ved hjelp av en nål – såkalt nåletoving. Teknikken består i å legge lag på lag med ull og tove disse sammen ved å stikke en eller flere nåler samtidig ned i ullen. Hillesvåg fabrikker selger disse filtenåler som heter *Silver*.

Karin brukte teknikken til å lage nydelige epler av soppfarget ull.

Silkeprosjekt i Kambodsja *Margrethe Steenberg* fortalte om et besøk på en silkefarm i Kambodsja. Farmen blir drevet for å utdanne lærere som reiser ut i landet og setter i gang silkeproduksjon. Særlig ble det lagt vekt på å undervise i den gamle farge- og vevteknikk som heter *ikat*.

Kaldfarging - eksperimenter På forrige treff lovet *Marit Elind* å gjøre noen eksperimenter med kald-beising/farging. Hun presenterte de resultatene hun hadde kommet til.

Det ble brukt 16% alunbeis. Beisingen gikk over 29 døgn og fargingen tok 10 – 15 døgn.

Temperaturen varierte fra 15 til 29 grader.

Det mest vellykkede resultat ble oppnådd ved farging med kanelslørsopp - kanskje en blanding med andre arter. Det ble det med kald teknikk oppnådd klarere farge enn med varm prosess.

Det var også gjort forsøk med rødrandkjuke og rødskivekanelslørsopp.

Med rødrandkjuke ble det liten eller ingen forskjell og med rødskivekanelslørsopp ble garnet skjoldet.

Ny CD-rom. Dokumentasjon av noe av det soppfargerne har produsert i løpet av 10 år
Eldbjørg Johansen har samlet bilder av arbeider som soppfargerne i Norge har laget gjennom 10 år. Disse bildene har Eldbjørg skannet og lagt inn på CD-rom. Hun viste oss at det er blitt en flott dokumentasjon av kreativitet og fargeglede.

Etter fremvisningen ble vi servert en deilig lunsj.

kl. 14.45 - 16.15

FFS - ET 10 års MINNE *Lillemor* ga en liten historisk kavalkade fra etableringen av FFS 28.11.92 og frem til idag. Hvilke planer vi hadde den gang og hva vi har fått gjennomført. Det viktigste er utvilsomt de årlige treffene hvor vi møtes til foredrag, utstilling, utveksling av erfaringer og diskusjoner. FFS har også holdt flere kurs og soppekursjoner.

FORENINGSSAKER

Referater

Lillemor oppsummerte noe av det som har foregått siden forrige treff (Tønsberg april 01). Flere av FFS-erne deltok på X IFFS i Finland. Kurs i etsing på silke og trykking med sopp-pasta ble holdt i Oslo 18.-20.jan. 02, ved Trine Parmer og Inger Næss. Utstillingen Kreative soppgleder - mote - mat - myte på Asker museum 01.09.- 25.10.02, ved FFS-utvalget. Innsamling av bilder og utviklingen av CD-rom'en, ved Eldbjørg Johansen. Enid Skårdalsmo har fortsatt hånd om FFS-albumet og tar gjerne imot flere papirbilder!

Neste IFFS finner sted i Danmark, Australia 12. - 18. juli 2003. Det er flere norske som vil delta på dette.

Valg på medlemmer til utvalget og regionsombud.

Utvalget har i 2002 bestått av:

Anna-Elise Torkelsen - leder, Eldbjørg Johansen, Karin Hvoslef, Inger Næss og Margrethe Steenberg - Nyttevekstforeningens representant.

Karin og Lillemor var på valg - begge ble gjenvalgt for en ny periode (2 år). Samtlige regionsombud ble gjenvalgt.

Neste FFS-treff holdes våren -03, i Drammen.

Medlemmenes 5- minutter *Gunvor Bollingmo* hadde et interessant innlegg om erfaringer fra et kurs på Raulandakademiet. Teknikken hun lærte heter "Nuno-filt". *Gunvor* forklarte oss hvordan hun hadde tovet soppfarget ull ned gjennom et silkestoff slik at dette rynket seg sammen med den tovede ull. Det var en svært interessant teknikk som vi håper å få mer informasjon om (kurs?).

Margrethe Steenberg fortalte om farging med en noe usedvanlig fargesopp. *Kolbjørn Mohn Jenssen* ønsket seg en soppfarget lue, og da "måtte" den jo være farget med ekte hussopp. *Kolbjørn* skaffet soppen og *Margrethe* farget. Soppen er i slekt med rørsoppene og ga olivengrønn farge på jernbeis og gul på tinnbeis. Luen ble strikket. Tror ikke det finns maken.

Noen glimt fra X IFFS i Rovaniemi i Finland høsten 2001. *Lillemor* viste lysbilder fra dette symposiet - verdens nordligste. Symposiene følger et visst tradisjonelt opplegg med utstilling, ekskursjoner, foredrag og ulike workshops. Nytt denne gang var innsamling av

trollrøysopp (*Pisolithus arhizus*) og farging med denne samt trykking med sopp-pasta. Mer om dette finner du i Våre Nyttevekster, om trykking med sopp-pasta (s. 116, 2001) og om symposiet (s.16, 2002).

Omvisning i Tilla og Otto Valstads hjem

FFS-treffet avsluttet med at bestyrer på Asker museum, *Fredrikke Hegnar von Ubisch* tok oss først med på en omvisning i hjemmet til Tilla og Otto Valstad og deretter i hjemmet til Arne og Hulda Garborg. Fredrikke fortalte interessant og spennende fra disse to høyst forskjellige kunstnerekteparene og hjemmene deres

Oslo, 19.11.02
MS og AET

FFS-NYTT 3 - 2002

Kjære allesammen

Siden det er noe plass igjen på siden - så benytter jeg anledningen til komme med noen meddelelser.

UTSTILLINGEN "Kreative soppgleder - mote - mat - myte " 01. sept. til 25. oktober på Asker museum ble en stor suksess. Mange besøkte utstillingen som viste et bredt spekter av det soppfargerne har produsert siden FFS ble etablert. Det var i alt 20 utstillere.

FARGERIKE SOPPGLEDER CD-rom - omtalt i referatet fra FFS-treffet - vil kunne kjøpes fra Nyttevekstforeningens sekretariat. Eldbjørg er nå i gang med noen få tilføyelser slik at CD-rom'en vil være ferdig på nyåret. Prisen har vi ikke oversikt over ennå - den avgjør Nyttevekstforeningen sentralt.

HJEMMESIDEN Soppgalleriet

Sjekk under Forum for soppfargere på Nyttevekstforeningens hjemmeside. Omtalen av den første fargesoppen - *kanelkjuke* - vil være på plass om ikke så lenge!

BRUK AV E-POST VED UTSENDELSE AV MELDINGER

Referatet fra FFS-treffet 2002 sendes ut som e-post til de av FFS-erne som vi kjenner e-post adressen til - de øvrige får referatet med vanlig post. Hvis vi mangler din e-post adresse, så vennligst send den til sekretariatet, e-post: post@nyttevekstforeningen.no så kommer den på plass i kartotektet.

Det er litt tidlig kanskje - men jeg ønsker alle en riktig god jul - og et godt nytt år og takker for hyggelig samarbeide om mange og viktige saker i 2002!

Vennlig hilsen

Lillemor

Anna-Elise Torkelsen, leder FFS-utvalget

Program for FFS-møtet 5.april 2003

- 1000 – 1045 Ankomst, registrering, utstilling
Kaffe, vafler
- 1045 – 1145 **Lisbeth Næss Evensen** - *"Nuno-filt, historie og demonstrasjon"*
- 1145 – 1155 **Anna Elise Tørkeisen** - *"Eksperimenter med svartriske som fargesopp"*
- 1155 – 1205 Benstrekk
- 1205 – 1220 **Inger Næss** - *"Soppfarging av bomull"*
- 1220 – 1230 **Margrethe Steenberg** - *"Hussopp gir også farge"*
- 1230 – 1330 Lunsj
- 1330 – 1345 **Anna Elise Torkelsen** - *"Eriotex – torvgarn – ny fiber til soppfarging"*
- 1345 - 1400 **Inger Næss** - *"Rammetrykk"*
- 1400 – 1410 **Liv Lindgren** - *"Maskintoving, såpevalg før eller etter beis og farging"*
- 1410 – 1420 Benstrekk
- 1420 – 1445 **Eldbjørg Johansen** - *"Jakten på kjemikalier til farging"*
og *"Fargede soppgeler"* CD kan kjøpes på treffet
- 1445 – 1515 Foreningssaker - eventuelt

FORUM FOR SOPPFARGERE

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Referat fra FFS-treff 5. april 2003 i Drammen

I år var det Soppfargerne i Grønt og nyttig i Buskerud som arrangerte treff for ca 30 medlemmer. Vi ble møtt med kaffe og nystekte vafler i et vårpyntet aktivitetshus.

Eldbjørg Johansen innledet og ønsket velkommen.

PROGRAM

Nuno-filt, historie og demonstrasjon

Lisbeth Næss Evensen fortalte om denne spesielle teknikken at "Nuno" er japansk og betyr vev. Man lager en slags "laminering" av vev og filt.

Deretter ble teknikken demonstrert.

Stoffet kan være hva som helst bare det er åpent i veven slik at ullfibrene kan filte seg ned.

Stoffet skal ikke være nylon, det er for glatt til at ullen fester seg.

Lisbeth brukte et stykke bomullsgas til demonstrasjon, men hadde med forskjellige ferdige arbeider der det var anvendt enten silke, viskose, bomull eller til og med strie.

Ullen som ble brukt var merinoull som kjøpes fra Hillesvåg Ullvarefabrikk. (De sender i posten).

Først ble arbeidsbordet dekket med et stykke sklisikkert plast. Så ble det lagt et stykke bobleplast så stort som arbeidet oppå plasten. Boblene vender oppover. Stoffet, et skjerf el. lign., fuktes, strekkes ut og legges på bobleplasten. Så legger man ullen taklagt i ett lag eller i mønster utover stoffet, ullen kan ensfarget eller flerfarget etter ønske. Dette dynkes med en blanding av 1 del grønnsåpe og 9 deler vann. Så dekkes arbeidet med et stykke av en nylonstores eller et stykke tynn plast. Gni og klem lett så ullen fester seg litt. Pass på et eventuelt "mønster" ikke forskyver seg. Så trekkes gardinen av, og arbeidet rulles rundt et stykke sammenrullet bobleplast. Det hele rulles inn i et gammelt håndkle og tovingen begynner. Det "jobbes" med rullen frem og tilbake slik at ullen tover seg ned i stoffet. Rull ut og sjekk at fibrene er gått igjennom, strekk kantene. Arbeidet tas så ut av plastrullen, skylles i varmt vann, og litt såpe dynkes på. Arbeidet klemmes og krystes sammen flere ganger ("slå det i bordet") til det er ferdig tovet. Så skylles arbeidet og trekkes i fasong. Det kan strykes med dampstrykejern for å få det glatt. Stoffet krymper sammen med ullen, og det oppnås en kjempetin "ruglete" effekt.

Eksperimenter med svartriske som fargesopp *Anna-Elise Torkelsen* fortalte om forsøk med svartriske *Lactarius necator* som fargesopp. Bakgrunnen for forsøkene var en demonstrasjon som Trich Gow hadde på 9 th IFFS på Ringerike i 1999. I følge Trich kan svartriske gi blå farge til ull. De forskjellige artene i slekten riske inneholder forbindelser som kalles sesquiterpener og disse kan være oransje, røde og blå.

Forsøk I: Forholdet mellom sopp og garn har ikke Trich oppgitt, så det ble brukt 20 g tørket sopp til 10 g alunbeiset garn (Hoelfelt Lund strikkegarn). Soppen ble knust og bløtlagt i 15 min. Bløtevannet ble tilsatt en hatt Salmi (pH 9,5). Suppen ble vakkert kirsebær-rød. Kokte soppen en time, pH var da nede i 6,5. Suppen ble ikke silt, men garnet lagt i sammen med soppbitene og varmet opp til 80 grader. Garnet ble gulbrunt. Etter 20 min. ble det tilsatt en hatt Salmi, pH 8,5. Etter en time hadde garnet fått en mer brunlig farge, og det kunne skimtes litt blått i det brune, pH 7 ved fargetiden slutt. Garnet lå i suppen til neste dag. Da var det tydelig blåfarge på garnet – det ble dessverre ikke tatt prøve av denne nyansen. Garnet ble "kokt" på nytt en time, pH holdt seg på 6,5. Erfaringene som Trich har er at blåfargen kan komme etter ny oppvarming, og dette skulle prøves. Det som skjedde var at det som måtte ha

vært av blåfarge forsvant. Garnet ble skylt og tørket, og resultatet ble en grågrønn nyanse på garnet.

Forsøk II: Her ble det brukt sopp fra en annen innsamling, men samme forhold mellom sopp og garn og samme pH i fargebadet. Suppen ble ikke like kirsebærrød som i Forsøk I, mer brungyllen og garnet fikk en beige farge – ingen antydning til blått. Lot garnet ligge i suppen til neste dag – ingen forandring på fargen. Garnet ble skylt og tørket, og resultatet ble denne gang en beige nyanse.

Forsøkene fortsetter. Til høsten skal det farges med frisk sopp, for det var det Trich benyttet på Ringerike. Trich oppnådde ikke blått garn den gang – noe gråblått, men det kan være at soppuppen var for svak. Tror også at den soppuppen jeg brukte var for svak. Det er også vel verdt å prøve andre beiser for eks. tinn og jern. Jeg oppfordrer andre til å prøvefarge med svartriske. Den er ikke vanskelig å finne. Den vokser i granskog og er vanlig til langt ut på høsten.

Soppfarging av bomull *Inger Næss* var ansvarlig for dette punkt og korrigerste straks at hun skulle snakke om **Soppfargetrykk på bomull**.

Teknikken som Inger bruker er såkalt ”Silketrykk”. Man anvender en rameramme med silke- eller nylonstoff i bunnen. Rammen legges over et stykke bomullsstoff. Det anbefales på trykke på vasket bomullsstoff, for eks. gamle laken eller duker. Fargepasta plasseres øverst i rammen og dras nedover med en *rakel*, en gumminal, over nylonstoffet slik at fargen får kontakt med det stoffet man ønsker å overføre trykket til. En kan lage forskjellige mønstre ved legge sjablonger på rammebunnen.

Pasta lages av for eksempel 200 g tørre hatter av rødskivekanelslørsopp. Disse kokes en time. Suppen siles og avkjøles. Tilsettes 20 g alun (beisemiddel) og 60 g manutex (et fortykningsmiddel). Dette piskes godt sammen, settes kjølig til neste dag og er så klart til bruk. Andre kanelslørsopper, fløyelspluggsopp og gulrandkjuke egner seg også.

Stofftrykket tørkes et døgn før det fikseres. Trykket rulles inn i et gammelt laken, og legges i en dampkoker (”saftkjele”) som er kledd med ull. Fikseringstid en time. Stoffet tørkes – gjerne et par døgn - før det skylles i kaldt vann i 10 min. Deretter vaskes det i varmt vann. Tørkes og strykes.

Inger anbefaler boken ”Rammetrykk” av Ellen Bystrøm. Rammer kan man lage selv eller man kan kjøpe ”blindrammer” som brukes til malerier hos Claes Olsson (anbefalt av Else Wiborg). Nylonstoffet til rammebunnen kan være vanskelig å få tak i, men Griffer’n i Oslo har det.

Hussopp gir også farge *Margrethe Steenberg* hadde fortalt om farging med en noe usedvanlig fargesopp allerede på treffet i Asker sist høst. Det var likevel ønske om en presentasjon av forsøket.

Kolbjørn Mohn Jenssen, daglig leder i Mycoteam, ønsket seg en soppfarget lue, og da ”måtte” den jo være farget med ekte hussopp *Serpula lacrymans*. Kolbjørn skaffet soppen og Margrethe farget. Soppen er i slekt med rørsoppene og ga olivengrønn farge på jernbeis og gul på tinnbeis. Forholdet mellom sopp og garn er ikke kjent, men det var mye sopp blandet med murpuss i badet. Styreleder i Mycoteam, Lillemor, har nå fått hussoppfargede pulsvanter.

Så var det tid for en deilig lunsj.

I lunsjpausen ble det også tid til å se den fine utstilling av soppfargede produkter. Det er fortsatt utrolig mye fint som lages.

”Eriotex” – torvgarn – ny fiber til soppfarging *Anna-Elise Torkelsen* viste fram et garn ERIOTEX som består av torv og ull. Det var på 10 th IFFS i Finland i 2001 at soppfargerne ble presentert for dette garnet. Navnet Eriotex kommer fra det vitenskapelige navnet for

slekten myrull, *Eriophorum*. Det er lett å tro at det er ”blomsten” – myrulla – som brukes til fiberen, men det er det ikke. Det er planten i sin helhet (mest stengel) som er omdannet til torv slik vi kjenner den best fra torvstrø i blomsterbed og torvbriketter til oppfyring. Men som et av firmaene som produserer fiberen sier i sin reklame: ”Etter nesten 1000 år begravet under jorden, blir planten en fiber med eksepsjonelle egenskaper som er ideelle for tekstiler og klær.” Ser vi næyere på garnet ser vi at det sitter løse planterester igjen, mindre biter er karded og spunnet inn i ullen. Det ferdige garnet består av 50% torv og 50% ull og er mørkt på farge. Så blandes garnet videre med ull, bomull eller lin og det veves tekstiler som det sys klær av. Stoffene har ulike farger alt etter hvilke andre fibre som blandes med garnet.

På symposiet i Finland farget vi garnet med rødskivekanelslørsopp og trollrøysopp. Fordi garnet er mørkt i utgangspunktet, og det er ullen som tar opp fargepigmentet, så ble fargene ikke på langt nær slik vi er vant til å se dem – det ble brunlige til gyldne nyanser.

Firmaet i Finland som produserer fiberen og produkter av den, er ”Kultaturve” og ble grunnlagt i 1993. Produktene kan kjøpes i Eufemia, en forretning i Gamlebyen i Oslo.

Men torvfiber har også blitt produsert i Sverige. Etter 10-12 års eksperimentering startet Johannes Kloss i 1983 firmaet ”Älma Torvtextil”. Den torven han bruker er avfallprodukter fra torvindustrien. Torven tørkes og ved hjelp av ulike maskiner befris den for jord og klumper. Siden renses materialet for hånd. Da plukker man ut røtter og annet som maskinene ikke klarer. Deretter presses torvfibermaterielt i baller. En del sendes til karding – hvor halvparten ull og torv benyttes – deretter blir det spunnet gam og vevd tekstiler. Men hoveddelen blir til vatt (schoddy) og brukes til fyll i sengeklær. Sengetepper, madrasser og puter er i dag de største produktene hos Älma Torvtextil.

Trykking med sopp-pasta Inger Næss demonstrerte denne teknikken på silke. En teknikk hun hadde lært på symposiet i Finland.

Før trykkingen begynner er det viktig at ut silken det skal trykkes på er spent stramt og glatt ut og at man trykker på et mykt underlag. Trykkingen ble gjort med den samme sopp-pastaen som til Rammetrykk, se denne. Pastaen smøres jevnt utover en sjablong, bruk en bit skumgummi. Trykkingen kan gjøres på ulike materialer. Dersom trykket på silke eller annet stoff skal være bestandig må trykket fikseres. Når trykket er påført, må det tørke i minst ett døgn før det fikseres etter samme metode som rammetrykk, se dette.

Inger etterlyser fikseringsmetoder for trykking på skinn.

Maskintoving, såpevalg før eller etter beis og farging Liv Lindgren hadde strikket store sokker med et ullgarn som heter ”forgarn”. Det er ull som er spunnet men ikke tvunnet. Garnet kan kjøpes fra Hillesvåg eller Rauma. Sokkene kan farges før eller etter toving. Tovingen kan gjøres i vaskemaskinen. Livs resultater viser at det spiller ingen rolle for fargen man oppnår om sokkene farges før toving eller når de er ferdig tovet. Det er viktig å velge et vaskepulver uten blekemiddel.

Hvis noen ønsker strikkeoppskrift på sokkene, kan denne fås fra FFS-utvalget.

Sokkene kan forsynes med skinnsåler. Disse kjøpes fra Hillevåg.

Fargede soppgeler Eldbjørg viste oss bilder fra den flotte CD'en som hun nå har fått ferdig. På CD'en vises det hva norske kreative soppfargere, vevere og strikkere har laget. CD'en er kopiert opp og selges for 100,- kr. Bestilles fra Nyttevektstforeningens sekretariat.

Jakten på kjemikalier til farging Eldbjørg har sjekket muligheter for å få tak i kjemikalier til beising samt priser. Det er blitt vanskelig og dyrt å få tak i disse. Apotekerne tar svært forskjellig pris.

Det ble anbefalt å prøve hos en fargehandel Eklund eft. i St. Olavsgt. 3 i Oslo. Her har Ruth Nord Gjermundsen kjøpt ½ kg glaubersal til 38 kr. og 1 kg jernsulfat til 100 kr. Ruth kjøper ikke vinsten. Hun blander pottaske (kaliumkarbonat) og vinsyre. For å få 15 g vinsten bruker hun 5 g pottaske og 10 g vinsyre. Dette blandes i varmt vann og får bruse opp før det has i beisebadet. jone Lee

Ann Britt Hals Stærnes oppga at kjemikalier kan kjøpes fra Eva Loodh i Uddevalla. Priser i svenske kroner: alun kr. 80,-/kg, vinsten kr. 150,-/kg, pottaske kr. 100,-/kg, pH-papir kr. 150,-/100 stk.

Adresse: Eva Loodh, Syrenvägen 11, SE-451 54 Uddevalla, tlf/fax 052 790 25.

e-post: loodh@svampfoten.nu Hjemmeside: www.svampfoten.no u

Deltakernes 5 minutter:

Ann Britt Hals Stærnes fortalte om et 5-vektalls kurs (tilsv. 2,5 vektall i Norge) i soppfarging ved Universitetet i Umeå i Nord-Sverige som deltar i.

Ann Britts oppgave er farging med skjellstorpigg som vokser under furu.

Det var brukt ganske mye sopp 200 g sopp til 20 g garn. Beisen var alun. Det var tilsatt salmiakk til pH 8-9 under utkoking av soppen. Første bad ga nydelig blåfarge. De neste bad ble grønnere.

Gunvor Bollingmo fortalte om et mislykket blåfarge-forsøk med duftbrunpigg.

Her hadde det vært forsøkt å få til en "oksydering" slik som man bruker ved farging med indigo. Det basiske fargebadet var laget med kaustisk soda. Det ble ikke blåfarge på garnet.

Foreningssaker:

Lilleemor innledet med å lese opp *FFS-årsrapport for 2002*.

"FFS-utvalget har i 2002 bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen, Inger Næss og Margrethe Steenberg (repr. fra Nyttevekstforeningens styre).

Regionsombud i 2002: Torill Bronken, Berit Knai Johansen, Betsy Samuelson, Thyra Solem og Brynhild Mørkved.

FFS-utvalget har hatt 6 møter, og i tillegg flere møter med personalet på Asker museum.

Viktige saker har vært:

Utvikling og gjennomføring av kurset "Sopptrykk og etsing på silke". Kurset ble holdt i Oslo, Tøyen hovedgård, 18.-20.01.02. Inger Næss og Trine Parmer var kursledere, 10 deltakere.

Forberedelse og gjennomføring av 10 års jubileet til FFS med utstillingen "Kreative soppleder – mote – myte – mat" på Asker museum, 1.09.- 25.10. 20 utstillere deltok.

Kolbjørn Mohn Jenssen åpnet utstillingen 1. september og knyttet Nyttevekstforeningen og mye av dens arbeid til Asker. Anna-Elise Torkelsen holdt foredrag om soppfarging. Dessuten sørget vi for servering av svarthyll-, mjødurt- og granskuddsaft samt karvekaker.

På Asker museums høsttakkefest 22. september deltok Marit Elind, Anne-Ki Helm, Inger Næss, Margrethe Steenberg og Anna-Elise Torkelsen med ulike demonstrasjoner: Soppfarging, papirlaging, trykk med sopp-pasta og billedvev.

FFS-treffet som markerte 10-års jubileet, ble holdt på Asker museum 26. oktober med foredrag, demonstrasjoner, diskusjoner og foreningssaker hadde 32 deltakere. Fullstendig

referat fra treffet ble sendt alle FFS-ere. FFS-nytt ble sendt ut med to nummer i 2002. Ca halvparten av FFS-erne har e-post adresser, og vi benytter disse ved utsending av invitasjoner, referater og meldinger.

Eldbjørg Johansen har hatt hovedarbeidet med en CD-rom "Fargerike soppgleder" som ble vist første gang 26. oktober. CD'en viser arbeider som de norske soppfargerne har produsert i løpet av de årene det er drevet med soppfarging i Norge."

Valg på medlemmer til FFS-utvalget og regionsombud

Utvalget har bestått av:

Anna-Elise Torkelsen – leder, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen, Inger Næss og Margrethe Steenberg, repr. fra styret i Nyttevekstforeningen.

Eldbjørg og Inger var på valg. Eldbjørg ble gjenvalgt for 2 år. Inger ønsket ikke gjenvalg, og som nytt utvalgsmedlem etter henne, ble Marit Elind valgt for 2 år. Samtlige regionsombud ble gjenvalgt.

Vi takker Inger for den lange og entusiastiske innsatsen. Vi vil savne deg i FFS-utvalget.

Neste FFS-treff holdes våren 2004 på Hamar.

Dag Semmingsen har sagt ja til å fortelle oss om kjemien bak fargingen.

Kurs i Nuno-filt: Etter demonstrasjonen er det stor interesse for et kurs i Nunofilt. Lisbeth kan gjerne holde kurs for oss. Det avtales nærmere om tid og sted for et kurs høsten 2003.

Kurs i silkebatikk? Lillemor viste oss et nydelig batikkfarget silkestoff, farget med rødskevaneløringsopp, løvskall og indigo av Inger Gundersson fra Alta. Inger er villig til å holde kurs for oss. Dette utsettes til 2004.

Soppgalleriet: På FFS-hjemmesiden (under Nyttevekstforeningen) finner du Soppgalleriet. Det er skrevet om kanelkjuke, og den neste soppen blir gulrandkjuke.

FFS-albumet: Enid Skårdalsmo hadde med det flotte albumet hvor hun har samlet bilder fra alle treff og symposier i inn- og utland. Enid ønsker avløsning i dette arbeid. Ingen påtok seg dette – så albumet er foreløpig hos FFS-utvalgets leder.

Helt til slutt: Lillemor takket "Drammensgruppen" for et flott og hyggelig arrangement, og Eldbjørg takket for fremmøtet.

Referenter: Margrethe og Lillemor
Oslo, 02.05.03

FFS-NYTT

Siden svært mange nyttige opplysninger er gitt i dette referatet, venter vi med å sende ut et FFS-nytt til vi annonserer kurs i "Nuno-filt" – tid og sted for dette er ikke avgjort ennå.

FFS –treff på Stange Bibliotek, 27.mars 2004.

FFS-deltakere ønskes velkommen til Stange Biblioteks lesesal i 2.etasje kl.10.00 –15.10.
Deltakeravgift kr. 200,-

10.00 - 10.45 Registrering-kaffe.

10.45 -11.45 Professor Dag Semingsen:
Fargesoppkjemi- hva er det?
Et forsøk på en dialog mellom
Soppfargere og en kjemiker.

11.45 –12.00 Benstrekk.

12.00 –12.45 Lillemor viser lysbilder fra 11. soppfargesymposium
i Denmark, Australia.

12.45 –13.45 Lunsj.

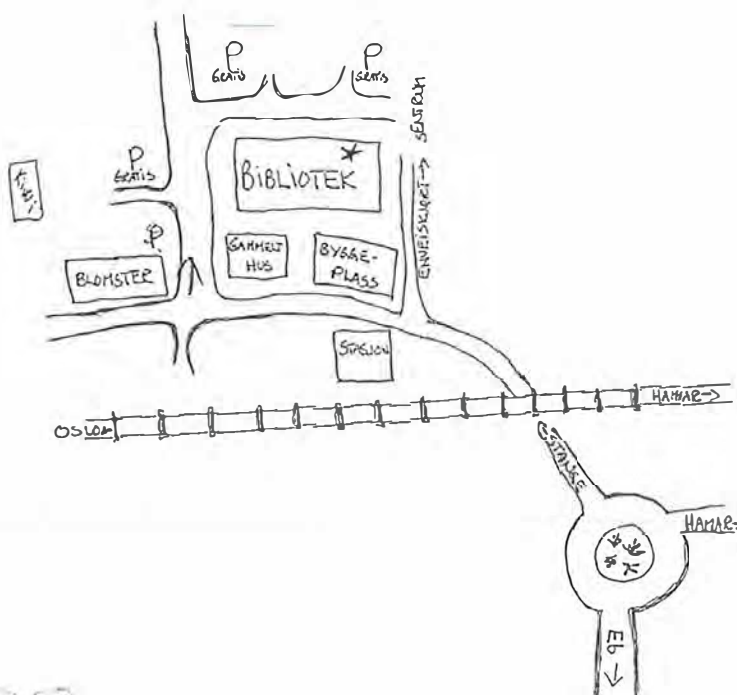
13.45 –14.15 Tanaquil Enzensberger forteller om farging med
messinglav-gir blå farge-.

14.45 Foreningssaker.

Togtider; Fra Oslo S.7.37 – til Stange kl. 8.53.
Fra Oslo S 9.37 – til Stange kl. 10.49

Fra Lillehammer 8.20 – til Stange 9.17
Fra Lillehammer 9.13 - til Stange 10.17

Med hilsen Eva, Anne og Olga.

FORUM FOR SOPPFARGERE

NYTTEVEKSTFORENINGEN

Referat fra FSS-treff 27. mars 2004 på Stange

Treffet ble holdt på Stange bibliotek kl. 10.00 – 15.15 og arrangører var Eva Dæhlin, Anne Messenlien og Olga Stensrud fra Hedmarksregionen av FFS. Det var 39 deltakere på treffet.

Etter kaffe/te og kaker ved ankomst ønsket Olga oss velkommen til Stange. Eva avduket deretter FFS-logoen – en vakker vevnad av Anne Messenlien.

PROGRAM

Fargesoppkjemi – hva er det? Et forsøk på en dialog mellom soppfargere og en kjemiker.

Foredrag av professor *Dag Semmingsen*. Han har laget et resyme av foredraget som vedlegges.

Anne Messenlien og FFS-vevnaden.
Foto: E. Johansen

Referat fra det 11 IFFS i Danmark, Australia *Anna-Elise Torkelsen* viste lysbilder og fortalte fra det internasjonale soppfargersymposiet i 2003 som samlet 78 deltakere fra 8 land. Fullstendig referat fra symposiet med omtale av flere av workshop'ene finner du i Våre Nyttevekster 1-2/2003.

Farging med messinglav *Tanaquil Enzenberger* fortalte om farging med messinglav – en av de få organismene som kan gi blå farger til ull og silke. OG hvilken blåfarge hun har oppnådd – misunnelsesverdig ren og vakker blåfarge på ullgarn. Hun beskrev fremgangsmåten slik: "Lavene legges i et glass eller et annet egnet kar. Så fylles glasset opp med en blanding av 1/3 husholdningssalmiak og 2/3 vann. Glasset skal stå lunt i ca 3 uker. Laven kan siles fra og løsningen tynnes ut med vann i forholdet 1:10. Løsningen har høy pH. Garnet legges i, og badet varmes opp til 80 grader. Tas av varmekilden og garnet avkjøles i fargebadet. Garnet har nå fått en sterk rosa farge og når det utsettes for sterkt sollys forandres fargen og garnet blir blått. Hvis ikke blåfargen blir slik man ønsker, kan garnet fuktes og legges ut i solen på nytt."

Det var morsomt å høre *Tanaquil* fortelle om sine opplevelser med messinglavfargingen, og flere av soppfargerne ble tent på muligheten til å få blått garn. Jeg vet at noen allerede er i gang – vi får nok se resultatene senere. Da det er flere arter i slekten messinglav benytter jeg (AET) anledningen til å skrive litt om disse i dette referatet.

Messinglav, foto hentet fra
www.nhm.uio.no/lav

Messinglavene (*Xanthoria*) vokser både på trær og på stein, og er på grunn av sin oransje farge synlige på lang avstand. I Norge finner vi vanlig messinglav *X. parietina* på berg langs kysten, særlig der hvor det er mye sjøfuglgjødsel, men den er sjelden i fjellet. Den vokser også på barken av ulike løvtrær, svært ofte på osp *Populus tremula*. Vi har imidlertid flere arter her i landet. På stein i fjellet vokser raudberglav *X. elegans*. Den har en sterkere oransjerød farge enn vanlig messinglav. På et epletre i min hage har jeg funnet småmessinglav *X. polycarpa*. Denne arten er mindre og er mer gulgrønn av farge. Vanlig messinglav har tidligere vært kalt gulsottlav. Messinglavene inneholder parietinsyre, og det er denne som gir blåfargen.

Hvordan man lager Myco-stix *Betsy Samuelson* hadde et kort innlegg og fortalte om hvordan Myco-stix fremstilles. Det er *Miriam Rice* som har eksperimentert med disse fargestiftene. Det som trengs for å lage Myco-stix er tørket pulverisert sopp, et bindemiddel (for eks. hvit bivoks, issvullsopp (*Pseudohydnum gelatinosum*) eller pulverisert skifer). Voksen smeltes og det tørre sopp-pulveret blandes inn. Voks og sopp må blandes fullstendig, avkjøles noe og formes så til "fargestifter". *Betsy* hadde også laget en liten utstilling av tegninger som viste bruken av Myco-stix samt halskjeder som var laget i Australia i workshop'en "Wearable adornments". Skjell, nøtter, kapsler, brent leire, fjær m m var tredd inn på silkestrimler – meget dekorativt, se foto av *Betsy*.

Foreningssaker:

1. FFS-årsrapport for 2003: "FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen og Margrethe Steenberg (rep. Fra Nyttevekstforeningens styre). Regionsombud: Torill Bronken, Berit Knai Johansen, Betsy W. Samuelsen, Thyra Solem og Brynhild Mørkved. FFS-utvalget har hatt fire møter. Marit Elind har overtatt ansvaret for FFS-albumet etter Enid Skårdalsmo. Utvalget har arrangert et kurs i Nunofilt-teknikk i Drammen 3.- 5. oktober 2003, leder Lisbeth Næss Evensen, se ref. fra kurset i Våre Nyttevekster 3-4, 2003.
2. Valg på utvalgsrepresentanter. Karin Hvoslef og Anna-Elise Torkelsen var på valg, begge ble gjenvalgt.
3. Valg på regionskontakter. Ingen av regionskontaktene hadde frasagt seg vervet, alle fortsetter.
4. FFS-treff 2005. Det forelå et forslag på arrangør: Vestlandsregionen og Bergen som møtested. Betsy som er regionsombud vil snakke med soppfargerne i regionen og komme tilbake med endelig svar. Hvis treffet ikke blir arrangert i Bergen, vil det bli holdt i Oslo.
5. 12 IFFS (internasjonalt symposium) holdes i Danmark 23. – 28. august 2005. Stedet er Haslev Utvidede Højskole på Sjælland (ca 70 km sør for København). Du kan holde deg oppdatert om symposiet ved å gå inn på den danske soppforeningens hjemmeside: www.svampe.com eller mycosoc.dk
6. I 2004 er det 100 år siden Osebergskipet ble gravd ut. I den forbindelse holdes det en tekstilutstilling "En reise i tekstiler" med inspirasjon fra Osebergfunnet. Utstillingen holdes på Vestfold Fylkesmuseum. Den åpner 21. august og varer frem til 6. september. Vårt regionsombud Berit Knai Johansen i Tønsberg Husflidslag er initiativtaker til denne utstillingen. Hun ønsker at mange vil avlegge utstillingen et besøk.

UTSTILLING

Som vanlig på treffene var det også denne gang en utstilling av forskjellige gjenstander. Anne Messenlien hadde i tillegg til den vakre FFS-logoen, farget en mengde strikkegarn.

Helt til slutt: Lillemor takket Eva, Anne og Olga for et flott og hyggelig arrangement og en velsmakende lunsj. Vertskapet takket for fremmøtet, for foredrag og innlegg på møtet og ønsket oss god reise hjem.

Referent: Anna-Elise Torkelsen

Oslo, 14. juni 2004

REFERAT FRA FOREDRAG OM SOPPFARGE KJEMI

Dag Semmingsen, dag.semmingsen@lnb.hihm.no

Foredragets tittel var:

Soppfargekjemi- Hva er nå det? Et forsøk på en dialog mellom soppfarger og kjemikeren.

Sentrale kjemiske aspekter av betydning for soppfarging ble belyst.

Materiens oppbygning i form av atomer, molekyler og ioner ble først kort omtalt. Deretter ble plasseringen i periodesystemet de viktigste grunnstoffene for soppfarging omtalt og forskjellen mellom metaller og ikke-metaller påpekt. For å forstå hvorfor noen stoffer er fargede er det også nødvendig å snakke litt om hva lys er. Den synlige delen av det elektromagnetiske spektrum ble spesielt nevnt. At materien er kvantisert, dvs. bare kan ha spesifikke energimengder og at det er helt bestemte energimengder som skal til for å avstedkomme en forandring i energi, et såkalt lyskvant. For å eksitere elektroner i molekyler eller ioner kreves normalt lyskvanter i den ultrafiolette delen av spekteret. For fargestoffene er det slik at størrelsen på dette kvantet ligger i det synlige del av spekteret. Når fargestoffet absorberer et kvant vil fargen vi observerer svare til den komplimentære fargen. Det er helt bestemte trekk i strukturen til fargestoffene som forårsaker at størrelsen på

energien i lyskvantet reduseres og absorpsjonen forflyttes fra den ultrafiolette til den synlige delen av spekteret. Ofte er fargestoffene store flate molekyler med alternerende enkle og doble bindinger mellom karbonatomene såkalte konjugerte bindinger. Vanligvis vil farge intensitet og fargen selv påvirkes av tilstedeværelsen i molekylet av polare grupper med elektron donerende eller aksepterende egenskaper.

At et stoff har en vakker farge er en nødvendig men ikke tilstrekkelig egenskap til et fargestoff. I tillegg kommer at stoffet må være fargeekte dvs. tåle de påkjenningene vi utsetter stoffet for i form av vask, sollys oksygen etc. Dessuten må et fargestoff ikke være giftig eller allergifremkallende. Naturlige fargestoffer har sjelden slike uheldige egenskaper men enkelte kunstige fargestoffer som azofargene kan være kreftfremkallende. Enkelte potensielle beisemidler som for eksempel Ni^{2+} og CrO_4^{2-} kan ha allergen eller karsinogene egenskaper.

Særlig viktig er at fargestoffet må knyttes permanent til fiberen. Fargestoffer fra sopp som er egnet til farging inneholder sure og basiske grupper som kan reagere med tilsvarende grupper på proteinene i en ull eller silkefiber. I foredraget ble funksjonen til beisemiddelet også berørt. Beisemiddelet består av et metallkation som Zn^{2+} eller Al^{3+} eller et innskuddsgrunnstoff som Cu^{2+} og lignende. I det siste tilfellet kan beisemiddelet selv ha farge. Beisemidlet vil bindes kjemisk til de sure og basiske gruppene i en proteinfiber i ull eller silke. Fargestoffet knyttes i sin tur kjemisk til beisemiddelet, noe som kan gi mer permanent farge.

PROGRAM FFS-treff 23. april 2005 OSLO

Tema for årets treff er lav og lavfarging. Vi har fått Einar Timdal, førstekonservator og ansvarlig for lavherbariet på Naturhistorisk museum, Tøyen til å holde hovedforedraget. Flere av soppfargerne vil fortelle om sine erfaringer med lavfarging.

kl. 10.00 – 11.00 Ankomst, registrering, utstilling
Kaffe/te/kaker

kl. 11.00 – 12.00 Einar Timdal: "Lav generelt og fargelav spesielt".
Om busk-, blad- og skorpelav og innholdsstoffer (lavsyrer og pigmenter).

Pause

kl. 12.15 – 13.00 Erfaringer med lavfarging
Berit Knai Johansen og Evelyn Askjem: Korkje
Torill Bronken: Flere laver
Eldbjørg Johansen: Strylav

kl. 13.00 – 14.00 Lunsj

kl. 14.00 – 15.00 Brit Jørgensen: Kjemikalier til beising
Medlemmenes "5minutter":
1. Ingeborg Foss: Om toving med grønnsåpe og MILO
2. Inger Næss: Bruk av kald og varm beis – gir det forskjellige resultater??
3. Lysbilder fra Oseberg-utstillingen 2004

kl. 15.00 – 16.00 Foreningssaker
Kurset i lavfarging
12 IFFS – Danmark: Fellesprosjekt til utstillingen
Valg – utvalgsmedlemmer og regionsombud
FFS-treff 2006 – hvor?
Eventuelt

Deltakeravgift kr. 200,-.

NYTT FRA FORUM FOR SOPPFARGENE

Forum for soppfargere hadde sitt årlige treff lørdag 23. april på Blindern i Oslo (Kristine Bonnevis Hus). Det var FFS-utvalget (Marit Elind, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen,

Margrethe Steenberg og Anna-Elise Torkelsen) som stod som arrangør, og 42 deltok på treffet som i år hadde lav som tema. Hovedforedraget var «Lav generelt og fargelav spesielt» og ble holdt av førstekonservator Einar Timdal. Han ga en grundig gjennomgang av lavenes utseende, innholdsstoffer og viste bilder av fargelavene og deres «dobbeltgjengere». Flere av medlemmene fortalte deretter om sine erfaringer med lavfarging (korkje - Berit Knai Johansen, strylav - Eldbjørg Johansen, islandslav og strylav - Marit Elind, vanlig messinglav - Ingeborg Klundby, flere laver - Torill Bronken, flere laver - Karin Hvoslef).

Brit Jørgensen hadde innlegg om kjemikalier. Hun hadde også påtatt seg å stå for salg og distribusjon av kjemikalier til beising for soppfargerne. Mange av deltakerne benyttet seg av sjansen til å få tak i kjemikalier til en langt rimeligere pris enn hva som er vanlig. Ingeborg Foss viste fram sine flotte soppfargete og tovete hatter som hadde forandret farge etter tovingen, et resultat hun ikke var fornøyd med. Årsaken lå i forandringen av surhetsgraden (høy pH i grønnsåpe som hun hadde brukt i

Bildene til høyre er fra foredrag, innlegg og utstilling under treffet til Forum for soppfargere 23. april. Foto: Eldbjørg Johansen.

vaskemaskinen). (Fullstendig referat fra foredrag og innlegg sendes til alle medlemmene i FFS).

I2004 var det 100 år siden Osebergskipet ble Igravd ut. I den forbindelse ble det vist en tekstilutstilling med inspirasjon i Osebergfunnets tekstiler på Vestfold fylkesmuseum. Vårt regionsombud Berit Knai Johansen i Tønsberg husflidslag, var initiativtaker til utstillingen, og hun gledet oss ved å vise lysbilder fra de mange vakre tingene som hadde vært utstilt. I tillegg hadde hun og Evelyn Askjem med seg flere nydelige vevnader som de laget en utstilling av.

Etter valget har FFS-utvalget følgende sammensetning: Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen og Margrethe Steenberg (sistnevnte er oppnevnt som representant for styret i Norges sopp- og nyttevekstforbund).

FFS-treff 2006 blir holdt på Elverum 1. april. Vi minner om at du kan holde deg oppdatert om Forum for soppfargeres aktiviteter ved å gå inn på Norges sopp- og nyttevekstforbunds hjemmeside.

Anna-Elise Torkelsen

Oslo, 07.02.06

Invitasjon til FFS-treff lørdag 1. april i Elverum

Treffet holdes på *Høgskolen i Hedmark, Avdeling for helse- og sosialfag, Kirkeveien 47, Elverum*. Deltakeravgift **kr. 200,-**, betales ved frammøte. **Påmelding innen 8. mars** til Gry Handberg, Grindalsvn. 1, 2406 Elverum hanroer@online.no tlf 624 16670/977 23 987.

Program

- kl. 10.30 – 11.00 Kaffe, registrering, presentasjon av deltakerne, informasjon om dagens program, utstilling.
- kl. 11.00 – 11.45 Kontstrikking ved Stein Lyftingsmo – her er hans introduksjon:
"Det er nesten 200 år siden kontstrikk først ble avbildet i Norge, men teknikken er kjent fra flere land. Navnet kommer av likheten med flettemønsteret i neverkonter. Jeg har laget gensere og luer. Teknikken passer fint for votter og legg- og håndleddsvarmere."
- kl. 12.00 – 12.30 Gamle strikketeknikker ved Sigrid Løken
- kl. 12.30 – 13.30 Lunsj
- kl. 13.30 – 14.00 Fra sopp til akvarellfarger ved Betsy Samuelsen
- kl. 14.00 – 14.30 Glimt fra 12 IFFS i Danmark 2005 ved Anna-Elise Torkelsen
- kl. 14.30 - 15.15 Skinstrykk ved Anne Mari Helle og Torill Bronken
- kl. 15.15 - 15.45 Kaffe og Medlemmenes "5minutter"
- kl. 15.45 – 16.30 Forenings saker
Rapport fra året 2005. Valg – utvalgsmedlemmer og regionsombud
FFS-treff 2007 – hvor?
Eventuelt

TORILL og GRY ØNSKER VELKOMMEN til ELVERUM

Medlemmenes "5minutter" – flott hvis du har et kort innlegg, gi oss beskjed!
og ta med deg ting til utstillingen.

Kjemikalier: Brit Jørgensen har også i år sagt seg villig til å stå for innkjøp og fordeling av kjemikalier til beising. Ta kontakt med Brit for bestilling. Da det er lang leveringstid for noen av stoffene, så er **frist for bestilling 20. februar (helst før)**. e-post: jorna.jorgensen@c2i.net, telefon 66 79 80 51, adr. Østhellinga 24, 1388 Borgen. Kjemikaliene deles ut på FFS-treffet.

Reise til Elverum:

Trysilbussen 07.20 fra Oslo Bussterminal – i Elverum 09.40

NSB 08.07 fra Oslo Sentralbanestasjon – i Elverum 10.39

Retur til Oslo:

Trysilbussen 17.25 fra Elverum – i Oslo 19.40

NSB 19.21 fra Elverum – i Oslo 21.34

NB! Det tas forbehold om rutetidene!!

Gi beskjed ved påmelding om du vil bli hentet på rutebilstasjonen eller på jernbanestasjonen.

FORUM FOR SOPPFARGERE

NORGES SOPP- OG NYTTEVEKSTFORBUND

Referat fra FFS-treff 1. april 2006 i Elverum

Treffet ble holdt på Høgskolen i Hedmark, Avdeling for helse- og sosialfag, Elverum kl. 10.30 – 16.30, og arrangører var Hedmark/Elverumsgruppen: Torill Bronken, Gry Handberg og Marianne Silkebækken. Det var 36 deltakere på treffet.

Etter kaffe/te og kringle ved ankomst ønsket Gry velkommen til FFS-treff 2006. Et av forumets trofaste medlemmer helt fra 1992, Anne-Ki Helm, gikk bort 6. mars i år og ble minnet av Anna-Elise Torkelsen/Lillemor og med ett minutt stillhet.

PROGRAM

Kontstrikking

Foredrag av Stein Lyftingsmo, Elverum

Stein hadde først en gjennomgang av prinsippene ved kontstrikking. Han delte ut en skriftlig oversikt som viser hvordan man bygger opp mønstrene, strikker og feller av. Stein har arbeidet med kontstrik i 20 år, og han hadde med seg en koffert full av gensere, luer, pannebånd, etc. i ulike farger og mønstre. Modellene viste hvilke muligheter det er i kontstrik dersom fantasien og kunnskap om utregning av antall masker i rutene er tilstede. For Stein var det viktig å finne på en ny ting ved hvert produkt han gikk i gang med – og hans skaperevne er stor – det var tydelig å se.

Kontstrik er ikke typisk norsk om man skulle tro det; teknikken er kjent fra mange steder i verden, og interessen har utviklet seg i løpet av de siste 5 år. Det er skrevet mange bøker om emnet. På hjemmesiden til FFS (under Forbundet) skal vi legge en link til Steins hjemmeside. På hans side vil du finne oppskrifter, etc.

Nyttige adresser: www.lyftingsmo.no
www.knitty.com

Gamle strikketeknikker

Foredrag av Sigrid Løken, Elverum

Sigrid ga oss en oversikt over de ulike strikketeknikkene i det nittende århundret og viste eksempler. Tveband er en av de eldste teknikkene. Her bruker man tynne pinner og strikker med to tråder. Den eldste trådteknikken er nålbinding. Rester av nålbinding har man fra Osebergfunnet. Torpavotten har to farger i votten, og det strikkes med en farge av gangen. Kontstrik eller rutastrikk (Vestlandsnavn) er også en gammel teknikk.

I det 20. århundret, og særlig i etterkrigstiden, ble lusekoftene viktige og man tok opp gamle mønstre, eks. kofter fra Fana og Setesdal. Mariusgenseren (Unn Søyland Dale) fra 1952 er vel kjent. På slutten av 80-tallet begynte kunstnerne som Per Spook, Ellinor Flor og Lise Skjaa-Bræk å interesse seg for strikking, og det kom ulike modeller på markedet. Kaffe Fassett med sin gobelinstrikk har også betydd mye. Dagens "Oleana-modeller" som strikkes i ull og silke i vakre mønstre er ettertraktet, og det brukes avanserte strikkemaskiner.

Strikkekafeer er blitt populært, og det strikkes enkle ting som ofte blir tovet, vesker, luer, hatter og tøfler. Og garnfabrikantene kommer med nye typer mønstret garn. Populært er også perler og strikk.

Villsilke fra Kalahari, Namibia

Birgit Andresen fra Namibiaforeningen i Elverum, fortalte fra et meget spennende prosjekt som er i startfasen i Namibia. I Kalahariørkenen, et halvørkenområde, finnes det store mengder av en nattsvermer (type sommerfugl) hvor larven spinner en kokong av silke. Larven kalles brennlarve, for den er utstyrt med brennhår. De tomme kokongene er proteinrike og blir spist av dyrene når de ikke finner annen mat. Dyrene fordøyer limet, men silken klumper seg i dyrenes mage og ødelegger fordøyelsen. Dyrene, særlig geiter og springbuk, sulter derfor i hjel. Silkekokongene blir sett på som en pest av befolkningen i området, og de ønsker at myndighetene skal sprøyte mot nattsvermerne.

Det ble besluttet i 2000 at man skulle lage et prosjekt "Kalahari wild silk", støttet av Oxfam, Canada og det namibiske landbruksdepartementet. Gårdsarbeidere samler inn kokonger og får betalt pr sekk de leverer. Kokongene blir først samlet når sommerfuglen er klekket. I landsbyen Leopoldville blir kokongene rensket og vasket i et oppløsningsmiddel for å fjerne limet. De tørkes og farges deretter med naturfarger, for eks. gir *Eucalyptus* grønne farger. Silken spinnes og vevs til stoffer som brukes til sjal, skjert, puter, etc. Alt er håndarbeid. Det gis opplæring til de lokale folkene, og antall kvinner som spinner og vever og har et levebrød av villsilken øker for hvert år.

Birgit viste frem flere skjerf i ulike farger. Strukturen i silken er ganske grov, men spennende. Et grønt sjal var til salgs. Det var flere som ønsket seg dette; Anne Molia ble den glade eier. Et nøste med ufarget silke vakte også oppmerksomhet. Dette hadde en lys brunlig farge. Flere av soppfargene ønsker å skaffe seg produkter eller garn av denne villsilken. Gry vil avvertere garn og skjerf på hjemmesiden til Elverum lokallag av NSNF eller du kan bestille dette fra Birgit i Namibia-butikken.

Fra sopp til akvarellfarger

Betsy Samuelsen fortalte fra et kurs i fremstilling av akvarellfarger fra sopp som hun har deltatt i. Liza Johansson står for og har utviklet metodene til fremstilling av akvarellfarger. Det er viktig er å bruke mye sopp og lite vann når fargen kokes ut. Tilsettes pottaske forandres fargene; blir mørkere. Akvarellfargene må oppbevares i kjøleskap – små filmbokser er velegnet. Liza holder nytt kurs i dette emnet (på Nesodden) – for nærmere opplysninger, ta kontakt med Trine Parner, parner@eunet.no

Glimt fra 12 IFFS i Danmark 2005

Anna-Elise Torkelsen viste bilder og fortalte fra det internasjonale symposiet i Haslev, Danmark. Skriftlig referat fra symposiet finner du i "sopp og nyttevekster" 3/2005.

Skinstrykk

Anne Mari Helle og Torill Bronken fortalte fra sine eksperimenter med trykk på sauefell. Det er viktig å bruke en farge som trekker godt inn i skinnet slik som farge fra pelskjuke (sterk konsentrasjon). Det prøves ut andre fargesopper. Fargene må tilsettes et tykningsmiddel – sirup – er prøvd, men et tykningsmiddel for skinstrykk er vel å anbefale. Som for akvarellfargene gjelder det å bruke mye sopp og lite vann ved utkoking av fargen.

Anne Mari viste også trinnene i sammensying av skinn til fell, og det er en arbeidskrevende prosess.

Medlemmenes "5 minutter"

Anne Molia fortalte at det blåses liv i "Kjukegruppa" – en gruppe som tidligere var under Norsk Soppforening. Ønsker du å bli med eller få opplysninger om gruppa, ta kontakt med Oliver Smith o-smi@online.no eller anne.molia@nhm.uio.no

Marit Elind viste bilder fra Lavfargekurset på Tømte, 20. – 22. mai 2005.

Katalin Seres etterlyste om noen visste hvor man kan få tak i soppmønstret stoff. Gry henviste til nettadressen www.ebay.com

Foreningssaker:

1. FFS-årsrapport for 2005: FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen og Margrethe Steenberg (repr. fra Norges sopp-og nyttevekstforbunds styre). Regionsombud: Torill Bronken (Hedmark), Berit Knai Johansen (Vestfold), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag) og Brynhild Mørkved (Nord-Norge). FFS-utvalget har hatt tre møter. Utvalget stod for FFS-treff 2005 i Oslo. Utvalget utviklet og gjennomførte kurset i Lavfarging på Tømte i mai, og stod bak "Tøffelprosjektet" – 13 par lavfargete tøfler som ble stilt ut i forbindelse med 12 IFFS i Danmark i august. Fire FFS-ere demonstrerte soppfarging på Villmarksmessen i april: Anne-Ki Helm, Brit Jørgensen, Ruth Solem og Gunn Stabbetorp.
2. Valg på utvalgsrepresentanter. Karin Hvoslef og Anna-Elise Torkelsen er på valg i 2006. Begge ble gjenvalgt.
3. Valg på regionskontakter. Ingen av regionskontaktene hadde frasagt seg vervet; alle ble gjenvalgt.
4. FFS-treff 2007. Det kom ingen forslag til hvor neste års treff holdes. Lillemor spør Vestfoldregionen v/Berit Knai Johansen og de kan arrangere treffet.
5. Eventuelt. På forespørsel fra Larvik soppforening, påtok Eldbjørg seg å stå for en utstilling av soppfargete gjenstander under Høstsopptreffet i Stavern i september.

UTSTILLING

Et stort rom var til disposisjon for utstillingen som denne gangen var meget omfattende. Noen eksempler: Liza Johansson viste sine vakre akvareller og produkter av sopp-papir. Betsy Samuelsen hadde strikket en jakke som vakte stor oppsikt, og hadde også et arbeid i nålefilte nikk samt akvareller. Ingeborg Foss og Turid Bjørnstad viste et spennende utvalg av tovete hatter, heklede ponchoer og sjal. De fleste tøflene i "Tøffelprosjektet" var med i tillegg til andre lavfargete produkter, se vedlagte bilder.

Kjemikalier til farging

Brit Jørgensen har ansvar for innkjøp og salg av kjemikalier til beising. Hun bestiller i store forpakninger og deler opp i mindre enheter. Hun gjør en kjempejobb med dette. Mange benyttet seg av sjansen til å få tak i kjemikalier til en langt rimeligere pris enn hva som er vanlig. Brit har fortsatt noe igjen av enkelte kjemikalier. Hun kan kontaktes på telefon 66 79 80 51 eller e-post: jorna.jorgensen@c2i.net

Helt til slutt: Lillemor takket for Torill, Gry og Marianne for et godt og trivelig arrangement. Gry takket for fremmøtet, for foredrag og innlegg på møtet og ønsket deltakerne god reise hjem.

Referent: Anna-Elise Torkelsen
e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no
telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16
Oslo, 07.04.06

Norges sopp- og nyttevekstforbund/ Forum for soppfargere

Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo, post@soppognyttevekster.no

Invitasjon til FFS-treff lørdag 21. april 2007 i Tønsberg

Vi har fått **Annemor Sundbø** til å holde foredrag.

- Ull og ullkvaliteter. Saueraser. Spinning.
- Korkje. Historien bak "korkjefabrikken" i Farsund.

Annemor Sundbø (født 1949) er tekstildesigner og faglærer i vev og tegning. Hun driver strikkeverksted i Ose i Setesdal og landets eneste sjoddifabrikk (Torridal Tweed – en ullvarefabrikk som lager produkt av resirkulert ull. Hun har utgitt flere bøker, bl.a. "Lusekofta fra Setesdal".

PROGRAM

10.30 – 11.30: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe / te og kaker
Velkommen til Tønsberg

11.30 - 12.30: Foredrag

12.30 – 13.30: Medlemmenes "5 minutter"

Eldbjørg Johansen: Er sopp-pigment egnet til trykk på skinnfell?

Marit Elind: Hvilke beiskonsentrasjoner er tilstrekkelige for å få god nok farge og lysekhet? Kan vi bli mer miljøvennlige?

Inger Næss: Mine erfaringer med å farge silke, viscose og fløyel

Torill Bronken: Blått fra skjellstorpigg – hvordan oppnå en god farge?

Besøk i Husflidens lokaler og Husflidsutsalg

13.30 – 14.30: Lunsj

14.30 – 15.30: Foredrag

15.30 – 16.30: Foreningssaker

Valg på utvalgsmidl. og regionsombud, 13 IFFS 2008, FFS-treff 2008
Eventuelt

Deltageravgift 250,- / 300,- kr avhengig av antallet

Påmelding: Berit Knai Johansen, tlf. 33330621 E-post: beritknai@yahoo.com

Evelyn Askjem, tlf. 33332409

Påmelding senest 10. april

Lokaler: **Tønsberg Husflidslags lokaler, Øvre Langgt. 44, 3.etg.** (Samme sted som i 2001). Lokalene ligger øverst på torget. Det er ingen P-plasser her, man må parkere rundt omkring i byen mot avgift, evt. på Vestfold Fylkesmuseum hvor det er gratis på lørdager.

Kjemikalier til beising: FFS-utvalget tar i år ikke imot forhåndsbestilling på kjemikalier. Det som er igjen av kjemikalier blir tatt med til Tønsberg og solgt der. Det er mest igjen av kopparsulfat og jernsulfat. *Chemi-Teknik as*, tlf, 22 65 41 00, har alle kjemikalier som fargerne bruker og kan kjøpes hos dem.

Medlemmens "5 minutter" – vi har plass til flere innlegg

Utstilling – ta med deg ting til utstillingen

22.02.07

FORUM FOR SOPPFARGERE

NORGES SOPP- OG NYTTEVEKSTFORBUND

Referat fra FFS-treff 21. april 2007 i Tønsberg

Treffet ble holdt i lokalene til Tønsberg Husflidslag, kl. 10.30 – 16.30. Det var Vestfoldregionen ved Berit Knai Johansen som stod som arrangør og med seg hadde hun Laila Skretteberg, Anne Brit Mustaparta, Berit Rofsen, Evelyn Askjem, Grethe Førendal og Lill Olstad. Det var 50 deltakere på treffet.

Etter kaffe/te og gode kaker ved ankomst ønsket Berit velkommen til FFS-treff 2007. Anne Brit Mustaparta iført sin vakre middelalderdrakt ønsket oss velkommen til Tønsberg og fortalte litt fra byens historie i Middelalderen – om kamper som ble utkjempet på Slotts fjellet mellom baglere og birkebeinere. Slottsfjelltårnet, Tønsbergs landemerke, slik det er i dag er fra 1888.

PROGRAM

* Ull og ullkvaliteter. Saueraser. Spinning.

* Korkje. Historien bak ”korkjefabrikken” i Farsund

Annemor Sundbø, tekstildesigner og faglærer i vev og tegning, fra Ose i Setesdal var hovedforedragsholder på dette treffet.

Hun tok i det første foredraget for seg ulike ulltyper og – kvaliteter. Hun fortalte om villsauens ull som gir et glansfullt garn som gir best resultat ved plantefarging, og om spinning med håndtein og hvordan man oppnår den vakreste glansen i tråden.

Det var spennende å høre om korkjefabrikken i Farsund som eksporterte korkjepasta til utlandet på 1700 tallet. Dette ga gode inntekter til landsdelen. Korkje, *Ochrolechia tartarea*, er en lav som danner hvite, tykke skorper på stein, og den er vanlig i Agderfylkene. Korkje gir en vakker rødfarge, men den er ikke særlig lysekte, og korkjeproduksjonen ble utkonkurrert av anilinfargene, da de kom på markedet. Til fremstilling av korkjepasta brukte man urin – i dag bruker vi Salmi! mindre illeluktende. En annen rødfarge, purpur, kommer fra purpurneglen. En art som er vanlig i ved Middelhavet, men sneglen finnes også langs Sørlandskysten. For å fremstille 1 gram purpur trengs 6000 snegler.

Annemor Sundbø har skrevet flere bøker som: ”Usynlige trådar i strikkekunsten” og ”Kvardagsstrikk. Kulturskattar frå fillehagen”. I sitt andre foredrag fortalte hun om strikkeverkstedet sitt i Ose og om landets eneste sjoddifabrikk - Torridal tweed - en ullvarefabrikk som lager produkter av resirkulert ull. Ullplaggene som ble levert for at de skulle rives opp til sjoddi, viste seg å være en skattekiste nå det gjaldt gamle strikkemønstre som har vært i kofter, gensere, votter og vanter. Mønstre vandrer. Man finner de samme igjen mange forskjellige steder i verden. Åttebladsrosen, ”Selburosen”, kalles den ofte i Norge, er et eksempel på dette. Den kommer fra Burgos i Spania og var opprinnelig et mønster på en silkepute. Det var spennende å høre om symbolikken i strikkekunsten – at ulike dyrefigurer, stjerner av forskjellig form, blomster og ikke minst ”lusene” som strikkes, ikke bare var dekorative mønstre, men hadde sin tydelige symbolske betydning. Dette er nok noe de færreste av oss har tenkt over.

Medlemmenes ”5 minutter”

Er sopp-pigment egnet til trykk på skinnfell?

Eldbjørg Johansen har laget trykkpasta av rødskevanelørsopp *Cortinarius semisanguineus*, og brukt den til å trykke mønstre på en skinnfell. Etter et års tid falmet trykket betraktelig. Hun anbefaler ikke sopp-pigment til trykk på skinnfell. Anne Mari Helle kommenterte at hun hadde brukt en meget sterk konsentrasjon av samme sopp på sin skinnfell, og der holdt trykket seg meget bra.

Mine erfaringer med å farge silke, viscose og fløyel

Inger Næss har høstet ulike erfaringer med farging av silke- og fløyelsskerf i de årene hun har arbeidet med dette, bl.a. hvilken fikseringsmetode som er den beste for å få rødfargen fra kanelørsopper til å sitte på silke. Skylls skerf i eddikvann etter farging, vil mye av rødfargen forsvinne. Hvis skerfene tørkes uten skylling beholdes rødfargen. Et annet råd er å fikserer med varmt strykejern. Det vil si stryke det våte skerfet tørt. Den metoden som er å anbefale, er dampfiksering. Da rulles det fargete skerfet inn i et håndkle og legges over damp. En gammeldags saftkoker er utmerket til denne bruk.

Blått fra skjellstorpigg – hvordan oppnå en god farge?

Å oppnå blå farge fra skjellstorpigg *Sarcodon imbricatus*, er det mange som har prøvd. Noen lykkes, andre ikke. På vegne av **Torill Bronken** som var forhindret fra å delta på treffet, fortalte **Eldbjørg Johansen** om en farging som **Gunn Johansen** og **Torill** hadde utført. Garnet som ble vist frem hadde en flott blå farge. Forholdet mellom

sopp og garn kom ikke frem, men det hadde gått med mye sopp. 3 store sekker frossen sopp ble puttet i en 50 liters plasttønne, tilsatt en skvett salmiakk og fikk stå til året etter. Da ble den brukt i til farging på Skogbruksmuseets jakt – og fiskedager i slutten av juli. Torill sier det slik: ”Plasttønna ble plukket fram bak uthuset til Gunn. Jeg tror ikke vi hadde så mye vann i den. Det hadde naturen ordnet selv. Vi kokte suppa på bål ute. Det luktet så forferdelig at det går ikke an å beskrive. Vi farget 100g garn, tre ganger. Første farging fikk vi den blå fargen som vises på treffet. Andre fargingen ble noe grønnere. (Det garnet er nok oppbrukt). Siste farging ble veldig blass. Det ble brukt jernbeiset garn. Det luktet vondt av gamet i lang tid etterpå.”

Hvilke beiskonsentrasjoner er tilstrekkelige for å få god nok farge og lysekhet? Kan vi bli mer miljøvennlige?
Marit Elind hadde hentet oppskrifter for beising med alun fra eldre og nyere plante- og soppfargingsbøker. Det er relativt store variasjoner, fra 10 – 25 g alun/100g garn. Hvor mye det er nødvendig å bruke av alunbeis, vet man ikke, før det er utført kontrollerte forsøk. Hun la derfor frem et forslag til en workshop hvor man vil eksperimentere med 10 ulike beiskonsentrasjoner (5 med og 5 uten vinsten) og to fargeemner, et som gir gult og et rødt. Utvalget i FFS vil arbeide videre med dette forslaget

Foreningssaker:

1. FFS-årsrapport for 2006: FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen og Margrethe Steenberg (repr. fra Norges sopp- og nyttevekstforbunds styre). Regionsombud: Torill Bronken (Hedmark), Berit Knai Johansen (Vestfold), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag) og Brynhild Mørkved (Nord-Norge). FFS-utvalget har hatt to møter.
2. Valg på utvalgsrepresentanter. Marit Elind og Eldbjørg Johansen er på valg i 2007. Begge ble gjenvalgt.
3. Valg på regionskontakter. Ingen av regionskontaktene hadde frasagt seg vervet; alle ble gjenvalgt.
4. FFS-treff 2008. Det ble ikke avgjort hvor dette holdes, men mange ønsker at det skal holdes i *Bergen*.
5. Eventuelt.
 - I. Kjemikaliesalg. FFS-utvalget hadde ikke tatt i mot forhåndsbestilling på kjemikalier. Det var ikke kjøpt inn noe nytt, men rester fra lageret var til salgs. FFS vil ikke lenger stå for salg av kjemikalier, så fargerne må skaffe seg det fra annet hold, *Chemi-Teknik as* i Oslo, tlf. 22 65 41 00, har alle kjemikalier som fargerne bruker.
 - II. 13 IFFS i januar 2008. Det er kommet invitasjon til internasjonalt symposium som holdes 7. - 12. januar i Mendocino, California, USA. Det er tredje gang det arrangeres IFFS i Mendocino. 90 årsdagen til Miriam Rice vil bli markert denne gangen. Betsy Samuelsen fremla forslag om et fellesprosjekt som de norske soppfargerne kunne ha med til Mendocino. Forslaget er å sette tovede blomster (av soppfarget ull) sammen i en bukett som samtidig vil bli de norske soppfargernes gave til Miriam Rice. Forslaget ble godt mottatt. Betsy vil sammen med FFS-utvalget legge planer for en workshop i løpet av høsten.

UTSTILLING

Utstillingen denne gang omfattet billedvever og andre vevnader, nydelige votter, samt silke og ull farget med korkje, og garn farget med vaid.

Det var også anledning til i pausen å bese vevstuene og Husflidsutsalget som har lokaler på samme sted, noe deltakerne benytte seg av.

Helt til slutt: Lillemor takket Vestfoldregionen ved Berit for et godt og trivelig arrangement. Berit takket for fremmøtet, for foredrag og innlegg på møtet og ønsket deltakerne god reise hjem.

Referent: Anna-Elise Torkelsen
e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no
telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16
Oslo, 11.07.07

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Postboks 61 Blindern
0313 Oslo
e-post: post@soppognyttevekster.no

Oslo, 25. feb.2008

Invitasjon til FFS-treff lørdag 12. april 2008 i Bergen

PROGRAM

- 10.00 – 11.00: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe / te og kaker
Velkommen til Bergen
- 11.00 - 12.00: Foredrag
Elin Alivær: Nordhordalands åklær og soppfargede tepper
- 12.00 –13.00: Film og omvisning på Trikotasjemuseet
Trikotasjefabrikken i Salhus ble etablert i 1859 og var i drift til 1989.
Fabrikken produserte undertøy av ull og bomull, sokker og tykke gensere.
Varemerket var Kronemakko. Omvisningen og filmen viser prosessene fra råvare til ferdig produkt.
- 13.15 – 14.15: Lunsj
- 14.15 – 14.45: Betsy Samuelsen: Referat fra 13 IFFS 2008 i Mendocino, USA
- 14.45 – 15.30: Medlemmenes ”5 minutter”
Anna-Elise Torkelsen: Farging av ”nye fibre” bambus og soya
- 15.30 – 16.00: Foreningssaker
Valg på utvalgsmedlemmer og regionsombud, FFS-treff 2009
Eventuelt

Deltakeravgift: ca 350,- kr avhengig av antall deltakere

Påmelding til: Betsy Samuelsen, e-post: berwus@online.no eller telefon 56 307 307
innen 12. mars.

Lokaler: Norsk Trikotasjemuseum og Tekstilsenter, Salhusveien 201, 5107 Salhus
Buss fra Bergen Busstasjon, perrong 14: kl. 08.45 – til **Salhus** kl. 09.35.
Kjører du egen bil – finn veibeskrivelse til Trikotasjemuseet på nettet.

Fellesmiddag lørdag kveld i Bergen – gi beskjed til Betsy om du vil være med på dette.
Overnatting i Bergen – har du behov for overnatting, se vedlegg om muligheter; bestill selv.

Medlemmenes ”5 minutter” – vi har plass til flere innlegg
Utstilling – ta med ting til utstillingen

Kjemikalier til beising: *Chemi-Teknik as*, tlf, 22 65 41 00, har alle kjemikalier som fargerne bruker og kan kjøpes hos dem.

VELKOMMEN TIL BERGEN

Vestlandsregionen
Betsy Samuelsen med flere

FORUM FOR SOPPFARGERE

NORGES SOPP- OG NYTTEVEKSTFORBUND

Referat fra FFS-treff 12. april 2008 i Bergen

Treffet ble holdt i lokalene til Norsk Trikotasjemuseum og Tekstilsenter, 5107 Salhus, kl. 10.00 – 16.00. Det var Bergensregionen ved Betsy W. Samuelsen som stod som arrangør og med seg hadde hun Elin Alver, Runhild Bjørkman, Anne-Grete Breisnes, Nina Elisabeth Eltvik, Kirsten M. Håvåg, Siri Njøten og Torun Selstad. Det var 30 deltakere på treffet.

Etter kaffe/te og gode kaker ved ankomst ønsket Betsy velkommen til FFS-treff 2008.

PROGRAM

* Elin Alver: *Nordhordalandsåkleet – år 2000*. Elin fortalte fra dette prosjektet – om hvilket arbeid som ligger bak det å samle inn opplysninger om en viktig tradisjon. De gamle åklemønstrene er i stor grad gått i glemmeboken, men av og til dukker de opp igjen – når det ryddes på loft og i kjeller. Disse gamle åklærne er som regel i dårlig stand, og fargene er svært falmet eller nesten helt borte. I de siste 30-40 årene er det blitt produsert åklær av en bestemt type, en standardisering, mens det imidlertid finnes et overdådig mangfold av mønstre, farger og fargekombinasjoner. Nordhordalandsåklærne – som andre åklær - består av kombinasjoner av en rekke border i forskjellige veveteknikker og farger. De typiske veveteknikkene er krokbragd, lynildborden, kjerringtenner, helsmett, halvsmett og kjeppskill. Fra gammelt av brukte man håndspunnet og plantefarget garn. Typisk for fargene er "sauehvitt" og "sauesvart" samt to varianter av hver av primærfargene blått, rødt og gult. I tillegg finnes det to varianter av grønt som ofte brukes istedenfor blått. Stikk i strid med den vanlige oppfatning finnes det ingen faste regler for hvordan bordene skal kombineres og hvilke farger de skal ha. Her er det store lokale variasjoner fra bygd til bygd, fra gård til gård og fra den ene veversken til den andre. Vi fikk se en rekke eksempler på vakre tepper hvor gamle mønstre var brukt. Elin har også brukt gamle mønstre og gitt dem et nytt uttrykk i en moderne serie hun har kalt "Lyngheiåkle" – utrolig vakre tepper!

* Film og omvisning på Trikotasjemuseet

Filmen heter "Det var en gang en fabrikk". Trikotasjefabrikken i Salhus ble etablert i 1859 av Johan Ramm og Philip Clausen, begge fra Slesvig. Fabrikken var i drift i 130 år, men i 1989 var det slutt. På det meste var det 350 arbeidsplasser, ikke minst arbeidet mange kvinner på fabrikkene. Trikotasje er strikket tekstil, og fabrikkene produserte undertøy av ull og bomull, sokker og tykke gensere. Varemerket var en krone – og Kronemakko er fortsatt et kjent begrep. Omvisningen i fabrikkene begynte i karderiet hvor den vaskede og tørr ulla ble kardet og gjort klar til spinning. Ulla eller forgarnet, ble så spunnet til tråd og veien videre var til spoleloftet hvor tråden ble spolt over på store spoler. På strikkeloftet ble garnet til ferdig metervare som ble vasket, før syloftet tok over og sydde delene sammen til ferdige plagg.

* Etter lunsj som bestod av deilige Thai- retter var det tid for:

Referat fra 13 IFFS 2008 i Mendocino, USA

Betsy Samuelsen viste bilder og fortalte fra soppfargersymposiet i Mendocino, 7. – 12. januar i år. Vi fikk se bilder fra byen, de forskjellige workshopene, utstillingen og fra feiringen av Miriams Rice's 90 årsdag.

Medlemmenes "5 minutter"

* *Anna-Elise Torkelsen*: *Farging av "nye fibre" – bambus og soya*. På symposiet i Mendocino var det en workshop som hadde farging av bambus- og soyafiber som tema. Bambus er den nyeste og ser ut til å være den mest lovende "nye fiber" – fremstilles av rester fra parkettindustrien. Fiberen går bl.a. under navnet EcoKashmere. Den andre fiberen "Soy silk" fremstilles av rester fra tofu-industrien. Fibrene vi skulle farge var beiset på forhånd – dessverre vil jeg si, for det forbehandlingen/beising som er det som skiller behandlingen av disse fibrene fra ull og silke (som vi kjenner godt). Fargeprosessen er den samme. Bambusfibrene – tynne som den fineste silke – vaskes godt i et "spesial vaskemiddel" og natriumkarbonat ved 37 grader og pH 9-10, i 30 min, skylles. Beisemidlet er ikke alun, men aluminiumacetat – en 5 % løsning. Garnet ligger i badet i 24 timer ved 37 grader. Soy silk fibrene vaskes i mildt såpevann, skylles og beises i et bad av 10 % alun og 7 % vinsten i en time ved 80 grader. Deretter ligger fibrene i badet i 3 døgn. Når man beiser/farger må man aldri røre rundt i kjelen eller ta fibrene opp av badet. Man løfter fibrene forsiktig med en hullslev – lar fibrene gå frem og tilbake i kjelen. Soy silk krever mer forsiktighet enn bambus.

Vi farget 50 g bambus og 50 g soy silk i hvert fargebad og brukte disse soppene: Rødkivekanelslørsopp *Cortinarius semsanguineus* 1. og 2 bad, gulkant kanelslørsopp *C. malicorius*, gulrandkjuke *Phaeolus schweinitzii*, trollrøysopp *Pisolithus arhizus* og Jack-O-Lantern Mushroom *Omphalotus olivascens*. Fibrene var

blanke og fine og tok opp sopp-pigmentene meget godt. Lysekthet for fargene på bambus og soy silke fibre er ikke testet.

* Inger Næss viste frem et garn som hun trodde var silkegarn da hun kjøpte det, men som bestod av 80 % bomull/20 % viscose. Dette garnet fikk vakre pastellfarger da det ble farget – gult med gulrandkjuke *Phaeolus schweinitzii*, rosa med rødskevikanelslørsopp *Cortinarius semisanguineus* og svak grønnfarge med fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa*. Spennende at et garn som inneholder så mye bomull lar seg farge med sopp. Inger vil arbeide videre med dette samt ta lysekthetsprøver av garnet.

Foreningssaker:

1. FFS-årsrapport for 2007: FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Karin Hvoslef, Eldbjørg Johansen og Margrethe Steenberg (repr. fra Norges sopp- og nyttevekstforbunds styre). Regionsombud: Torill Bronken (Hedmark), Berit Knai Johansen (Vestfold), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag) og Brynhild Mørkved (Nord-Norge). FFS-utvalget har hatt ett møte. Utvalget stod for et arbeidsmøte lørdag 6. oktober, 10 deltakere, hvor tema var å lage en blomsterbukett som skulle være en gave til Miriam Rice's 90 årsdag. Under Betsy Samuelsens instruksjon ble det produsert orkideer av soppfargede nylonstrømper, samt filtete og heklede blomster – fantasien var stor. Men det falt en del ekstraarbeid på Betsy for å lage buketten ferdig.
2. Valg på utvalgsrepresentanter. Karin Hvoslef og Anna-Elise Torkelsen er på valg i 2008. Karin Hvoslef hadde frasagt seg gjenvalg. Ruth Solem ble valgt som nytt medlem etter henne, og Anna-Elise Torkelsen ble gjenvalgt.
3. Valg på regionskontakter. Ingen av regionskontaktene hadde frasagt seg vervet; alle ble gjenvalgt.
4. FFS-treff 2009. Treffet holdes i Drammen, i april.
5. Eventuelt.
 - I. Det 13 IFFS ble avholdt i januar 2008; 4 norske deltakere.
Det 14 IFFS blir arrangert i Sverige i 2010 i Sandviken/Gävle-traktene.
 - II. Billige kjemikalier. Betsy oppga at billige kjemikalier kan kjøpes hos: Glaiptnir, Fillerupvej 27, Fillerup, DK-8300 Odder, Danmark, e-post: boa@glaiptnir.dk, telefon: 0045 86 56 0991
 - III. Nye oppgaver: Noen ønsker seg et kurs med tema farging av "nye fibre". Utvalget lovet å se på dette.

UTSTILLING

Utstillingen denne gang omfattet Elin Alvers Nordhordalandsåkleer og billedvever, men andre bidro også med fargede silkeskerf, strikkede plagg, vevnader, etc. Betsy Samuelsen hadde en flott utstilling av nesten alt hun har laget som har med sopp å gjøre: strikk, vevnader, akvarell, papir og Mycostix – en imponerende og mangfoldig produksjon.

Helt til slutt: Lillemor takket Bergensregionen ved Betsy for et godt og trivelig arrangement. Betsy takket for fremmøtet, for foredrag og innlegg på møtet og ønsket deltakerne god reise hjem.

Referent: Anna-Elise Torkelsen
e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no
telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16
Oslo, 13.05.08

Kjære FFS medlem

Velkommen til FFS-treff i Drammen lørdag 25 april 2009

Sted: Strømsgodset Menighet; Aktivitetssenteret (se kart).

Deltageravgift kr 275,- betales ved fremmøte

Program

1000-1045: Ankomst, registrering; kaffe, vafler

og **UTSTILLINGEN; husk å ta noe med !**

1045-1130: Klaus Høiland: Fargestoffene i fargesoppene.

1140-1215: Medlemmenes 5 min

Betsy W. Samuelsen: flammegarn

god blå farge med fingerfrysesopp

krystalsoda i stedet for salmiakk ??

Eldbjørg Johansen: er vinsten nødvendig ved fargingen?

Anne Messenlien: farging med messinglav

Lillemor Torkelsen: soppfarging av fiskeskinn:

1215-1315: lunsj

1315- 1335: Turid Bjørnstad: "Vilt og vakkert" viser modeller strikket og heklet med soppfarget garn

1345-1500: Medlemmenes 5 min

Liv Lindgren: farging med flatkjuke

Inger Næss: farging med grønn slørsopp

Berit Knai og Liv Lindgren: farging med steinsoppør

Liv Lindgren og Eldbjørg Johansen: farging med ung og gammel

gulrandkjuke

Lillemor Torkelsen: gulrandkjukefarging av naturgrått garn

Eldbjørg Johansen: "huffamel"- resultat ved dampfarging

1500-1530: Foreningsanliggender

Valg

Nytt soppfarge-hefte ?

Kjemikalier igjen?

CD med kjuke til farging

XIV IFFS neste møte ??

FORUM FOR SOPPFARGERE

NORGES SOPP- OG NYTTEVEKSTFORBUND

Referat fra FFS-treff 25. april 2009 i Drammen – 10.00-16.00

I år var det Soppfargerne i Grønt og nyttig i Buskerud: Eldbjørg Johansen, Ingeborg Foss, Liv Lindgren, Anne Marie Portaas og Reidun Svendby som arrangerte treff for 34 deltagere. Vi ble møtt med kaffe og nystekte vafler i Strømsgodset Menighets Aktivitetssenter.

Eldbjørg Johansen, kledd som den franske damen på bildet som fulgte invitasjonen innledet og ønsket velkommen. Hun høstet stor applaus for sin fremføring.

Else Wiborg, FFS-medlem gjennom 15 år, gikk bort i februar i år. Hun ble minnet med minneord ved Anna-Elise Torkelsen og ett minutts stillhet.

PROGRAM

Klaus Høiland: Fargestoffer i fargesoppene

Kjemien hos fargesoppene er ikke lett å lære seg, men Klaus ga en så enkel innføring som mulig i de viktigste pigmentgruppene i de gode fargesoppene. Det er flere faktorer som påvirker farger resultatet. Det gir forskjeller når man farger med frisk sopp, tørr sopp, ung sopp, gammel sopp eller rått sopp, og ikke minst er vannets beskaffenhet viktig, høy pH, lav pH og innholdet av mineraler og salter.

Klaus startet med kanelslørsoppene og deres pigmenter – antrakinsonene. Dermocybin i de sterkt røde kanelslørsoppene. Bloddrødkanelslørsopp *Cortinarius sanguineus* (mørkrød) og sinoberslørsopp *C. cinnabarinus* (tomatrød) er tidligere satt i samme gruppe, men kromatografi viser at de to inneholder ulike pigmenter og tilhører vidt forskjellige grupper av slørsopper. De røde pigmentene i slørsopper er antibeitestoffer – antrakinson har virkning på insekter. Rødskevanelslørsopp *C. semisanguineus* – vanlig i sandig furuskog inneholder mindre gule pigmenter enn bloddrødkanelslørsopp. Rustskivekanelslørsopp *C. ferveidus* er kraftigere, har rustbrune skiver også som ung, vokser i næringsrik granskog og har østlig utbredelse i Norge. Mahognykanelslørsopp *C. phoeniceus* er i samme gruppe. Kanelslørsopp *C. cinnamomeus* inneholder dermorubin som gir oransjerødt. Det er flere ”kanelslørsopper” – arten ikke utredet. Sennepslørsopp *C. croceus* inneholder dermolutein – kan være kjemisk variant av kanelslørsopp? Mye er ennå ukjent i kanelslørsoppenes evolusjon.

Arter som inneholder styrylpyroner som hispidin har dårlig lysekhet, men gir skarpere gule farger enn kanelslørsoppene. Besk svovelsopp *Hypholoma fascicularis* og skjellsopper er eksempler på dette. Gulrandkjuke *Phaeolus schweinitzii* inneholder også hispidin. Kanelkjuke *Hapalopilus rutilans* inneholder polyporsyre (et antibeitestoff) som kan angripe nyrene hvis den blir spist (neppe av en soppfarger). Polyporsyre er et terfenylkinon. Thelephorsyre i samme kjemiske stoffgruppe finnes i piggsopper *Sarcodon*, *Hydnellum* med flere, frynsesopp *Thelephora* og gråkjuke *Boletopsis*. Felles for disse soppene er at de er seigt kjøttaktige. Fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa* inneholder atrotomentin som står nær polyporsyre i struktur, men er ikke giftig. Rørsoppene inneholder bl.a. variegatsyre som får soppene til å blåne. Soppene inneholder enzymet oxydase. Blåfargen er avhengig av mengden oxydase. Seig kusopp *Suillus bovinus* inneholder både variegatsyre og bovikinon (okergult pigment) – derfor gir seig kusopp bedre farge enn flere av de andre rørsoppene. Trollrøysopp *Pisolithus* hører systematisk sett til rørsoppene.

Medlemmenes ”5 minutter”

Flammegarn

Betsy W. Samuelson viste frem et spennende flammegarn som var farget i vannbad i stekeovn – en tidligere metode var å bruke en dampkoker for grønnsaker. Garnet er på forhånd beiset og farget med en grunnfarge, før man legger biter av fuktig sopp inn mellom trådene. Fargetid 2-3 timer ved 100 grader.

God blåfarge med fingerfrynsesopp Thelephora palmata

Betsy W. Samuelson hadde også oppnådd en flott blåfarge med fingerfrynsesopp *Thelephora palmata*. I stedet for å bruke Salmi til å øke pH-en brukte hun krystallsoda som viser seg å gi stabil pH gjennom hele fargetiden til forskjell fra Salmi.

Er vinsten nødvendig ved fargingen?

Eldbjørg Johansen stilte spørsmålet om det er nødvendig å bruke vinsten i beisebadet. Tinnbeiset garn med og uten vinsten, ble farget med pelskjuke *Inonotus hispidus*. Garnet hvor vinsten manglet, bleket mer enn garn som var beiset med tinn/vinsten. Farging med andre sopper viste at garn farget med rødskivekanelslørsopp *Cortinarius semisanguineus* fikk kraftigere farge med vinsten, og garn farget med fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa* beiset med tinn/vinsten fikk en mørkere farge enn uten vinsten. Flere mente at vinsten virker som en buffer og kan holde pH i fargebadet mer stabil. Resultatet av disse fargingene viser at det viktig å bruke vinsten når man beiser.

Farging med messinglav Xanthoria parietina

Anne Messenlien viste frem blått garn som var farget med messinglav. Ikke alle er like heldige og får frem en fin blåfarge. Anne tilsetter koksalt i messinglavbadet. I et bad Anne hadde stående fra tidligere ble det lagt gult garn (plantefarget). Garnet ble tatt opp og utsatt for sol – resultatet ble grønt garn – en veldig fin farge – og svært likt det man oppnår ved indigofarging. Et forsøk det er verd å gjøre!

Flere etterlyste oppskrift på farging med vanlig messinglav. Det finnes flere – her er en fra Island.

Jutta L. Ferchland oppnår en meget sterk, nesten blåfiolett farge:

100 g uld, 50-100 g (væggelav) vanlig messinglav, ½ l salmiakspiritus (3-dobb., 25%)

Lav + salmiak står til gæring ved 27 grader i glas med låg 2-4 uger, røres i 3 x daglig.

- kan evt. fortyndes med vand
- ulden tilsettes, når fargen er tilpas
- ulden hænges ud i solen

En oppskrift fra Australia bruker bare 5% ammoniak. Gjæringstid 2-3 uker. Badet varmes før garnet legges ned i badet.

Tanaquil Enzensberger skrev i ”sopp og nyttevekster” 3/2005 en artikkel ”Blått fra lav” om sine erfaringer med farging med messinglavene – se hennes artikkel. Har du ikke bladet – kan AET sende kopi av artikkelen, e-post til: a.e.torkelsen@nhm.uio.no

Farging av gråmelert Hifa-garn

Anna-Elise Torkelsen hadde farget gråmelert garn med blodrød kanelslørsopp *Cortinarius sanguineus*, gulrandkjuke *Phaeolus schweinitzii*, kanelkjuke *Hapalopilus rutilans* og fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa*. Alle soppene ga flott farge på det gråmelerte

garnet, selv om de ble noe dempet, men spennende likevel. Det er vel verdt å farge både grått garn og gråmelert garn.

Soppfarging av fiskeskinn

Anna-Elise Torkelsen gjennomgikk metoder for å garve fiskeskinn som senere skal farges. Opprinnelig var hennes plan å ha prøvd en av metodene på lakseskinn samt å ha farget skinnet. Men lenger enn til å oversette oppskriftene som Karin Gerstel-Engström har benyttet, er hun ikke kommet. Kopier av oppskrift på garveprosessen ble delt ut, og er det andre som ønsker den, så sendt en e-post til a.e.torkelsen@nhm.uio.no Hvis noen kan ha lyst til å lage en workshop på dette tema – ville det være spennende.

Farging med flatkjuke Ganoderma applanatum

Liv Lindgren hadde farget med flatkjuke, 1:10 og kokt soppen ut i et basisk bad. Farget med tinnbeiset garn. Ved pH 6 ble gulfargen dårlig; ved lav pH, pH 3, ble gulfargen sterkere.

Farging med grønn slørsopp Cortinarius venetus

Inger Næss hadde farget både garn og et silkeskerf med grønn slørsopp. Alunbeiset og ikke justert pH, ga en grønngul farge. Vi fikk alle se at garn og silke fluoriserer i UV-lys – et spennende syn!

Farging med steinsoppør Boletus edulis

Liv Lindgren hadde farget med steinsoppør og brukt kopperfarget garn. Da gir steinsoppørene en fin grønnfarge.

Farging med ung og gammel gulrandkjuke Phaeolus schweinitzii

Liv Lindgren og Eldbjørg Johansen hadde begge farget med gulrandkjuke og viste frem garn i ulike gule og brungul nyanser. Det er velkjent at ung og gammel sopp gir høyst ulikt resultat. Liv hadde samlet ung gulrandkjuke i 1993, farget med den og fått en fin gulfarge. Deler av soppen ble oppbevart i en metallboks og farget med igjen i 2009 – da ble gul fargen på garnet mye svakere. Liv hadde brukt samme mengde sopp/garn ved begge fargingene. Vi har jo alle samlet sopp, tørket, oppbevart den med tanke på senere farging. Men at tørket ung sopp som hadde ligget i en metallboks siden 1993 skulle gi en svakere gulfarge i 2009 enn i 1993, er et mysterium. Kan fargestoffet nedbrytes over tid? Dette må bli undersøkt nærmere!

”Vilt og vakkert” – Turid Bjørnstads vakre heklede, strikkede og tovete modeller - hatter, skjerf, og ponchoer var utstilt under treffet. Ingeborg Foss har farget garnet med sopp og har også heklet flere av modellene. Da Turid selv var forhindret fra å delta på treffet, ble alle deltakerne iført hatt og skjerf/jakke/poncho og behørig fotografert. Et morsomt innslag som alle frydet seg over.

Foreningssaker

Lillemor ledet denne delen av programmet.

Før vi startet med foreningssakene, demonstrerte Marit Elind CD-en ”Fargesopper” som Utvalget har arbeidet med i 2008/2009. CD-en inneholder 70 bilder av 31 fargesopper. Det er 1 -4 oppslag på hver sopp, ung/gammel/gjennomskåret, etc. Det gjenstår litt finpuss før CD-en er klar for utsending i begynnelsen av august. CD-en koster kr. 100,- + porto og kan bestilles fra Utvalget, e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no eller SMS til 92 42 41 16. De som bestilte CD-en på treffet må ikke sende inn ny bestilling.

FFS-årsrapport for 2008

Utvalget har hatt 2 møter og har arbeidet med CD-en "Fargesopper". Det har ikke vært arrangert kurs eller workshops i regi av Utvalget.

Utvalget har i 2008 bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Eldbjørg Johansen, Ruth Solem og Margrethe Steenberg (repr. fra Norges sopp- og nyttevekstforbunds styre).

Regionsombud i 2008: Torill Bronken, Berit Knai Johansen, Betsy Samuelson, Thyra Solem og Brynhild Mørkved

FFS-treffet 2008 ble holdt 12. april i Bergen.

Valg på medlemmer til FFS-utvalget og regionsombud

De som stod på valg var Marit Elind og Eldbjørg Johansen – begge ble gjenvalgt for 2 år.

Margrethe Steenberg, er oppnevnt fra styrets i Norges sopp- og nyttevekstforbund som deres representant i FFS. Samtlige regionsombud ble gjenvalgt.

FFS-treff 2010 holdes lørdag 20. mars på Stange – Eva Dæhlin og Anne Messenlien inviterte til dette.

14 IFFS – fra 5. - 9. september 2010

holdes i Sverige i Gysinge (145 km nordvest for Stockholm). Den som vil ha flere opplysninger – kan gå inn på hjemmesiden:

<http://svampsvensson.googlepages.com/fungi%26fibre2010>

Kjemikalier – igjen

Det var det flere som hadde undersøkt priser og muligheter for å skaffe kjemikalier.

Fra Chemi-Teknik as, telefon 22 65 41 00

Alun 1 kg kr. 228,-, tinnklorid 500g kr. 425,-, koppersulfat 250 g kr. 220,-, jernsulfat 1 kg kr. 280,-, vinsten 250 g kr. 115,-, glaubersalt 1 kg kr. 225,-. pH-papir (100 strips) kr. 110,-. Priser eks. mva.

Eldbjørg har flere opplysninger/priser på kjemikalier – ta direkte kontakt med henne eldbjo@online.no

Et par av FFS-medlemmene kjente til muligheter for å skaffe billigere kjemikalier bl.a. fra Tyskland. Det som Forum for soppfargere har behov for er en/et par personer som kan påta seg å organisere kjemikaliesalget for medlemmene – HVEM MELDER SEG??? Gi Utvalget beskjed!!

Høstsopptreffet 2009 på Romerike 11.- 13. september: Arrangørene vil gjerne at noen av soppfargerne kan hjelpe til med en utstilling av soppfargede produkter. Ta kontakt med Laila Trosdal-Iversen, e-post: trosd@broadpark.no hvis du kan bidra med noe.

Innspill fra deltakerne

1. Betsy spurte om det er planlagt et felles bidrag til 14 IFFS – lik "Tøffelprosjektet" i 2005 og "Blomster til Miriam" i 2008. Forslag om å strikke/hekle lue, pannebånd eller pulsvanter kom opp. Ruth Solem viste frem stripe pulsvanter, beregnet for sopp-plukkere, som hun har laget mønster til. Dette ble bifalt – Utvalget kommer tilbake til denne saken i løpet av høsten.
2. Det kom også ønske om kurs i farging med lav og kurs i farging av "nye fibre" som soya og bambus. Utvalget lovet å se om det er mulig å få til noe av dette i 2010.

UTSTILLINGEN: I lunsjpausen ble det også tid til å se utstillingen av soppfargede produkter. Det er fortsatt utrolig mye fint som lages.

Helt til slutt: Lillemor takket ”Drammensgruppen” for et flott og hyggelig arrangement, og Eldbjørg takket for fremmøtet.

P.S. På treffet var det noen som bestilte boken til Miriam Rice ”Mushrooms for dyes, paper og Mycostix”. Jeg har fortsatt noen eksemplarer igjen – boken koster kr. 250,- + porto kr. 40,- - hvis man ønsker boken.

Det svenske heftet ”Färga garn med svamp” er utsolgt – noen bestilte dette på treffet, men dessverre – det lar seg ikke skaffe! D.S.

Referent: Anna-Elise Torkelsen
e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no
telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16
Oslo, 17.06.09

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Postboks 61 Blindern, 0313 Oslo
e-post: post@soppognyttevekster.no

Oslo, 22.januar 2010

Invitasjon til FFS-treff lørdag 20. mars 2010 på Stange

Møtet holdes på Stange meieri, 2335 Stange. (Meieriet er et stort hvitt hus, ca 100 m nord for Stange st.

PROGRAM

- 10.00 – 10.45: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe / te og kaker
Velkommen til Stange
- 10.45 - 12.00: Foredrag
Helen Sørby Larsen: "Mohair fra individ til produkt"
- 12.00 – 13.00: Lunsj
- 13.00 – 15.00: Medlemmenes "5 minutter"
Eva Dæhlin: "Fargeprøver av soppfarget mohair"
Anne Molia: "Silke og ull i samme tull – forvirrende eller innafor?"
Anna-Elise Torkelsen: "Farging med "hummersopp" (*Hypomyces lactifluorum*)"
Eldbjørg Johansen: "Tar alpakka, mohair og vanlig ull opp fargepigmentene ulikt under samme betingelser?"
Kjemikaliesalg
- 15.00 – 16.00: Foreningssaker
Valg på utvalgsmedlemmer og regionsombud
FFS-treff 2011
14 IFFS i Sverige
CD-en Fargesopper.
Fellesprosjekt til 14 IFFS

Påmelding til: Anne Messenlien e-post: a.messenlien@gmail.com eller telefon 908 86 331 innen 7. mars. Har du behov for spesiell kost, gi beskjed om dette.

Deltakeravgift: kr. 250,- betales ved fremmøte.

Togtider: Fra Skien 05.36, Drammen 07.51, Oslo S 08.37 til Stange kl. 09.50

Fra Lillehammer 08.18, Hamar 09.07 til Stange 09.17

Hvis du ønsker å bli møtt på stasjonen, gi beskjed om dette til Anne.

Medlemmenes "5 minutter" – vi har plass til flere innlegg, send beskjed til a.e.torkelsen@nhm.uio.no eller SMS 92 42 41 16.

Utstilling – ta med ting til utstillingen

Kjemikalier til beising: Se eget vedlegg

VELKOMMEN TIL STANGE
Anne og Eva

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Fredrik A. Dahls vei 20
1430 Ås
e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra FFS-treff 20. mars 2010 på Stange – 10.00-16.00

I år var det soppfargerne Anne Messenlien og Eva Dæhlin på Stange som arrangerte treff for 30 deltakere. Vi ble møtt med kaffe, vafler og hjemmebakete kaker i lokalene til Stange gamle meieri.

PROGRAM

Eva Dæhlin ønsket velkommen til treffet og introduserte dagens foredragsholder Helene Sørby Larsen som hadde tema: „**Mohair fra individ til produkt**“.

Helene er medlem i Norsk Mohairlag (65 medl.; stiftet i 1992, og hun innledet foredraget med bilder av ulike mohairgeiter og deres egenskaper. Det er to raser som er vanlige. Asiatisk linje – den vanligste og som kom først til Norge og sør-afrikansk/Texas som gir mer ull. Dyr som slaktes gir vakre skinnfeller og kjøttet (om enn ikke mye brukt) blir til spekekjøtt, pinnekjøtt og rull. Mohairgeita får 2 killinger. Geitene er grådige, gode beitedyr, og holdes inngjerdet. Mohairgeitas navn er opprinnelig angorageit, men for å unngå misforståelse med angoraull fra angorakanin, kalles den i Norge for mohairgeit.

Mohairfiberen har glatt overflate og er tynn i motsetning til sau-ullfiberen. Den krymper ikke og er meget glansfull. Dyrene klippes to ganger i året. Ull fra geitene ble tidligere levert til Hoelfeldt Lund i Grimstad som blandet inn 20 % saueull og spant garn som ble markedsført som Mohairgarn. Produsentene måtte ta tilbake det mohairgarnet som hver hadde levert ull til. Nå spinnes alt mohairgarn hos Telespinn AS i Telemark. Fire entusiastiske damer er sammen om dette foretaket. Helene viste bilder fra farge- og spinneprosessen. Ullen farges før den spinnes. Kardet fiber (forgarn) kan kjøpes fra Telespinn for egen spinning. Mohairgarnet finnes i flere utgaver: 2-trådet – *Symre* med 75% mohair/25% dalalam. 2-trådet – *Mari* med 80% mohair og 20% merinolam. 1-trådet *Mari* er siste garntype. 3-trådet – *Pan* med 75% mohair fra bukk (like tykk ull som sau) og 25 % dalasau er et sterkt garn som egner seg godt til sokker. Vi fikk se prøver på de ulike garntypene, vakker glans i garnet og vakre farger.

For flere opplysninger: www.telespinn.no

eller ta kontakt med Helene, e-post: helene.larsen@hoff.no

Salg av kjemikalier

Eldbjørg har påtatt seg å være ansvarlig for kjemikaliesalg til FFS-medl. Flere benyttet seg av tilbudet.

Hvis du lurar på om det er kjemikalier til overs, ta kontakt med Eldbjørg, e-post: eldbjo@online.no

Medlemmenes „5 minutter“

Fargeprøver av soppfarget mohair. Eva Dæhlin hadde farget mohairgarn med ull fra Helenes geiter (garnet spunnet hos Hoelfeldt Lund) med godt resultat. Mohairgarnet tok jevnt til seg pigmentene fra fargesoppene, og garnet ble blankt og fint. Eva brukte alun- og tinnbeiset garn og disse soppene:

Rødskivekanelslørsopp-hatter, fløyelspluggsopp, kreftkjuke og trollrøysopp.

Silke og ull i samme tull. Anne Molia hadde beiset og farget silke og ull sammen (merino i de fleste forsøkene, ullgarn i ett). Stort sett tok silken dårligere farge enn ull, og ved et par tilfeller ble fargen helt forskjellig.

Resultater:

Rødskivekanelslørsopp, tinnbeiset ullgarn/silke – sterk rød farge på garn, oransjerød silke

Rødskivekanelslørsopp, jernbeiset merino/silke – rustbrun ull og stålgrå silke

Mahognykanelslørsopp, tinnbeiset merino/silke – rød ull og laksfarget silke

Rustskivekanelslørsopp, alunbeiset merino/silke – rustrød ull og gyllen, varmgul silke

Fløyelspluggsopp, jernbeiset – mørk grønn ull, litt lysere grønn silke

Gråkjuke, alunbeiset – flott grønnfarge, mot sjøgrønn på ull og noe lysere på silke,

men ton-i-ton.

Annes erfaringer med denne måten å farge på, er at merinoullen tover meget lett, tåler liten bevegelse i beise- og fargebadet, og derfor beiser og farger hun nå ull og silke hver for seg. Starter med

silke i fargebadet for å få mest/sterkest farge på denne og fortsetter med merino, da det er mye farge igjen til ulla.

Silke og ullgarn beiset med tinn og farget med rødskivekanelslørsopp. Foto: Anne Molia

Farging med „hummersopp“ (*Hypomyces lactifluorum*). Anna-Elise Torkelsen viste frem fargeprøver av garn farget med „hummersopp“, en nord-amerikansk art, ukjent i Norge. „Hummersoppen“ er en parasitt på kremler og risiker og er årsak til at vertens underside blir sterkt oransjefarget. Bakgrunnen for fargeforsøket var at Hjördis Lundmark i sin nye fargebok har med denne soppen, og hun oppgir at den gir sterke rød/ burgunder farger i et basisk miljø (høy pH i badet). Lillemor hadde tidligere farget med soppen i USA - resultatet den gang var gulrosa og gule nyanser. pH ikke oppgitt, men sannsynlig ikke forhøyet.

Forsøket med sopp:garn 1:1, pH 9,5 ga fin rødfarge på garnet på 1. bad, 2. bad mer gulrosa og 3. bad gult. Hadde både alun- og tinnbeiset garn i 1. bad, men det var liten forskjell å se på rødfargene. „Hummersopp“ inneholder diantrakinon. Alle kanelslørsopper inneholder bl.a. antrakinoner. I Norge har vi to arter i samme slekt som „hummersoppen“. Det er grønn risikesnylter (*H. luteovirens*) og blek risikesnylter (*H. lateritia*) – nå gjenstår det å prøve ut om pigmentene i disse vil gi farge til ullgarn.

Ull beiset med alun o tinn og farget med "hummersopp" *Hypomyces lactifluorum*. Foto: Anne Molia

Tar alpakka, mohair og vanlig ull opp fargepigmentene ulikt under samme betingelser? Eldbjørg Johansen hadde beiset fire forskjellige garntyper: alpakka, mohair (dansk garn), en-trådet håndspunnet ullgarn og et garn med 40% mohair/20% akryl/20% ull, med alun, tinn og jern. Fargebadene var med hatter av rødskivekanelslørsopp (1. og 2. bad) og fløyelspluggsopp (1. bad). De ulike beisede garnene ble lagt samtidig i fargesuppene. Resultatet viste at mohair og ull tok best farge med alle beisene, mens alpaka-garnet ble svakere farget. Ikke uventet ble garnet som inneholdt syntetiske tråder dårligst farget.

Sure og basiske fargesopper; om pH i sopp. Preben Graae Sørensen ga en grundig innføring i hva kjemikerne mener med pH (jeg refererer ikke dette). Vann består av HOH, hvor det er like mye av H⁺ og OH⁻ i kjemisk likevekt, pH er da 7. Stoff som tilfører eller fjerner H⁺ er eddiksyre, soda, garn, sopp. Settes eddiksyre til et bad øker H⁺ og pH blir lavere. Alun gjør det samme. Protein i garn og sopp, kan enten øke eller minske H⁺. „Svampstyrt pH“, begrepet som forekommer i Hjördis Lundmarks bok, betyr sopp oppløst i vann, vil være mellom pH 5 og pH 7. Rent vann og blod har pH 7, rundt pH 7 er det meget følsomt for endringer. Liten mengde tilsetning av syre eller base endrer pH mye. Stabilisering på pH 7 kan oppnås ved å tilsette spesielle salter i tillegg til syre eller base.

pH påvirker hvilke farger som bindes til garnet
pH kan påvirke hvor meget pigment som bindes til garnet
pH kan påvirke hastigheten av fargebindingen

Mjødur, ressurs sparingens alfa og omega. Astrid Schjellungen viste frem produkter, jakke i kotsrikk (se forsiden) og en pute som var strikket av garn farget med mjødurtblomst. I stedet for å kaste blomsterkvastrestene fra mjødurtsaften hun lager, så koker hun restene på nytt og farger ullgarn i denne suppen. Ved å bruke ulike beiser fremkommer gult, grønt og grått i ulike sjatteringer. Et artig innlegg som viser at rester også kommer til nytte.

Hva skjer med soppfarget garn/produkter når det toves i vaskemaskin? Svanhild Normann hadde tovet i vaskemaskin noen soppfargete prøvelapper; 40 grader og tilsatt Blenda. Lapp farget med fløyelspluggsopp, jernbeiset, forandret ikke mye farge, ble litt lysere grønn. En annen lapp, brungul i utgangspunktet, alunbeiset og farget med restebad fra rødskivekanelslørsopp, ble mørkere på farge uten antydning til gult. Ingen andre av soppfargerne hadde tovet soppfargede ting. Ved tilsetning av vaskemiddel vil pH forhøyes, og dette gir utslag når man farger med kanelslørsopper, og er årsak til fargeforandringen.

Utstillingen

Mange hadde tatt med seg produkter til utstillingen, jakker, luer, votter, pulsvanter, skjerf, etc. i ulike teknikker. Det strålte i farger og mønstre, se Anne Molias bilder på forsiden. Helene stilte ut garn og produkter av mohair og vakre skinnfeller.

Foreningssaker

FFS-årsrapport for 2009

FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Marit Elind, Eldbjørg Johansen, Ruth Solem og Margrethe Steenberg (repr. for styret i NSNF). Regionsombud: Torill Bronken (Hedmark), Berit Knai Johansen (Vestfold), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag) og Brynhild Mørkved (Nord-Norge). Utvalget har hatt fem møter. Den viktigste saken har vært planlegging og utvikling av CD-en FARGESOPPER, 71 bilder av 33 fargesopper, lay-out Marit Elind. Åtte fotografer har bidratt med bilder. FFS-treff 2009 ble holdt i Drammen 25. april; arrangør soppfargerne i Grønt og nyttig. FFS har 140 medlemmer.

Valg på medlemmer til FFS-utvalget og regionsombud

På valg står: Ruth Solem, Anna-Elise Torkelsen; begge ble gjenvalgt. Margrethe Steenberg ble gjenoppnevnt som repr. for NSNF. Alle regionsombudene ble gjenvalgt.

Ny inndeling i regioner

Utvalget la frem et forslag om at alle FFS-medlemmene skal tilhøre en region. Da regionene ble opprettet i 1992 (6 regioner, 5+Sverige), ble det ikke tatt hensyn til dette. Ny inndeling vil nå bli: Hedmark/Oppland, Vestfold/Telemark/Agder, Vestlandet, Trøndelag/Møre, Nord-Norge. I tillegg kommer to nye regioner: Buskerud og Oslo/Akershus/Østfold/Utlandet. Som regionsombud for de nye regionene ble Eldbjørg Johansen valgt for Buskerud og Anne Molia for O/A/Ø/U, mens de øvrige ombudene fortsetter som før. Forslaget ble vedtatt.

FFS-treff 2011. Den nye regionen Oslo/Akershus/Østfold/Utlandet er arrangør av neste års treff. Det holdes lørdag 2. april 2011. Mer informasjon kommer senere.

14 IFFS 2010 i Sverige, 6.-12. september

Holdes på Gysinge Folkhögskole. Oversikt over hvor mange norske som har meldt seg på har Utvalget ikke, kanskje 15-20? Arrangørene ber om påmelding så snart som mulig. Gå inn på hjemmesiden www.iff2010.eu for flere opplysninger, bl.a. om workshop'ene.

Ny FFS-brosjyre

Utvalget har laget en ny FFS-brosjyre. Marit Elind har stått for lay-out og presenterte brosjyren. Den ble godt mottatt. Brosjyren er ment til medlemsverving; deles ut på kurs, utstillinger, etc. for å få flere interessert i soppfarging. Brosjyren vil ligge på hjemmesiden til FFS, og i et slikt format at den kan skrives ut av den som har bruk for brosjyrer.

CD-en Fargesopper

CD-en som Utvalget laget i 2008, ble vist på nytt. CD-en er populær og selges fortsatt, bestilles hos Anna-Elise Torkelsen, a.e.torkelsen@nhm.uio.no eller SMS til 92 42 41 16, pris kr. 100,- + porto.

Fellesprosjekt til 14 IFFS

Ruth Solem presenterte forslag til FFS-fellesprosjekt som skal stilles ut på 14 IFFS i Sverige. I 2005 i Danmark var FFS representert med lavfargede tøfler, og fellesprosjektet i 2008 i California var en bukett soppfargede blomster som også var vår gave til Miriam Rice's 90 års dag. Som fellesprosjektet i 2010 foreslås pulsvanter. Ruth viste bilder av ulike pulsvanter, men du velger selv hva slags pulsvanter du vil delta med: strikkede, heklede, tovede, etc. med og uten perler og pynt, alt tillates, MEN de skal være soppfarget. Forslaget ble vedtatt, og vi håper at mange FFS-ere vil være med på dette. Skal du ikke delta på symposiet, men vil lage pulsvanter og stille dem ut, sender du pulsvantene til Anna-Elise Torkelsen, Gjennomført 19. 0876 Oslo, innen 1. september. Pulsvantene blir selvfølgelig returnert til eier når symposiet er over. Mer om pulsvanteprojektet på FFS-hjemmesiden.

Eventuelt

1. Forslag til priser på tørket fargesopp.

Ruth presenterte et forslag til priser på tørket fargesopp. Det er vanskelig å prissette tørket fargesopp, men prisene er veiledende, se vedlegg.

2. Trine Parmer etterlyste på vegne av Liza Johansson opplysninger om lysekthet og annen holdbarhet av soppfarget skinn og tre. Det var det dessverre ingen tilstede på treffet som kunne bidra med noe her.

Helt til slutt

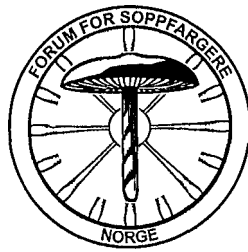
Lillemor takket Anne og Eva for et meget lærerikt, hyggelig og fint arrangert møte.

Oslo, 12.04.2010

Referent: Anna-Elise Torkelsen

e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no

telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Fredrik A. Dahls vei 20, 1432 Ås
e-post: post@soppognyttevekster.no

Oslo, 26.mars 2011

Invitasjon til FFS-treff lørdag den 2. april 2011 i Fredrikstad

Treffet holdes i Sjømannsforeningens lokale, den tidligere St. Birgitta kirke, som har adresse Ridehusgaten 26. Den tidligere kirken ligger sentralt i Fredrikstad, og det tar mellom fem og ti minutter å gå dit fra stasjonen.

PROGRAM

- 10.00 – 10.45: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe / te og kaker
- 10.45 – 11.00: Velkommen til Fredrikstad
- 11.00 – 12.00: Foredrag
Line Werner "Alpakka - Naturlig luksus"
- 12.00 – 13.30: Lunsj
- 13.30 – 14.30: Foredrag
Preben Graae Sørensen "Kjemiske verktøy som kan styre farging med kanelslørsopper"
- 14.30 – 15.30 Medlemmenes "5 minutter":
Anna-Elise Torkelsen: "Garving og farging av fiskeskinn"
Gry Handberg: "Glimt fra 14 IFFS"
Ruth Solem; "Hvordan klare IKKE å få farge fra kanelkjuke"
Åse Krømke: "I soppenes fargeverden"
- 15.30 – 16.30: Foreningssaker
Valg på utvalgsmedlemmer og regionsombud
FFS-treff 2012
- 16.30 – 17.00: Avslutning.

PS: Kjemikaliesalg går ut da det kun fins vinstein igjen for salg

VELKOMMEN TIL FREDRIKSTAD!
Lise, Lillemor, Marit, Ruth, Siri og Anne
(arr.kom)

FFS-treff 2011 i Fredrikstad

Lørdag 2. april arrangerte region Oslo/Akershus/Østfold/Utlandet FFS-treff for 52 deltagere. Møtet ble holdt i den tidligere St. Birgitta kirke – et meget spennende og trivelig lokale. Det var kaffe/te og hjemmebakt ved ankomst. Regionsansvarlig Anne Molia ønsket velkommen og introduserte foredragsholder Line Werner som hadde tema: ”Alpakka – Naturlig luksus”. Line har 27 alpakka (hyacaya) for utnyttelse av fiberen. Dyrene klippes hvert år, gir 3-5 kg fiber, og alt brukes – gir ulike sorteringer. Alpakka inneholder ikke lanolin, er ”kløfritt” og er 30 % varmere enn merinoull. Naturlig farge er 22 nyanser fra hvit til svart. Fiberen tar godt i mot farge, også soppigmenter. Line spinner selv, men leverer også til Norsk kunstvevgarn som blander alpakka med 40 % merino. Det var et interessant og lærerikt foredrag om denne vakre, glansfulle fiberen, og det var mulighet for soppfargerne å kjøpe garn og fiber.

Lunsjen, et spennende tapasbord, ble inntatt på ”Café Nyt”. Utstillingen ”KAST – tekstiler i bevegelse” i Østfold Kunstsenter benyttet vi oss av å se – fantastisk vakre silketing. Bjørg Kristiansen White var omviser.

Etter lunsj holdt Preben Graae Sørensen foredraget: ”Kjemiske verktøy som kan styre farging med kanelslørsopper”. Når vi farger med kanelslørsopper, vil vi ha ut så mye farge av soppene som mulig. Fargestoffene er bundet til sukkerstoffer som gir store molekyler. Små molekyler har lettere for trengende inn i fiberen, derfor må sukkerstoffet spaltes. Et enzym, glycosidase, i sopp spalter sukkerstoffene. Tørket, finknust sopp som ligger i vann et døgn eller mer gir best fargerresultat. Fargesoppene må ikke kokes hurtig opp, da ødelegges enzymet. Sterke syrer som saltsyre spalter sukkermolekylet og gir lav pH som også kan ødelegge fiberen. Hvis dette prøves må pH justeres. pH har innvirkning på fargerresultatet, lav og høy pH gir ulike fargenyanser. Det kom forslag om å tilsette gjær i fargebadet for at sukkeret skal spises opp. Erfaring har vist at gamle, gjærete fargebad og råtne kanelslørsopper gir sterkere fargenyanser enn friske sopper.

Det var fem innlegg i ”Medlemmenes 5 minutter”. Garving og farging av fiskeskinn - Anna-Elise Torkelsen gjennomgikk fettgarvingsprosessen og viste frem garvete og fargete skinn av laks, flyndre og ål. Glimt fra 14 IFFS 2010 - Gry Handberg fortalte fra symposiet i Gysinge og viste bilder fra de mange workshopene. Hvordan klare IKKE å få farge fra kanelkjuke var Ruth Solums innlegg. Et fargebad på 43 g tørket sopp kokt ut i 1 l vann, ga etter fortykning svak fiolett farge til 300 g garn. Når sopp ble kokt ut på nytt i mye vann, ble resultatet en sterk fiolett farge. Et godt fargerresultat med kanelkjuke, oppnås når de små fruktlegemene kokes ut i en relativt stor vannmengde. I soppenes fargeverden – Åse Krømke fortalte varmt om sin glede over alle fargene soppene gir, og hvilke og hvilke muligheter fargene har ved ulike sammensetninger. Åse er billedkunstner, men strikker jakker, gensere, hatter, vesker m m, og mønstrene blir til underveis, men hun lager bare en ting av hver sort. Liza Johansson, en dyktig akvarell- og skinnmaler, fortalte hvordan hun fremstiller pigmenter til dette bruk. Da brukes det mye sopp og ½ l vann. Dette kokes inn til et konsentrat.

Et viktig innslag på treffene er utstillingen, og mange hadde med fine produkter, jakker, luer, votter, pulsvanter, skjerf, etc. laget med ulike teknikker.

To av FFS-utvalgets medlemmer, Eldbjørg Johansen og Marit Elind, var på valg. Marit takket nei til gjenvalg, og Gry Handberg kom inn. Margrethe Steenberg, NSNFs representant ønsket ikke ny oppnevning. Lise Walter oppnevnes som ny representant. Regionsansvarlig for Hedmark/Oppland, Torill Bronken, ønsket ikke å fortsette, og Margrethe Steenberg overtar vervet i regionen. En stor takk til Marit og Margrethe for det arbeid som de har nedlagt som utvalgsmedlemmer gjennom flere år.

FFS-treff 2012 holdes 28. april i Molde. En takk til arrangørene i Fredrikstad for et meget hyggelig og lærerikt møte.

Anna-Elise Torkelsen

Velkomstdrinken som Anne serverte var det flere som ønsker oppskriften på – her er den:

HONNINGDRIKK

0,5 kg sommerhonning – 3 l varmt vann – saft fra 1-2 sitroner

Styrkende og forfriskende drikk under turer i skog og mark. Kald om sommeren og varm om vinteren (termos). (Hvis en lar denne drikken stå et par uker i romtemperatur så den begynner å gjære, og tapper den på tette flasker som settes i kjølerom eller kald kjeller, vil en få en frisk, svak musserende honningdrikk).

Spørsmål om oppskriften på Brownies som Siri Rui hadde laget fikk vi også:

BROWNIES

7-8 egg

1 kg sukker

400 g smeltet smør

5 dl hvetemel

2 ss vaniljesukker

8 ss kakaopulver

1 ts salt

Pisk egg og sukker. Bland alt det tørre. Tilsett vekselvis smeltet smør og det tørre i eggedosisen.

Stekes i langpanne (bruk bakepapir) ved 175 grader i 40-45 min.

Nytt fra FFS-utvalget:

Dorothy Beebee som er ansvarlig for websiden ”Mushrooms for Color” som tilhører International Mushroom Dye Institute (IMDI) i California, har på denne siden publisert det første newsletter fra The International Fungi and Fiber Federation. Alle landene som deltar på de internasjonale soppfargersymposiene er medlemmer i IFFF. Hver nasjon har en representant i IFFF, og Anna-Elise Torkelsen er norsk medlem. Tricha Gow fra Skottland er kontaktperson og ansvarlig for newsletter’et.

”Mushrooms for Color”s adresse er: <http://www.mushroomsforcolor.com/>

FFS-treff i Molde 2012

Region Møre/Trøndelag er arrangerer av neste FFS-treff som holdes **lørdag 28. april 2012**

I 2012 er Forum for soppfargere 20 år.

15 IFFS i Jaca Spania

Foreløpig er det ikke mer nytt vedrørende 15 IFFS enn tidpunktet – oktober 2012.

Fellesprosjekt fra FFS til symposiet i Spania – FFS-utvalget arbeider med saken og kommer tilbake med et forslag i november.

Fotos: Preben Graae Sørensen og Anne Molia

Invitasjon til FFS-treff Lørdag 28. april 2012 i Molde

Treffet holdes i år i Molde på Sellanrå skole, Moldelivn 89.
For de som ikke er kjent i Molde, så ligger dette sentralt, like ved Romsdalsmuseet mot vest. (Vi har byttet sted fra forrige invitasjon)
Kart legges ved.

PROGRAM

10.00 - 10.30: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffelte og rundstykker

10.30 -10.45: Velkommen til Molde

10.45 -11.45: Foredrag:

- Åse Paulsen. Skinn og ull fra Utegangarsau

11.45 - 12.45: - Siri Myrset viser oss forskjellige måter å lage ullsnorer på.

12.45-13.45: Lunsj

13.45 -14.30: Foredrag:

- Anna-Elise Torkelsen. Soppfarging gjennom 30 år

14.30 - 15.30: « Medlemmenes 5-minutter»

- Anna-Elise Torkelsen. Sopper som gir grønne farger

- Eldbjørg Johansen. Farging av diverse reste/blandings-garn:
kan det bli til 'effekt-garn?'

15.30 – 16.30: Foreningssaker

- Valg av utvalgsmedlemmer og regionsombud

- FFS-treff 2013

16.30 – 17.00: Avslutning

HUSK ting til utstillinga! Ferdige produkter, farga garn, silke, sopp-papir etc.

Lunsjen blir servert i lokalene vi holder til i.

Kommer du med bil, er det gratis parkeringsplasser mellom skolen og museet.

Vi vil gjerne minne deltakere som ikke har betalt deltageravgiften om at den kan betales til
kontonr. 9650 26 64937, Risken, Molde og omegn soppforening v/ A M Hareide,
Bjørsetbovn.3, 6411 Molde.

Det blir **Utlodning** med inntekt til arbeid for å skape et miljø for soppfargere i omegnen.

velkommen til Molde!

Hilsen Risken soppforeningen for Molde og omland v/ Anne-Mari og Anne-Marie

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Frederik A. Dahls vei 20
1432 Ås
e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra FFS-treff 26. april 2012 i Molde – 10.00-16.30

I år arrangerte region Trøndelag/Møre i godt samarbeid med Risken (medlemsforening i NSNF) treff for 34 deltakere. Vi ble møtt med kaffe, rundstykker og sveler på Sellanrå skole i Molde.

Anne-Mari Flobergseter ønsket velkommen til treffet og fortalte om skolen og orienterte om dagens program. Så fulgte en presentasjonsrunde av deltakerne. Det var riktig hyggelig at mange fra husflidslaget og medlemmer i Risken deltok på treffet - noen hadde litt erfaring med soppfarging, andre ikke. En deltaker fortalte at hun kjente til soppfarging allerede på slutten av 1960-tallet, da hadde hun fått dette demonstrert i California. Så tidlig kom ikke vi gang med soppfarging i Norge.

PROGRAM – tre foredrag

Siri Myrset: „Demonstrasjon av brikkevev med foredrag“

Brikkevev er den eldste vevteknikken som vi kjenner til. Siri Myrset arbeider på husfliden i Molde og holder kurs i brikkevev for barn og voksne. Utstyret man trenger til brikkevev er ganske enkelt. Brikker kan kjøpes i Husfliden, men man kan også lage dem selv av melkekartong eller spillkort. Antall brikker, farger i renningen og hvordan man velger å tre brikkene, vil gi ulikt resultat; smale eller brede bånd i spennende mønstre. Vi fikk en gjennomgang av hele prosessen, og Siri fikk mange spørsmål, for det var tydelig at flere av deltakerne fikk lyst til å prøve seg på brikkevev.

Åse Paulsen: „*Skinn og ull fra utegangarsau*“

Åse samlet oss alle foran et rikholdig bord hvor hun viste frem ulike produkter av strikkede plagg, vevde tepper og vakre skinnfeller. Om sauene fortalte hun at de er små, med høye ben, de er lette og hurtige dyr og ikke alltid like lette å hente inn. Dyrene går ute hele året. På øyene greier de seg selv med mat, men de som er hjemme, blir foret om vinteren og sendt til fjells om sommeren. Normalt lammetall er ett lam pr. dyr, men ofte kommer det noen tvillingpar.

Ulla til utegangarsauene består av dekkull og botnull. Dekkulla virker som en paraply; regn og annen væte renner av. Dekkulla kan også være ganske grov (ragg) og egner seg lite til spinning. Botnulla ser ut som vanlig sau ull og er fin til spinning. Ulla er i ulike vakre naturfarger. Garnet hun hadde med, og som mange benyttet anledningen til å kjøpe, er spunnet på Sjølingstad Uldvarefabrikk i Mandal. Garnet egner seg fint til strikking, toving og veving. De flotte skinnene selges enkeltvis eller de syes sammen til fell. Skinnfellene lages i ulike størrelser og brukes som babypose, stoffell eller fell som brukes som dyne, osv. Flere av skinnfellene hadde trykk i vakre mønstre. Det var flere deltakere som sikret seg ett eller flere av de nydelige, myke og glansfulle skinnene.

e-post til Åse: kjellspa@gmail.com

Anna-Elise Torkelsen: „*Soppfarging gjennom 30 år*“

Illustrert med bilder ble det gitt en oversikt over det norske soppfargere har holdt på med fra den første spede begynnelse og frem til idag. Det ble fortalt om kurs i soppfarging, lavfarging, arrangering av internasjonale symposier og nasjonale treff. Mange produkter i ulike teknikker, vev, strikk, hekling, etc. som fargerne har laget gjennom årene, er heldigvis blitt avfotografert og slik bevart for ettertiden. Forum for soppfargere ble opprettet i 1992, men allerede i flere år før dette, arrangerte Nyttevekstforeningen og andre kurs og demonstrasjoner i soppfarging.

Medlemmenes „5 minutter“

Det var kun to innlegg i denne programposten – her må medlemmene bli flinkere til å delta!

Eldbjørg Johansen: „Effektgarn“ ved farging av blandingsgarn

Sopp gir farger til ull og silke, det vet vi. På FFS-treff i Drammen i 1997 fortalte Margrethe Steenberg om farging med „ikke-dyriske fiber“. Hun hadde testet nylon (polyamid), polyester, terylene, dracon og teflonfibre. Fibrene kom fra Timms reperbane; med varedeklarasjon. Resultatet viste at kun nylon 6.6. tok i mot farge. På samme møte fortalte Janne Gjengedal om farging med Flame-garn (en blanding av bomull og lin) med fagerbrunpigg+salmiak. Fargen ble den samme som på ullgarn og liten variasjon mht beisemiddel.

I mitt eksperiment med blandingsgarnet, som bl.a. inneholder viscose, tok jeg tråder og puttet i fargegryten sammen med ullgarn. Det viste seg å gi varierte og spennende resultater. Så hespet jeg 10 x 2 bunter av blandingsgarnet. Den ene halvparten ble tinnbeiset, den andre forble ubeiset. Soppen jeg farget med var rødkivekanelslørsopp *Cortinarius semisanguineus*. Det resulterte i spennende „effektgarn“, se foto. I tillegg testet jeg lysektheten; det ubeisete garnet er betydelig mindre lysekte, selv etter bare tre uker.

Anna-Elise Torkelsen: Sopper som gir grønne farger.

Mange sopper kan gi grønne nyanser til ull og silke eller andre fiber. Følgende sopper ble prøvd: Fagerbrunpigg *Hydnellum geogenium*, gråkjuke *Boletopsis leucomelaena*, furugråkjuke *B. grisea*, gulrandkjuke *Phaeolus schweinizii*, fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa* og en „rørsoppblanding“. Soppene kan deles i to grupper: 1. Inneholder grønne pigmenter (fagerbrunpigg og gråjukene) og 2. Gir grønne nyanser når fiberen er beiset med jernbeis (gulrandkjuke, fløyelspluggsopp og rørsopper).

Metoden var den samme for alle artene. Soppene bløtlagt, malt i foodprosessor, kokt ut 1 time, 10 g garn til hvert av forsøkene (pH i „Oslovann“ pH 5,5). Forsøkene med begge gråjukene ga et uventet resultat. En oppskrift i Hjördis Lundmarks siste bok hvor hun skriver at gråjukene krever høy pH i fargebadet, ble fulgt, men den forventede grønnefargen ble ikke oppnådd – garnet ble grått. Et nytt forsøk med gråkjuke hvor garnet ble farget i et bad med pH 5,5, ga en fin grønn farge.

Det var ingen overraskelser med de andre soppene i forsøket – de ga de forventete grønne nyanser. I forsøket med fløyelspluggsopp var forholdet 6 g tørket sopp til 10 g garn. Innspill „fra salen“ om at andre bruker like mye tørr sopp som garn når de farger med denne soppen og får flotte resultater. Brukes ung gulrandkjuke, er man alltid sikret et godt resultat. Med eldre gulrandkjuke blir fargen brungrønn.

Grønn slørsopp *Cortinarius venetus* inneholder leprocybin – et grønnaktig fluoriserende pigment. Det var artig å se at garnet under en UV-lampe lyste opp!! En kan også få grønne nyanser fra rødbrandkjuke hvis garnet er kopperbeiset, men her er det beisen som gir den lyse grønne sjatteringen.

Til utstillingen var det flere bidrag, se bilder.

Risken arrangerte en utlodning – hvor inntekten skal gå til igangsetting av arbeidet med soppfarging i medlemsforeningen.

Foreningssaker – disse sakene ble presentert av Anna-Elise Torkelsen

FFS-årsrapport for 2011

FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Gry Handberg (erstattet Marit Elind fra 2.4.), Eldbjørg Johansen, Ruth Solem og Inger Lise Walter (repr. for styret i NSNF fra 2.4., erstattet Margrethe Steenberg).

Regionsombud: Anne Molia (Oslo/Akershus/Østfold/Utlandet), Eldbjørg Johansen (Buskerud), Margrethe Steenberg (Hedmark/Oppland, erstattet Torill Bronken fra 2.4.), Berit Knai Johansen (Vestfold/ Telemark/Agder), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag/Møre) og Brynhild Mørkved (Nord-Norge).

Utvalget har hatt tre møter. NSNF har utformet „Retningslinjer for FFS/FFS-utvalget“ – vedtatt 04.07.11. FFS-treff 2011 ble holdt i Fredrikstad 2. april; arrangør Oslo/Akershus/Østfold/Utlandet-regionen. FFS har 148 medlemmer.

Valg på medlemmer til FFS-utvalget og regionsombud

På valg står: Ruth Solem og Anna-Elise Torkelsen. Begge ble gjenvalgt.

Inger Lise Walter (repr. for NSNF) oppnevnes av styret i NSNF.

Alle regionsombudene ble gjenvalgt.

FFS-treff 2013

Hedmark/Oppland-regionen vil være arrangør av neste års treff i Elverum, [lørdag 27.april](#).

15 IFFS 2012 i Spania, 7. - 14. oktober

Holdes i Jaca, Nord-Spania. Oversikt over hvor mange norske som har meldt seg på har Utvalget ikke, kanskje 10-15? Det er fortsatt mulig å melde seg på. Gå inn på hjemmesiden www.iff2012.eu for flere opplysninger; bl.a. venter vi fortsatt på opplysninger om workshop'ene.

FFS-hjemmesiden

Ruth Solem har ansvaret for hjemmesiden. I serien „Fargesopper og produkter“ er det lagt inn flere nye innlegg. Vi oppmuntrer FFS-erne til å bidra her. Innlegg sendes til Ruth Solem, ruthsol@online.no Invitasjoner/referater legges inn fortløpende - følge med!

CD-en Fargesopper

CD-en som Utvalget laget i 2009 er populær og selges fortsatt, bestilles hos Anna-Elise Torkelsen, a.e.torkelsen@nhm.uio.no eller SMS til 92 42 41 16, pris kr. 100,- + porto.

Fellesprosjekt til 15 IFFS

FFS-fellesprosjekt til utstillingen i Jaca er fisk. Ideen til dette kom fra Jane Højlund. I 2005 i Danmark var FFS representert med lavfargede tøfler, i 2008 i California var fellesprosjektet en bukett soppfargede blomster (materiale fargete nylonstrømper) som også var vår gave til Miriam Rice's 90 års dag og i 2010 var prosjektet pulsvanter: strikkede, heklede, tovede, etc. med og uten perler og pynt. I år kan du

designe din egen fisk – bruk hvilken teknikk som helst, du kan strikke, hekle, hakke, tove, etc. – men soppfarget materiale enten det er ull, silke, sopp-papir, fiskebein, etc., må brukes!

Alle fisk er velkomne til å gå i garnet, men bør ikke være over 15 cm lange. Vi håper at mange vil være med på dette. Skal du ikke være med på symposiet, men vil lage fisk, sender du den til Gry Handberg, Grindalsvn. 1, 2406 Elverum, innen 10. september. Fiskene blir selvfølgelig returnert til eierne når symposiet er over. Se også hjemmesiden.

Eventuelt

1.Ønske om å få lagt inn en link på hjemmesiden til www.kingdomoffungi.com
Dette er hjemmesiden til fotografen Taylor Lookwood hvor du finner kalendere, DVD-med mange spennende og fargerike sopper.

Helt til slutt

Lillemor takket Risken ved Anne-Mari Flobergseter for et hyggelig og fint arrangert møte.

Mange av deltakerne møttes om kvelden til en hyggelig, felles middag på en restaurant i byen.

Oslo, 11.06.2012

Referent: Anna-Elise Torkelsen
e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no
telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16

Bildene i referatet er tatt av Eldbjørg Johansen, Ruth Solem og Lise Walter.

Stiftet 1983

Program for fargesopptreffet 2013.

10.00 – 11.00 Ankomst, registrering, kaffe og kringle.

- Trond Einar Indsetviken: En billedkunstners erfaring med soppfarging
- 12.30 Lunsj
- Medlemmenes 5-minutter:
 - o Elisabeth Vetleseter forteller om en workshop hun har deltatt i i USA
 - o Margrethe Steenberg forteller om sine erfaringer med farging av hår
 - o Liza Johanson: "Arbete med svamppigment till akvarellmåleri – 1 år på Kyrkeruds Folkhögskola i Sverige"
 - o Gunvor Bollingmo: "Et lite forsøk med å farge blått med furuskjellpigg"
- Referat fra the 15th International Fungi and Fibre Symposium i Jaca, Spania, oktober 2013 v/ Trine Parmer
- Foreningssaker
 - o Valg
 - o Planlegging av neste års soppfagertreff
 - o Soppfargerkurs i Gysinge, Sverige i september
 - o Neste internasjonale symposium

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Frederik A. Dahls vei 20
1432 Ås
e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra FFS-treff 27. april 2013 i Elverum – 10.00-16.00

I år var det region Hedmark/Oppland i godt samarbeid med Elverum sopp- og nyttevekstforening som arrangerte treff for 38 deltakere. Vi ble møtt med kaffe og kringle på Terningen Arena i Elverum, Elverums nye storstue.

Gry Handberg ønsket velkommen til treffet og orienterte om dagens program. Anna-Elise Torkelsen holdt minneord over Brit Jørgensen, en av de første som begynte å farge med sopper i Norge. Brit var også en av stifterne av Forum for soppfargere i 1992 og mangeårig medlem av FFS-utvalget. Så fulgte en presentasjonsrunde av deltakerne. På dette treffet var det mange medlemmer som deltok på FFS-treff for første gang – veldig hyggelig at interessen for soppfarging er økende.

PROGRAM

Trond Einar Indsetviken holdt dagens hovedforedrag: „*En billedkunstners erfaring med soppfarging.*“ Trond Indsetviken hadde med seg et vell av garn i ulike nyanser – like fargerikt som han selv - det aller meste soppfarget. Han har universitetsutdannelse innen kunst og håndverk, er meget engasjert i tema soppfarging og ga oss en levende forestilling av sitt arbeid og synspunkter på beising og farging. Ullgarnet han bruker er „Hifa 2 – Ask“ som tar godt til seg farge – fra ett fargebad kan han få 25 farger! Han farger alt garn ved 90-95 grader, men rører ikke i garnet i intervallet 30-40 grader – da toves det lett! Han beiser med alun og benytter seg mer og mer av *kaldbeising*: 10 l vann, 1 l kokende vann + alun. Garnet som har vært bløtlagt i to døgn legges i beisen og ligger ett døgn i badet.

Kaldfarging benytter han også – kaldbeising først – deretter legges garnet i et kaldt fargebad – dette gir gode resultater. Noen ganger farger han først og beiser etterpå. Han bruker også vassarve og rabarbrablader og blander dette med de vanlige beisene og oppnår å få andre farger. Han presiserte viktigheten av å føre nøyaktig dagbok over alle eksperimenter.

Solfarging var et begrep som var nytt for alle, men noe Trond benytter seg mye av. I et Norgesglass uten gummiring legges en neve sopp i bunnen (f. eks. rødkivekanelslørsopp), og glasset fylles med garn og vann og settes ut i solen hvor det kan stå i flere uker. Glasset dreies med jevne mellomrom.

Han sa også at salt er skadelig for garnet, men ikke sukker, så han blandet sukker/sopp/garn i et glass og satte det i solveggen. Lyset spiller etter hans erfaring inn på fargene vi får fra soppene. Det skal bli spennende å se resultater av solfarging for det var det mange av deltakerne som ville prøve.

e-post: tronde@tronde.no

Og her er Ruths solfarging i ettertid:

Medlemmenes „5 minutter“

Det var fire innlegg i denne programposten.

Elisabeth Vetleseter: *Glimt fra en fargeworkshop i NAMA regi.* Årets NAMA-møte var lagt til California. Workshopen gikk over en dag (9-17) med forelesninger og praktisk farging og var meget hektisk, men godt ledet og gjennomført av de dyktige soppfargerne Dorothy Beebee, Alissia Allen og Susan Hopkins. Med seg fra Norge hadde Elisabeth blodrød kanelslørsopp *Cortinarius sanguineus* og kanelkjuke *Hapalopilus rutilans* – gaven ble godt mottatt av amerikanerne som farget silkeskjert med kanelslørsoppen. Elisabeth var meget fornøyd med arrangementet og anbefalte andre soppfargere til å dra på NAMA-møter om anledningen skulle by seg.

Margrethe Steenberg – fortalte om farging av sitt barnebarn Annas hår. Anna hadde farget nederste del av håret rødt hos frisøren som hadde bleket håret før fargingen. Anna var misfornøyd med resultatet, og farmor tilbød seg å soppfarge håret (på nytt

den nederste delen). Håret ble ikke først dyppet i en beisoppløsning pga mulige allergier og andre uheldige virkninger. Margrethe hadde laget et sterkt bad av rødskevikelørsopp *Cortinarius semisanguineus* uten noen tilsetninger eller pH justeringer. Fargebadet ble varmet opp til ca 60 grader, og Anna satt med hodet bakoverbøyd med håret ned i fargebadet. Håret tok farge. Fargebadet ble varmet opp en gang til og håret dyppet på nytt – total fargetid ca 20 min. Håret ble skyllet og tørket, ble blankt og fint – nærmest kopperrødt,
og Anna var meget fornøyd!

Liza Johansson: „Arbete med svamppigment till akvarellmåleri – 1 år på Kyrkeruds Folkhögskola:

(Det kan ofte være vrient å få alt med når det skal refereres – så jeg ba Liza sende meg noen ord fra sitt innlegg på treffet)

„Har haft et spennande år på Kyrkeruds Folkhögskola i Årjäng. Har gått en linje man kallar projektåret, vilket inneburet att jag sökt till skolan med en egen idé. Jag har nestan hela året arbetat med att söka andra vägar för förvaring av svamppigment än dem jag tidigare använt. Jag har kokat svamp, lagt svamp i alkohol, pulveriserat svamp och sedan blandat med alla

möjliga traditionella bindemedel samt med geleaktiga svampar. Därefter har jag torkat dessa blandningar och målat för att se hur de tar sig ut på papper. Har säkert över 1000 prover vid det här laget. Jag har kommit långt i mina experiment, men en del återstår och frampå har jag tänkt sätta allt på pränt i bokform. I Elverum visade jag

bilder på själva processen under året och bilder ur en bok där jag sammanställt de bästa resultaten från en del av de svampar jag testat.

Ni från Norge är också välkomna att söka till denna skola. En skola med grafik, måleri, kermik, glas och detta i olika konstellationer. De har även väldigt fina sommarkurser av alla de slag och till bra priser dessutom. Då går man in på www.kyrkerud.se

Gunvor Bollingmo: „Et lite forsøk med å farge blått med furuskjellpigg *Sarcodon squamosus*.“ Utgangspunktet for forsøket var en oppskrift i Hjördis Lundmarks bok om hvordan man får fine blåfarger med furuskjellpigg på alunbeiset garn. Man trekker først brun farge ved ut pH 5 og deretter øker til pH 9 for å få blå farge. Gunvor fikk mørkeblått garn med innslag av brunt ved pH 5. Da hun la i nytt garn og høynet pH til 9, ble garnet brunbeige. Et nytt forsøk ga samme resultat. Dette viser at det trolig ikke er nødvendig å høyne pH for å få ut blå farge. Soppen bør være storvokst og „moden“ for å gi best resultat. Hun oppfordrer til å samle gammel furuskjellpigg og prøve dette.

Barbro Wingård (vår kursleder på Flammegarn-kurset) orienterte om et kurs i soppfarging som holdes i Sverige på PRO-senteret i Gysinge (samme sted som 14 IFFS ble holdt i 2010), 23.- 27. September – ledere Carla Sundström og Barbro. Flere opplysninger om kurset gir Barbro, e-post: barbro.wingard@bredband.net

Trine Parmer: Referat fra 15 IFFS i Jaca, Spania, oktober 2012. Symposiet samlet 70 fargere fra 18 land. 10 norske deltok. Programmet for symposiet var omtrent som tidligere symposier, foredrag, workshops, utstilling av soppfargede produkter, ekskursjoner, og Trine hadde mange flotte bilder som illustrerte dette.

Til utstillingen var det flere bidrag:

Foreningssaker – disse sakene ble presentert av Anna-Elise Torkelsen.

FFS-årsrapport for 2012: FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Gry Handberg, Eldbjørg Johansen, Ruth Solem og Inger Lise Walter (repr. for styret i NSNF). Regionskontakter: Anne Molia (Oslo/Akershus/Østfold/Utlandet), Eldbjørg Johansen (Buskerud), Margrethe Steenberg (Hedmark/Oppland,, Berit Knai Johansen (Vestfold/ Telemark/Agder), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag/Møre) og Bryn hild Mørkved (Nord-Norge). Utvalget har hatt tre møter. FFS-treff 2012 ble holdt i Molde 26. april; arrangør region Trøndelag/Møre i samarbeid med Risken. FFS har 150 medlemmer.

Valg på medlemmer til FFS-utvalget og regionskontakter

På valg står: Gry Rørhus og Eldbjørg Johansen. Begge ble gjenvalgt. Inger Lise Walter (repr. for NSNF) oppnevnes av styret i NSNF. Alle regionskontaktene ble gjenvalgt.

FFS-treff 2014.

Vestfold/Telemark/Agder-regionen vil være arrangør av neste års treff som blir holdt i Holmestrand. Dato og tidspunkt meddeles senere.

15 IFFS 2012 - 7. - 14. oktober

Ble holdt i Jaca, Nord-Spania, Referat fra symposiet er publisert i *sopp og nyttevekster* 1/13.

FFS-hjemmesiden

Ruth Solem har ansvaret for hjemmesiden. I serien „Fargesopper og produkter“ er det lagt inn flere nye innlegg. Vi oppmuntrer FFS-erne til å bidra her. Innlegg sendes til Ruth Solem, ruthsol@online.no. Invitasjoner/referater legges inn fortløpende - følg med!

CD-en Fargesopper

CD-en som Utvalget laget i 2009 er populær og selges fortsatt, bestilles hos Anna-Elise Torkelsen, a.e.torkelsen@nhm.uio.no eller SMS til 92 42 41 16, pris kr. 100,- + porto.

16 IFFS blir arrangert i Estland i september 2014 – foreløpig har vi ikke mer informasjon om dette. Spørsmålet om vi skal delta med et fellesprosjekt i 2014 kom opp og ett forslag var luer. Har du forslag – så send til a.e.torkelsen@nhm.uio.no

Fellesprosjekt til 15 IFFS hadde tema fisk. Ideen til dette kom fra Jane Højlund. 20 soppfargere hadde strikket, heklet, tovet eller brodert fargerike og fantasifulle fisker,

blekkspruter, sjøstjerner og maneter. Fiskegarnet vil henge på Skogmuseet en tid fremover.

Eventuelt

Ingen saker under eventuelt

Helt til slutt

Lillemor takket Gry Handberg og Margrethe Steenberg for et hyggelig og fint arrangert møte.

Flere av deltakerne skulle delta på workshop'en „Flammegarn“ som ble holdt på Elverum folkehøgskole lørdag ettermiddag og søndag kveld. Referat fra workshop'en vedlegges.

Oslo, 29.07.2013

Referenter: Anna-Elise Torkelsen/Ruth Solem

e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no

telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16

FFS-treff i Holmestrand

Lørdag 26. april 2014

10.00-11.00: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe/te og kaker

11.00-11.15: Velkommen til Holmestrand

11.15-12.15: Lin og lindyking v/ linjentene,
Våle Prestegård.

12.15-13.45: Lunsj på Golden Dragon.

Besøk på Husfliden i Holmestrand.

13.45-14.45: Farging på linstoff og lingarn
v/ Hildegunn Eggum

15.00: Medlemmenes 5 minutter.

- Referat fra Lavfargekurset v/Lillemor
- Farging med hapalopilus v/Trine Parmer
- Flammegarn med Ung Husflid v/Aina
- Litt mer om blåfarging m/furuskjellpigg v/Gunvor Bollingmo

Ca. 15.30-16.00: Foreningssaker v/ Lillemor

Valg på utvalgsmedlemmer og regionsombud.

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Frederik A. Dahls vei 20
1430 Ås
e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra FFS-treff 26. april 2014 i Holmestrand – 10.00-16.00

I år var det region Vestfold/Telemark/Agder som arrangerte treff for 44 deltakere. Vi ble møtt med kaffe/te og mange gode kaker i Husflidens lokaler i Holmestrand.

Foto: Inger Wegner

Vera Børsum ønsket velkommen til treffet og fortalte litt fra Holmestrand bl. a. om byens kjente personer og at det er gode soppområder i kommunen. Berit Knai Johansen orienterte om dagens program og tema som i år var lin.

PROGRAM

Det var to foredrag først: *Lin og lindyking v/linjentene* på Våle prestegård: Mette Kirkevold, Siri Jonstang og Mette Haslestad.

De tre linjentene i sine fine drakter ga oss en flott gjennomgang av alle sider ved lin, dyrkingsmetoder, hva lin kan brukes til samt deres erfaringer fra de begynte med lindyking i 1995. Linfiberens egenskaper gjør at den har vært dyrket og benyttet i minst i 8000 år, og det er funnet tekstiler i Egypt fra 5000 år f Kr. Arkeologiske funn på Ullandhaug og i Osebergskipet forteller at lin til klær og tekstiler har lang historie også i Norge. Inntil 1850 hadde hver gård sin linåker. Linet skal sås tidlig om våren – når heggen blomstrer- på årets 100 dag! Det er mye arbeid med en linåker gjennom året: såing, lusing, høsting og deretter skal linet beredes. Plantene røskes opp (rota skal være så hel som mulig), bntes og henges til tork i 1-2 uker. Beredningen starter med frørensing (linet repes) – så legges linstenglene til røyting, enten vannrøyting eller bakkerøyting. Når linet er ferdigrøytet settes det opp i „kapeller“ til tork. Linstenglene må være tørre før de neste prosessene som er bråking – her knekkes veddelen, deretter skaking – med en kniv forsvinner resten av veddelen. Neste trinn er hekling – fibre trekket gjennom et Brett med spiker. Inne i heklet blir stryket igjen, mens den lange fiberen er det som brukes. Vi fikk demonstrert alle delene av beredningen.. Den ferdige fiberen spinnest, og garnet er klart for vevstolen. Frørensing er en viktig del – det gjelder å være selvforsynt med frø til neste år.

Jeg (AET) vil legge til at Nyttvekstforeningen har siden 1917 og frem til 1950-tallet drevet opplysningsarbeid for linsaken i Norge. Alette Buttingsrud skrev artikler om dyrking og beredning, og småskrift 17 Lin – dyrking og beredning fra 1980 kan man fortsatt få fra NSNF – heftet er gratis!

Farging med linstoff og lingarn v/Hildegunn Eggum

Lin i seg selv har gode farger – linfarget er jo en betegnelse vi bruker. Lin lar seg lett farge med syntetiske farger, men vi vet at vegetabiliske fibre vanskelig binder seg til pigmenter fra planter og sopp. Hildegunn Eggum kunne vise frem en kurv med plante- og soppfarget lingarn – så det lar seg gjøre. Men fremgangsmåten er mer komplisert enn når vi farger proteinfibre. Hildegunn fortalte hvordan hun hadde fått farge på lingarnet- først blekes linfiberen ved at den kokes i pottaske. Lin tåler sterk lut, opptil pH 10. Skal pottasken lages selv – er det et stort arbeide. Etter blekingen farges garnet med indigo eller vaid – vaid er best egnet. Men også krapp gir godt resultat og forskjellige røde farger ved ulike temperaturer i fargebadet, rent rødt ved 65 grader. Alunacetat er et bedre egnet beisemiddel enn alun for vegetabiliske fibre. Berit Kani Johansen viste frem lingarn hun hadde farget med rødskivekanelslørsopp. Garnet fikk en rødbrun farge – ganske ulik den vi får på ull og silke, pH 9 i fargebadet. Hildegunn eksperimenterer med ulike tanniner for å se om pigmentene binder seg bedre til lingarnet, bl. a. med tannin fra bananpalme (gave fra Botanisk hage i Oslo). En oppskrift er veksling mellom tannin-alun-tannin – en meget tidkrevende prosess hvor garnet tørkes mellom hver gang det har ligget 24 t i beisebadet. På dette feltet er det mye arbeid som gjenstår – særlig å finne ut hvilke sopper som er best egnet til å farge lingarn, og både Berit og Hildegunn fortsetter eksperimentene.

Medlemmenes „5 minutter“

Det var fire innlegg i denne programposten

*Farging med *Hapalopilus rutilans* v/Trine Parmer*

Trine fortalte at hun hadde opplevd skuffelser når hun farget med kanelkjuke –selv med et sterkt fargebadet fikk ikke garnet den fiolette fargen hun ønsket. Hun fulgte Ruth Solems råd og kokte ut soppen i mye vann, men heller ikke det ga bedre resultat. Så senket hun pH (som til vanlig er høy i fargebad med kanelkjuke) til pH 4 – og da fikk hun den ønskede fargen på garnet. Dette er et råd Trine gjerne deler med andre soppfargere.

Foto: Trine Parmer

Flammegarn v/Aina og Ung Husflid Holmestrand

Aina hadde sammen med unge husflidere prøvd solfarging. Et fedd ubeiset brodergarn +2-3 barnenever tørket hel rødskivekanelslørsopp *Cortinarius semisanguineus* ble lagt i et norgesglass og fylt opp med vann. Et annet glass var det bare stilker av samme sopp. Glassene stod i vinduet i 4 uker og ble regelmessig dreid på. Prøven med bare stilker ble litt gulere enn det med hel sopp. Resultatet ett flott flammefarget garn

Vera, Berit og Aina hadde også lagt prøver i hvert sine glass. Berit og Aina brukte hatter av rødskivekanelslørsopp og alunbeiset vevegarn- etter 4 uker hadde garnet fått en ganske jevn teglstensfarge. Vera hadde lagt lagvis fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa* og jernbeiset lagvis i et glass - dette vil nok gi grønt garn.

Litt mer om blåfarging med furuskjellpigg v/Gunvor Bollingmo

På fjorårets treff fortalte Gunvor om sine erfaringer med furuskjellpigg *Sarcodon squamosus*. Utgangspunkt for fargingen er en oppskrift i Hjördis Lundmarks bok om hvordan man får fine blåfarger med furuskjellpigg på alunbeiset garn. Man trekker først brun farge ut ved pH 5 og deretter økes pH til 9 for å få blå farge. Gunvor fikk mørkeblått garn med innslag av brunt ved pH 5. Når hun la i nytt garn og høynet pH til 9, ble garnet brunbeige.

Til sitt neste forsøk hadde Gunvor 2 kg furuskjellpigg som hadde stått ute „til modning“ i 3 uker. Soppen ble kokt ut og 50 g garn lagt i fargesuppen som hadde pH 5 –farge ble garnet tatt opp straks det hadde fått en fin lys blåfarge – dette fordi det ikke skulle komme på brun farge på garnet. 50 g nytt garn ble lagt i suppen og farget i 30 min - nå ble fargen ennå sterkere blå! Dette viser at det ikke er nødvendig å høyne pH for å få ut blå farge. Soppen bør være storvokst og „moden“ for å gi best resultat.

FFS-utvalget arrangerte Lavfargingskurs på Wøyen gård, 21.-23. mars med 19 deltakere. Anna-Elise Torkelsen ga et resyme av kurset. Det ble farget med 12 laver. De ulike fargeprosessene, koking i vann (BWM), ammoniakkgjæring (AM) og gjæring og fotooksidasjon (POD) ble benyttet. Mye vekt ble lagt på farging med blærelav *Lasallia pustulata* som gir flotte rødfiolette, men ikke lysbestandige farger. Vil faktorer som kort eller lang gjæringstid for laven, tørking av garnet før det skylles, etc. innvirke på lysektheten – ja, dette ble prøvd ut. Siden tiden på treffet ikke rakk til et fylligere referat, blir det et foredrag om lavfarging på neste års FFS-treff.

Til utstillingen var det flere bidrag:

Foto: Lise Walter

Foto: Lise Walter

Foto: Lise Walter

Invitasjon til FFS-treff på Ringerike

Lørdag 18.april 2015

Treffet holdes på Ringerike Gjestegård, Hvervenkastet*

10.00-11.00 Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe/te og kaker

11.00-11.15 Velkommen til Ringerike

11.15-12.30 Farging og «trykking» med røde kremler v/ Ann-Charlotte Fonselius

12.30-13.45 Lunsj

13.45-14.30 Om lavfarging. Referat fra lavfaringskurs v/ Lillemor Torkelsen

14.30 - Medlemmenes «5-minutt»

Ca 15.00 – Rapport fra IFFS-treff i Estland v/Ruth Solem

Ca 15.15-16.00 Foreningssaker

Årsrapport FFS 2014. FFS-treff 2016. Evt. valg på utvalgsmedlemmer og regionkontakter

NB!NB! Husk ting til utstillingen, det er god plass!

Vi ønsker innspill til medlemmenes «5-minutt». Si fra ved påmelding.

Har du matallergi eller annen spesialkost, gi beskjed ved påmelding.

Påmelding innen 18.mars til

Grete Hollerud, hollerud.gaard@ringnett.no eller tlf 90861136

eller Gunvor Bollingmo , gmarib@hadeland-energi.net eller tlf 91844073

Deltakeravgift er kr 300, betales til 2280 37 71956 v/ Grete Hollerud, Vikersundvn.341, 3533 Tyristrand, og merkes med ditt navn.

Velkommen til Ringerike!

*) Ringerike Gjestegård, Oslovn.77, ligger ved innkjøringen til Hønefoss S fra E16. På andre siden av Osloveien ligger Ringerike sykehus. Nettbuss linje TE4 fra Oslo går hver time og stopper rett utenfor. Rutetider på www.nettbuss.no og tlf 05070

Møtelokalene ligger i 2.etg. med trapp på utsiden av huset og dessverre uten heis.

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Frederik A. Dahls vei 20
1430 Ås
e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra FFS-treff 18. april 2015 på Ringerike – 10.00-16.00

I år var det region Buskerud som arrangerte treff for 36 deltakere. Vi ble møtt med kaffe/te og mange gode kaker i Ringerike Gjestegårds lokaler. Gunvor Bollingmo ønsket velkommen til treffet, og Grete Hollerud orienterte om dagens program.

Foto: Johs. Bjørge

PROGRAM

Dagens hovedforedragsholder, Ann-Charlotte Fonselius hadde meldt avbud pga sykdom – så vi ser fremtil høre henne fortelle om „Farging og „trykking“ med røde kremler“ ved en senere anledning.

Derfor ble mitt, Anna-Elise Torkelsens, foredrag om „Lavfarging og referat fra lavfargingskurs 2014“ utvidet med resultater fra fargeforsøk med blærelav. FFS-utvalget arrangerte kurs på Wøyen gård med 19 deltakere. Det ble farget med 12 laver. De ulike fargeprosessene, koking i vann (BWM), ammoniakkgjæring (AM) og gjæring og fotooksidasjon (POD) ble benyttet.

Foto: Johs. Bjørge

På kurset ble det lagt mye vekt på farging med blærelav *Lasallia pustulata* som gir flotte rødfiolette, men ikke lysbestandige farger. Vil faktorer som kort (4 uker) eller lang gjæringstid (16 uker) for laven, tørking av garnet før det skylles, etc. innvirke på lysektheten? Dette skulle prøves ut. Blærelaven ble gjæret i 15 uker.

Forsøk 1: Lavpastaen ble kokt ut i vann, ubeiset garn ble lagt i fargebadet og farget en time, bad I. Garnet ble skyllet og tørket. Det sammen gjentatt i bad II.

Forsøk 2: Samme mengde lavpasta, garn og fargetid som i forsøk 1 ble benyttet, men garnet ble liggende i fargebadet til neste dag. Da ble garnet igjen farget en time, avkjølt og hengt til tørk uten skylning. Etter tre døgn ble garnet skylt og tørket, bad I. Det samme ble gjentatt for bad II. Prøver av garn fra forsøk 1 og forsøk 2 ble lagt til lysekthetstest i 10 uker. Det er tydelig å se at garn fra forsøk 2 er mer lysekte enn garn fra forsøk 1.

Lysekthetstest (08.04.-21.06) av blærelav, ubeiset garn: forsøk 1 (bad I og II) øverst og fra forsøk 2 (bad I og II) nederst.

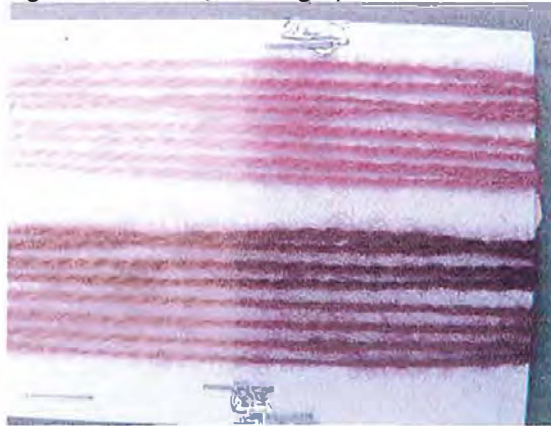

Foto: Anna-Elise Torkelsen

Karen Casselmans oppskrift (forsøk 2) med lang gjæringstid, farging to ganger og tørking av garnet før det skylles gir bedre lysekthet og er det som bør benyttes ved farging med blærelav. Farging med de øvrige lavene ga de forventede resultater, se „Vellykket kurs i lavfarging“ i 2/2014 av *sopp og nyttevekster*.

Ruth Solem refererte det 16. IFFS (Internasjonalt soppfargersymposium) i Otepää i Estland, 9-14-september, 15 norske deltok. Vårt fellesprosjekt til utstillingen denne gangen var luer og pannebånd.

Luer og pannebånd fra Norge

Foto: Johs. Bjørge

Det var tre unge jenter, Airi Gailit, Katriin Jürimäe og Mirjam Nurmela som stod for arrangementet med gode hjelpere til de ulike workshopene. Ruth fortalte fra flere av workshopene, spesielt „etsing og farging på silke“ samt shibori teknikken og viste bilder fra disse og fra ekskursjonene, fra utflukten til Setomaa og besøk på ullvarefabrikken, Suvahava. I *sopp og nyttevekster*, 4/2014:

<http://bladet.soppognyttevekster.no/2015/03/01/forum-for-soppfargere-fra-det-16-international-fungi-and-fiber-symposium-i-estland/>

kan man lese mer om symposiet.

Medlemmenes „5 minutter“

Det var seks innlegg i denne programposten

- Gunvor Bollingmo fortsetter sine eksperimenter med *furuskjellpigg Sarcodon squamosus*, en av få sopper som gir blå farge på alunbeiset ull og silke. Fra furuskjellpigg (stått ute „til modning“ i 3 uker) og pH 5 i fargebadet har hun fått en fin lys blå farge i første bad og en ennå sterkere blå farge i annet bad! Dette viser at det ikke er nødvendig med høy pH i fargebadet, men soppen må være storvokst og „moden“ for å få et godt resultat.

- „36 farger fra ett fargebad“ - Svanhild Normann fortalte at hun var inspirert av boken „Wild color“ hvor det beskrives hvordan man kan få 25 farger fra ett fargebad og bestemte seg for å sette rekord med 36 farger fra ett bad. Fremgangsmåten var å beise garnet med fem ulike beiser: alun, tinn, kopper, jern og rabarbra. De fem buntene + en bunt ubeiset ble farget med hatter av rødskivekanelslørsopp *Cortinarius semsanguius*, forhold sopp:garn 2:3. Hver av de seks buntene ble delt opp i seks mindre fedd og hvert av dem etterbehandlet („modified“) slik: fedd 1 dyppet i Salmi, fedd 2 i eddik, fedd 3 i jernbeisbadet, fedd 4 i kopperbeisbadet og fedd 6 forble ubehandlet. Dette ble gjentatt for alle fem beisene+ubeiset. Resultatet av etterbehandlingen av garnet, ble et variert og spennende utvalg av farger fra rødt til brunt, Slik kan vi altså bare med ett fargebad oppnå mange ulike farger.
- „Maling“ med friske sopper på papir - Gry Handberg fortalte om franske Hèlène le Du som noen av oss møtte på Korsika sist høst. Hèlène bruker friske sopper og „tegner/maler“ med dem på papir. Hatter av storsopper eller biter av kjuker knuses på et spesielt tykt papir, se foto. Her har hun bl.a. benyttet trollrøysopp, bleksopper, gulrandkjuke, kanelslørsopper og gullbittersopp og laget et spennende, fargerikt oppslag.

Foto: Eldbjørg Johansen

- „Solfarging av bomull- lin og silkestoff“ - Kari Østengen fortalte fra sine eksperimenter. Solfarging av ullgarn har gitt gode resultater – hvordan vil metoden egne seg for vegetabiliske stoffer som bomull og lin samt silke? Stoffbiter av bomull, lin, silke og noe ullgarn som på forhånd var kaldbeiset med alun, rester av alunbadet og fargesoppsuppe ble fordelt i Norgesglass. Et glass med rødskivekanelslørsopp og et med fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa* ble satt ut i solen mens ett glass stod inne.

Foto: Grete Hollerud

Etter tre dager hadde stoffbitene og garnet tatt farge; silke og ullgarn mest. Svært liten forskjell i fargene om glassene hadde stått ute eller inne. Varme er nok faktoren som har betydning, ikke solen. Noen prøver av bomull preparert for farging (PFD-stoffer), satin, batist, poplin og lin ble lagt i fargesuppen etter solfargingen (soppen silt vekk). Etter oppvarming lå stoffet i suppen natten over – alle prøvene tok farge.

- „Hvilke parametre påvirker resultatet når vi farger?“ – Ruth Solem viste frem resultater av farging med rødskivekanelslørsopphatter og fortalte hvilke parametre hun hadde benyttet: Utkokningstid for soppen (15 min og 60 min), farging (ved 60 grader og 80 grader), beis (alun og tinn) pH (pH4, økning til pH 7- 8 og 9). Resultatet – et vell av røde nyanser – med noen tydelige forskjeller,
- „Hvor viktig er vinsten for fargerresultatet når vi farger med sopp - Anna-Elise Torkelsen

Når vi beiser garn med et metallsalt (en alun-, tinn-, kopper- eller jernforbindelse) for å fargen til å binde seg sterkere til fiberen og samtidig gjøre fargen mer lysekte, så tilsettes også vinsten (kaliumbitartrat). Prisen på kjemikalier som soppfargeme bruker øker, særlig prisen på vinsten – hvilken rolle spiller den for fargen vi vil oppnå? I forsøket ble garn beiset med alun og tinn alene og alun+vinsten og tinn+vinsten. Tre fargesopper ble benyttet, hatter (1:1) av rødskivekanelslørsopp, hel (1:2) blodrød kanelslørsopp *C. sanguineus* og kanelkjuke (1:6) *Hapalopilus rutilans*. pH i beisebadene ble målt, pH 3 i alun+vinstenbadet og i tinn+vinstenbadet, mens pH i alunbadet og i tinnbadet var pH 4. Mengdeforhold sopp:garn for de tre artene og fargingen ble utført etter vanlige fargeoppskrifter. Det var tilsvarende pH-forhold i fargebadene som i beisebadene; lavest for alun+vinsten og tinn+vinsten. For kanelslørsoppene ble alunbeisene benyttet og for kanelkjuken tinnbeisene. Resultatet for begge kanelslørsoppene viser at garn som er beiset med bare alun får mer rød farge, mens garn som er beiset med alun+vinsten får en mer oransje farge. Motsatt ble det for kanelkjuken – den sterkeste fiolette fargen kom i badet hvor garnet var beiset med tinn+vinsten. Hva ønsker vi oss? Uten vinsten i alunbeisen gir farging med kanelslørsoppene mest rødt, men med vinsten i tinnbeisen gir kanelkjuke sterkest fiolett farge – her er det mulig å velg! Erfaring har vist at de røde pigmentene i kanelslørsoppene går først på garnet i fargebadet. Vinsten kan være med på å hindre de røde pigmentene i fargeprosessen, men begunstige polyporsyren i kanelkjuken. Det gjenstår å gjøre flere forsøk for med sikkerhet å si at det er slik. Lysekthetsprøver av garnet viser ingen forskjell i falming med og uten vinsten i beisen

Rødskivekanelslørsopp, garn beiset med alun+vinsten tv og bare alun th

Foto: Anna-Elise Torkelsen

Kanelkjuke beiset med tinn+vinsten tv og bare tinn th.

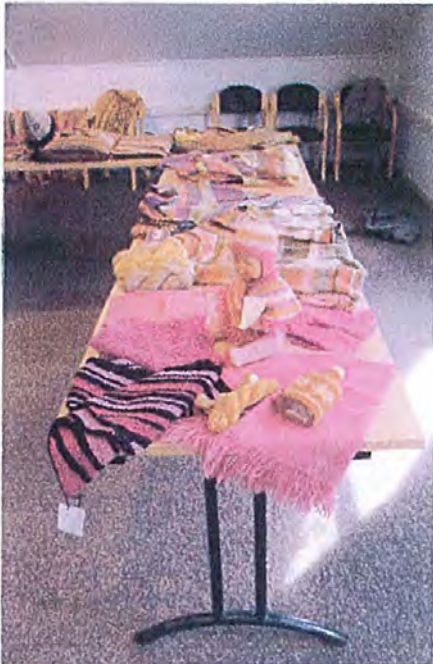

Foto: Anna-Elise Torkelsen

Til utstillingen var det denne gangen mange flotte bidrag:

Alle foto: Johs. Bjørgo

Foreningssaker – disse sakene ble presentert av Anna-Elise Torkelsen

FFS-årsrapport for 2014: FFS-utvalget har bestått av Anna-Elise Torkelsen (leder), Gry Handberg, Eldbjørg Johansen, Ruth Solem og Inger Lise Walter (repr. for styret i NSNF).
Regionskontakter: Inger Walker (Oslo/Akershus vest), Trine Parmer (Akershus øst//Østfold/Utlandet), Gunvor Bollingmo (Buskerud), Anne Messenlien (Hedmark/Oppland), Berit Knai Johansen (Vestfold/ Telemark/Agder), Betsy W. Samuelsen (Vestlandet), Thyra Solem (Trøndelag/Møre) og Brynhild Mørkved (Nord-Norge).

Valg på medlemmer til FFS-utvalget

På valg stod: Eldbjørg Johansen og Gry Handberg. Eldbjørg Johansen hadde frasagt seg gjenvalg og Grete Hollerud ble valgt som nytt utvalgsmedlem. Gry Handberg ble gjenvalgt. Inger Lise Walter (repr. for NSNF) oppnevnes av styret i NSNF.

og regionskontakter

Alle regionskontaktene ble gjenvalgt. FFS har 169 medlemmer.

Utvalget har hatt tre møter. FFS-utvalget arrangerte „Lavfargingskurs“ på Wøyen gård i Bærum for 19 deltagere, 21.-23, mars. FFS-treff 2014 ble holdt i Holmestrand 26. april; arrangør region Vestfold/Agder/Telemark i samarbeid med Holmestrand husflidslag. 16. IFFS ble arrangert i Otepää i Estland - fellesprosjektet vårt var luer og pannebånd. I november 2014 holdt FFS-utvalget en workshop under CEMM på Korsika. Vi farget med 5 fargesopper og resultatet ble 9 farger, ca 50 personer var tilstede på demonstrasjonene, se mer om dette i referat „Soppfarging på Korsika“, *sopp og nyttevekster* 1/2015:

<http://bladet.soppognyttevekster.no/2015/03/09/forum-for-soppfargere/>

FFS-hjemmesiden

Ruth Solem har ansvaret for hjemmesiden. I serien „Fargesopper og produkter“ er det lagt inn flere nye innlegg. Vi oppmuntrer FFS-erne til å bidra her. Innlegg sendes til Ruth Solem, ruthsol@online.no Invitasjoner/referater legges inn fortløpende - følg med! Eldbjørg Johansen har hatt ansvaret for kjemikaliesalget.

CD-en Fargesopper

CD-en som Utvalget laget i 2009 er populær og selges fortsatt, bestilles hos Anna-Elise Torkelsen, a.e.torkelsen@nhm.uio.no eller SMS til 92 42 41 16, pris kr. 100,- + porto.

Planer fremover

Linworkshop i Våle, 15. august, påmelding innen 5. august, se egen invitasjon.

FFS-treff 2016

Regionen Akershus øst/Østfold/Utlandet vil være arrangør av neste års treff som holdes på Kyrkerud folkehøgskola i Årjäng, Sverige lørdag 16. april.

17 IFFS blir arrangert i British Columbia, Canada i oktober 2016.

Eventuelt

1. Vårt fellesprosjekt til 15. IFFS i Jaca, Spania var fisk. Garnet med fiskene i har vært på utstilling på Skogmuseet på Elverum siden våren 2013. Nå er garnet tatt ned og den som ønsker fisken(e) sine tilbake må ta kontakt med Anna-Elise Torkelsen. Hvis ingen melder seg for å få fisken tilbake – vil vi gi dem til en barnehage.
2. Det kom opp ønske om at den prislisen som vi har for fargesopper blir revidert.
3. Vår holdning til å benytte rødlistede sopper til farging – hvordan er den?

Helt til slutt

Stor takk til Gunvor og Grete og deres hjelpere for et hyggelig og fint arrangert møte.

Oslo, 05.05.2015

Referent: Anna-Elise Torkelsen
e-post: a.e.torkelsen@nhm.uio.no
telefon: 22 23 36 94/92 42 41 16

Ruth Solem har lagt inn alle bildene i referatet

Invitasjon til FFS-treff i Årjäng

Lørdag 16. april 2016

Treffet holdes i Stora konferenslokalen på Travrestauranten ved travbanen utenfor Årjäng i Sverige.

- 10.00 - 11.00 Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe/te og kaker
- 11.00 - 11.15 Velkommen til Sverige
- 11.15 - 12.30 Britha Molvig: "Sauer og ull til fell og garn"
- 12.30 - 13.45 Lunsj
- 13.45 - 14.15 Christina Ekelund fra Kyrkerud folkehøgskole forteller om hva vi kan gjøre med ull, hvordan vi kan eksperimentere med vår kulturarv og om hvordan ull-akademiet på Kyrkerud arbeider med alt dette
- 14.15 - 14.45 Medlemmenes "5-minutter"
- 14.45 - 15.00 Kaffepause
- 15.00 - 15.30 Foreningssaker
- 15.30 - 16.00 Liza Johansson presenterer sin nye bok om soppigment og soppapir
Avslutning og hjemreise.

HUSK PRODUKTER TIL UTSTILLINGEN!

Vi ønsker innspill til medlemmenes "5-minutter". Si fra ved påmelding.

Har du matallergi eller ønsker annen spesialkost, gi beskjed ved påmelding.

Påmelding innen 16. mars til

Trine Parmer, trine@parmer.no eller tlf 92817308 eller
Liza Johansson, lizajohansson@telia.com eller tlf 0046731813170

Deltakeravgiften på kr. 350 betales til [1609.0708140](https://www.svebank.se) v/ Trine Parmer, Blåbærstien 33F, 1450 Nesoddtangen og merkes med ditt navn. Svenske deltakere betaler kontant ved ankomst.

Velkommen til Årjäng!

Travrestauranten ligger ca 1,6 km øst for selve Årjäng sentrum, på venstre side videre langs E18.

REISE

Det tar ca 2 timer med bil fra Oslo til Årjäng. For de som ikke kjører egen bil, går det buss fra Galleri Oslo til Stockholm kl. 08.45, med ankomst Årjäng kl. 10.30. Der blir de hentet og fraktet til Travrestauranten. Bussen returnerer til Oslo kl. 19.20. Billett kan kjøpes over nettet via www.swebus.se eller med VISA-kort direkte på bussen, ikke med kontanter. Alle passasjerer må medbringe legitimasjon fra 1. januar 2016.

Vi anbefaler at de som tar buss, venter med å kjøpe returbillett til hjemreisen. Det kan åpne seg muligheter for å få sitte på med noen andre tilbake til Norge.

NB! Si fra ved påmelding dersom du har ledig plass i bilen og dersom du har tenkt å ta buss, så kan vi koble dere sammen for en enklere reise.

Referat fra FFS-treff i Årjäng

Lørdag 16. april 2016 - 10.00-16.00

I år var det region Akershus øst/Østfold/Utlandet som arrangerte treff for 43 deltakere. Vi ble møtt med kaffe/te og rundstykker i Travrestauranten på Årjäng travbane. Liza Johansson ønsket velkommen til treffet, og orienterte om dagens program.

Det ble laget en fin utstilling av produkter som var laget av deltagerne.

11.15 - 12.30 Britha Molvig: "Sauer og ull til fell og garn"

Dagens hovedforedragsholder, Britha Molvig fra Skedsmokorset åpnet treffet med å fortelle om "Sauer og ull til fell og garn". Hun mente sauer og nordmenn hører sammen. Vi fikk informasjon om forskjellige saueraser, om dekkhår og bunnhår og bruksområder for dette.

Det ble vist masse produkter av garn og feller.

Hun fortalte om når vi fikk best ull til garn og når vi fikk best pels til fell. For å få best skinn var det best med høstslakt. Tidlig vårslakt ga ikke bra skinn. Vi fikk også innføring i kløfaktoren for de forskjellige garn og ull. Kløgrensa ligger på 28 my. Garn fra blæsesauen tovet veldig bra fortalte hun.

Hillesvåg selger nålefilt som kan farges. Superwashgarnet er ikke av norsk ull.

Hun fortalte også at hun hadde farget med rødskivekanelørsopp, bare hatter, på grått garn fra grå trøndersau og fargen ble dyp lilla. Soppfarging av garn med farge gir altså spennende fargekombinasjoner.

Etter Britha Molvigs foredrag var det tid for varm lunsj i restauranten.

13.45 - 14.15 Christina Ekelund fra Kyrkerud folkehøgskole forteller om hva vi kan gjøre med ull, hvordan vi kan eksperimentere med vår kulturarv og om hvordan ull-akademiet på Kyrkerud arbeider med alt dette.

Christina Ekelund fortalte om Ull-akademiet på skolen, de hadde helgekurs og hjemmeoppgaver, tre kurs hver termin.

Utsagnet: "Vi kan gjøre hva som helst med ull" ble godt bevist med alle temaene de hadde i disse kursene og produktene som vi fikk se. Det var fjær, fototrykk på ull, fottøy, smykker, klær, masker, bilder, skulpturer, ja utallige kreasjoner i ull. Elevene fikk utdelt ull i primærfargene i tillegg til hvit og svart, og måtte blande primærfargene for å få de andre fargene. De eksperimenterte mye og med mange kombinasjoner, bl.a. med ull i keramikk, når dette ble brent, brant ullen opp og det ga spennende uttrykk.

14.15 - 14.45 Medlemmenes "5-minutter"

- Gry Handberg fortalte om fellesprosjektet som skal stilles ut i Canada til høsten, på det Internasjonale fargesopptreffet. Utvalget i FFS ber om "Smykker laget av soppfarget materiale", her er det bare å bruke fantasien! Produktene sendes til Grete Hollerud, Vikersundveien 341, 3533 Tyristrand, senest 15/9-16.

Hun informerte også om at neste års FFS-treff blir i Oslo 1/4-17.

- Jørn Jørgensen presentert sitt "Registreringsskjema for resultater av fargeforsøk". Det er et skjema i Excel som vil være nyttig for alle fargere, der en kan legge inn og dele sine resultater av farging. Videreutvikling av skjemaet kan f.eks være en link til foto av fargen, og det kan legges ut på hjemmesiden vår. Det kom forslag om at utvalget i FFS sender dette skjemaet til medlemmene.
- Barbro Wingård fortalte om sine erfaringer med "Tryck på skinnfäll med färg från svamp". Gode resultater med farge av gulrandkjuke og rødskivekanelslørsopp. Hun koker ut soppen, heller det ut i små eller større "kopper", der tørker det inn. Når det skal brukes, helles det på litt vann og "akrylmediet" (kjøpt på Clas Ohlson), bruker en rulle av svamp og overfører fargen til trykkblokkene. Hun bruker både ferdig blokker og lager sine egne. Med dette akrylmediet sitter fargen på skinnfellen, uten dette, forsvinner fargen.
- Berit Knai Johansen fortalte om "Soppfarging av lingarn - resultater", et vellykket kurs for 14 dager siden, i beising og farging av lingarn. Det resulterte i 23 fargeprøver, og Berit hadde også farget stoff i lin som ble vist. Linen ble vasket med spesialsåpe i 80 grader, beiset med alunacetat, enda bedre resultat med beising i 2 omganger med tørking mellom, andre metoder kan brukes, men det er mer tidkrevende. Sopper som ble brukt er blodrød kanelslørsopp, rødskive-hatter, fløyelspluggsopp (med jern i fargebadet), gråkjuke, kanelkjuke, gulrandkjuke (med og uten jern), fagerbrunpigg, pelskjuke og det ble farget med laven korkje. Laven farget lingarnet lilla og rødt, ved ulike pH på vannet.

14.45- 15.00 Kaffepause

15.00- 15.30 Foreningssaker ved Ruth Solem.

Refererte hva som har skjedd i utvalget siden FFS-treff i 2015, årsmelding o.a. er lagt ut på hjemmesiden vår.

- **Utprøving av beising med og uten vinsten, hvilken virkning det har for fargen på ullgarnet, og på lysektheten.**
- **Utprøving av beising av lingarn**
- **Workshop med soppfarging av garn i CMM i Portugal 2015.**

Planer for 2016:

- **Beising og farging av lin på Wøyen gård (i beg. av april 2016).**
- **Kurs i soppfarging på Wøyen gård i august/september.**
- **Fellesprosjektet som deltagerne tar med seg til Canada, internasjonalt fargesopptreff.**

Valg av nye medlemmer til utvalget og av regionskontakter.

- **På valg er Lillemor Torkelsen og Ruth Solem.**
- **Ruth Solem ønsker ikke gjenvalg. Inger Walker er forespurt og ble enstemmig valgt for 2 år.**
- **Lillemor Torkelsen kan ta gjenvalg, og ble enstemmig valgt for 2 år.**
- **Av regionskontaktene ønsket ikke Anne Messenlien for Hedemark/Oppland gjenvalg, Astri Schjellungen er foreslått som ny kontakt og ble enstemmig valgt. Inger Walker, regionskontakt for Oslo/Akershus vest går ut fordi hun går inn i utvalget, og Toril Deildok er foreslått som ny kontakt og ble enstemmig valgt. Alle andre kontakter tar gjenvalg.**

Historisk oppstilling over FFS-treffene ble vist, regionen som "står for tur" til å arrangere neste års treff kunne ikke påta seg det, så da gikk turen til regionen Oslo/Akershus vest.

FFS-treff for 2017 avholdes 1.april.

15.30 - 16.00 Liza Johansson presenterer sin nye bok om soppigment og soppapir

- **Hun har eksperimentert fra 1990 til 2016, og resultatene er nedskrevet og skal sendes til trykking i mai i år.**
- **Hun arbeidet som kunstner og ville prøve ut soppfargene. Pigmenter ble kokt, spart i fryser, fargen blandet med vodka, trukket ut farge uten koking, testet ulike ferdige bindemidler, latt fargen tørke inn. Også laget fargestifter.**
- **Fargeekthet er testet, ingen stor forskjell etter hvordan fargen er laget.**
- **Ulike typer papir er testet, sopp-papir er bra til sopp-pigmenter.**
- **Boka skal også vise mange eksempler på papir laget av ulike sopper og kjuker.**

Avslutning og hjemreise.

Referenter: Grete Hollerud og Lise Walter

05.05.2016

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
e-post: post@soppognyttevekster.no

25 års jubileum

PROGRAM FFS-TREFF I OSLO

lørdag og søndag 1. og 2. april 2017

Arrangør: Region Oslo/Akershus vest og FFS-utvalget
Tåsen seniorsenters lokaler, Tåsen

Lørdag:

- 10.00-11.00: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe/te, kaker og frukt.
11.00-12.00: Velkommen og markering av Forum for soppfargeres 25 års jubileum.
Toril Deildok og Anna-Elise Torkelsen.
Vi starter et fellesprosjekt v/Toril Deildok
12.00-12.45: Nina Alsborn fra Telespinn vil snakke om mohairgeiter og garn i ulike kvaliteter.
12.45-14.15: Lunsj. Mulighet for å kjøpe garn. Se utstillingen.
14.15-15.00: Preben Graae Sørensen: Kemisk baggrund for farvning med svampe.
«Farvning av tekstiler med naturligt forekommende farvestoffer fra svampe kan optimeres og kontrolleres ved hjelp af simple og lettilgængelige procedurer, spesielt ved kontrol af pH under bejdningen, og under farvningen. Også temperaturkontrollen er vigtig for resultatet af bejdse og farveproceserne. Forskellene mellom farvning af uld og farvning av plantefibre som f. eks bomuld, samt vaske og lysægthed er ligeledes et resultat av den kemiske struktur af farvestofferne og af plantefibrene».
15.00-15.30: Ruth Solem og Johs Bjørgo: Beising av alun og tinn: effekt av konsentrasjon og pH på lysekthet. Diskusjon.
15.30- 16.00: Medlemmenes 5 minutter.
Liza Johansson: «Pigment & Pappas» - vägen fram mot min nyutkomna bok.
Lise Walter: Bruk av garnrester.
Astrid Schjellungen og Inger Wegner: Lavfarging.
Barbro Wingård: Forslag til workshop på 18 IFFS.
16.00- 16.30: Gry Handberg: Referat fra 17 IFFS i British Columbia 17.-22. oktober 2016.
16.30- 17.00: Årsmøtesaker, valg på utvalgsmedlemmer og regionskontakter.

ca 18.00 - vi serverer pizza til dem som har meldt seg på til dette.

Søndag:

- 11.00-11.30: Kaffe/te, kaker og frukt.
11.30-12.00: Oslo-stinget – Hanne Beate Thomsen forteller om dette
12.00-16.00: Nålebinding - ved Hanne Beate
Silkeroser – ved Astrid Schjellungen.
Eksperimentering med fritt broderi - ved Inger Walker.

Lunsj serveres ca kl. 13.00

Toril, Inger, Gry, Lise, Grete og Lillemor

Referat fra FFS-treff 2017

FFS 1992-2017

Forum for soppfargere feirer i år 25 år. Dette er det grunn til å markere. Derfor inviterte FFS-utvalget sammen med region Oslo/Akershus vest til et treff over to dager, 1. og 2. april. Treffet ble holdt på Tåsen seniorsenter i Oslo. Det var rekordstor oppslutning, 62 deltok på lørdagen og på søndag 36. Toril Deildok, regionskontakt for Oslo/Akershus vest ønsket velkommen, orienterte om dagens program og ga ordet til Anna-Elise Torkelsen som ga et historisk tilbakeblikk på soppfargerne historie i Norge. Allerede på 1970-tallet ble mange kjent med at ikke bare lav, men også kjøttfulle sopper egner seg til å farge ull og silke. Den første boken om soppfarging kom fra USA – „Let's try mushrooms for color“ skrevet av soppfargingens „mor“, Miriam Rice. Men vi hentet også inspirasjon og lærdom fra våre naboland.

Forum for soppfargere er forbundets eldste forum. Lørdag 28. november 1992 samlet 45 soppfargere seg til møte på Blindern i Oslo, og FFS var et faktum. Flere av de som var på årets treff, var også med da forumet ble stiftet. Nå er vi 190 soppfargere i FFS. I årenes løp er det arrangert 25 FFS-treff. Våre medlemmer har holdt utallige kurs i soppfarging, men også i lavfarging, plantefarging, farging av vegetabiliske fibre, etc. Det er produsert utallige vevnader, billedvever, gensere, jakker, vester, luer, votter og mye annet, og en del av dette har vi heldigvis dokumentert. De norske soppfargerne har deltatt på internasjonale symposier (IFFS) – første gang i 1985 og senere på samtlige. Norge har hatt ansvaret for to IFFS, i 1990 og i 1999, og vi har påtatt oss å arrangere 18 IFFS i 2018 i Oslo. Mye mer kunne fortelles fra de 25 årene, men det får komme i en egen artikkel. Gry Handberg overrakte på vegne av alle soppfargerne en vakker tulipanbukett og en flaske sjampanje til Anna-Elise Torkelsen og takket for årene hun har vært leder i FFS.

Nytt prosjekt

Det er vel kjent at soppfargerne har restegarn som kan komme til nytte, og Toril Deildok presenterte et prosjekt om å strikke et slumreteppe av ullgarn. Teppet lages av 10 x10 cm store lapper i fritt valg av teknikk. Pinner og garn ble delt ut, og mange gikk i gang med arbeidet – 65 lapper ble levert til Toril på søndagen – et imponerende resultat, se foto. Men fler lapper lapper trengs, så fortsatt å strikke eller hekle – så vi får et stort teppe – dette skal loddes ut på Vintersopptreffet 2018 – og inntekten går til 8 IFFS.

Foredragene

Nina Alsborn fra Telespinn – et lite gårdspinneri i Svartdal i Telemark – hadde med seg et stort utvalg av garn og fortalte fra driften. Idehistoriker Bjørg Minnesjord Solheim kjøpte gården Midt-Svartdal i 2002, der drømmen var å drive med mohair-geit. Disse geitene har lang krøllete pels og må klippest to ganger/år. Etter nesten ti år med diverse utprøvinger, ble det bygd et produksjonslokale for et minispinneri og maskiner innkjøpt fra Canada. I dag kjøper spinneriet ull fra ca 1000 leverandører i Norge. Ullen sorteres i fire ulike kvaliteter, og rensing må gjentas opptil åtte ganger, og vaskingen er også en lang prosess. De kan spinne alle typer ull, også moskus. For lange og for korte fibre fungerer ikke i spinnemaskinen. Alt garnet lages som hesper, ikke nøster. Telespinn leverer fire typer garn: Ryegarn -50 % mohairgeit og 50 % spelsau. Pan (grovt strikkegarn) 70 % mohair og 30 % saueull. I Symre – er ull fra 1,5 år gamle geiter og 20 % lammeull. I Mary (det tynneste garnet) er 20 % merinoull innblandet. Telespinn har åpen gårdsbutikk, og grupper kan bestille omvisning. Det var stor interesse for å kjøpe både farget og ufarget mohairgarn.

Preben Graae Sørensen holdt foredraget „Kemisk baggrund for farvning med svampe“. En tilfredsstillende farging av ull og bomull med pigmenter fra sopper, er først og fremst betinget av de kjemiske egenskapene både til fibre og sopp-pigmentene. Men resultatet avhenger i stor grad av beisemidlene, pH og temperatur i beise- og fargebadet. Forsøk med

farging av ull med *Cortinarius semisanguineus*, viser at de tradisjonelle mengdene av beisemidler kan reduseres vesentlig uten at farge- og vaskestabiliteten blir dårligere. Forsøk viser også at sitronsyre kan erstatte vinsten og vinsyre. Til beising av 100 g ull brukes 5 g sitronsyre til 1 g tinn eller til 5 g alun. Målinger viser at mengden av opptatt beisemiddel i 100 g ull er 0,1 g. Derfor er det mulighet for ytterligere reduksjon i mengden av beisemiddel eller for å bruke samme beisebad flere ganger. Forsøk viser med godt resultat at beising kan foregå ved romtemperatur hvis beisetiden økes til 24 t. Farging ved romtemperatur i 24 t er også prøvd, men det endret fargenyansene seg.

Ruth Solem fortalte fra et pågående fargeprosjekt (sammen med Johs. Bjørgo og Anna-Elise Torkelsen) hvis formål med arbeidet er: 1. Å redusere eller erstatte tilsetninger i beisebadet uten at det går utover innfarging og lysektheten. 2. Finne erstatninger for vinsten (pris og tilgjengelighet). 3. Redusere mengde metallsalt i beisebadet (pris og tilgjengelighet). Erstatninger for vinsten kan være eddik og sitronsyre. Ruth viste resultatene av farging med rødskivekanelslørsopp *Cortinarius semisanguineus*. Mest brukte alunbeis-oppskrift er 25 g alun og 20 g vinsten/100 g garn. Forsøkene viser at det ikke er nødvendig for lysektheten å tilsette vinsten når alunmengden er 25 g. Reduseres den til 12,5 g alun kreves tilsetning av vinsten. Vinsten kan ikke erstattes av eddik eller sitronsyre. For tinn er bildet noe annerledes. Vanlig oppskrift 3 g tinn og 20 g vinsten/100 g garn. Reduseres både tinnmengde og vinsten til 1,5 g tinn og 10 g vinsten er lysektheten like god som for „full mengde“, og prisen for kjemikaliene reduseres til det halve. Her kan også vinsten erstattes med 5 g sitronsyre som igjen halverer prisen, og lysektheten er like god.

Gry Handberg fortalte fra det 17 IFFS som ble arrangert i British Columbia, 17. – 22. oktober september. Hun viste bilder fra de ulike aktivitetene og workshopene samt soppturer i øspøs regnvær. 12 norske deltok og fellesprosjekt vårt til utstillingen var smykker, se foto.

„Medlemmenes 5 minutter“.

Liza Johansson fortalte om boken sin „Pigment & Pappir“ og veien frem til ferdig bok – om og familien, venner og lærere som hadde inspirert henne i hennes kunstneriske arbeid. Liza hadde boken med for salg.

Lise Walter: „Bruk av garnrester“. Lise foreslår at garnrester kan brukes til å hekle ballnett og viste frem et par eksempler – disse nettene skal være gave til deltakerne på 18 IFFS – så om vi går for forslaget – så trengs det ca 100 nett! Spørsmålet er – hvem blir med? Mer om prosjektet i brev til IFFS-erne.

Astrid Schjellungen og Inger Wegener: Lavfarging. Problemstillingen: Får vi farge på ull/lin når vi legger 7 av våre vanligste lavarter (islandslav *Cetraria islandica*, pigglav *Cladonia uncialis*, piggstry *Usnea subfloridana*, hengestry *U. filipendula*, kvistlav *Hypogymnia physodes*, elghornslav *Pseudevernia furfuracea*, mørk skjeggslav *Bryoria fiscencens*) i ammoniakk i tre måneder? Laven ble lagt i norgesglass med 50 % salmiakk (9%) og 50 % vann. Glassene ristet med ujevne mellomrom, men ikke luftet. Laven ble silt vekk og 20 g lingarn og 20 g brodergarn ble lagt i hvert av badene. Garnene skylt og tørket og lagt til lysekthetstest (sørvendt vindu i 6 uker). Ved vanlig farging gir disse lavene gule farger. Resultatet med ammoniakkgjæring ga brunlige farger, flere mot sjokoladebrunt – spennende resultat – det er tydelig at ammoniakken løser ut andre pigmenter i lavene enn farging i vann. Pigglav ga best resultat ved lysekthetstesten.

Barbro Wingård presenterte forslag til ny workshop på 18 IFFS – veve skjerf på minivever (Briovever) – slike vever finnes på loppemarkeder, brukbutikker, og Barbro har allerede skaffet et bra antall.

Foreningssakene ble presentert av Anna-Elise Torkelsen. Etter valget har FFS-utvalget følgende sammensetning: Anna-Elise Torkelsen (leder), Grete Hollerud, Inger Walker, Inger Lise Walter og Gry Handberg (repr. for NSNF) oppnevnes av styret i NSNF. Alle regionskontaktene tok gjenvalg: Toril Deildok, Trine Parmer, Gunvor Bollingmo, Astrid Schjellungen, Berit Knai Johansen, Betsy Samuelsen, Thyra Solem og Brynhild Mørkved. Gry Handberg har ansvaret for hjemmesiden. I serien „Fargesopper og produkter“ er det lagt inn flere nye innlegg. FFS-erne oppmuntres til å bidra. Innlegg sendes til Gry Handberg hanroer@online.no Invitasjoner/referater legges inn fortløpende på hjemmesiden - så følg med! CD-en „Fargesopper“ som Utvalget laget i 2009 er populær og selges fortsatt, bestilles hos Anna-Elise Torkelsen, lillemor1406@gmail.com eller SMS til 92 42 41 16, pris kr. 100,- + porto.

FFS-treff 2018 arrangeres av Hedmark/Oppland regionen – dato og sted blir annonsert senere.

På FFS-treffene er utstillingen et populært innslag - i år var det ekstra mange fargerike bidrag.

På søndagen var det planlagt tre workshop'er som deltakerne kunne være med på: nålebinding – leder Hanne Beate Thomsen, silkeroser - leder Astrid Schjellungen og fritt broderi – leder Inger Walker. Først på programmet var en introduksjon til Osløstinget ved Hanne Beate. Dette er ett av mange sting som nålebinderne benytter. Stinget har navnet sitt etter en vott som ble funnet under utgraving i Gamlebyen i Oslo. Så gikk deltakerne i gang med arbeidet i den workshop'en de hadde meldt seg til. Flere fikk godt tak på nålebindingen, mens andre strevde. Silkerosene – her ble det brukt soppfarget silke og pynt - viste seg å være enkle å få til. Og stor kreativitet var det på fritt broderi hvor alle broderte med soppfarget garn på ulikt stoff (ull, bomull, lin).

Både lørdag og søndag hadde treffet en kjempefin fin gjeng på kjøkkenet, Borgny Helnes, Dagny Hov og Ellen Løvseth tok seg av mat, rydding og oppvask – tusen takk for hjelpen.

Anna-Elise Torkelsen

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Thomles gt 4, 0270 Oslo
e-post: post@soppognyttevekster.no

FFS-TREFF PÅ TOTEN

lørdag 21. april 2018
Arrangør: Region Hedmark/Oppland

Treffet holdes på Ditlevines Utsikt på Stenberg gård og friluftsmuseum, Sillongenvegen 230, 2846 Bøverbru.

10.00-10.30: Ankomst, registrering, levere til utstillingen. Kaffe/te og kaker.

10.30-11.00: Velkommen

11.00-11.30: Årsmøtesaker, årsrapport, valg, etc ved Anna-Elise Torkelsen

11.30-12.15: Foredrag. *Farging av ull med kanelljuka, gulrandljuka og fløyelspluggsopp. Testing av lysekthet med forskjellige tilsetninger i tinn-, alun- og jernbeis.*
Johs Bjørgo.

12.15-13.00: Foredrag. *Farging med messinglav*
Ingeborg Granlund og Randi Nordal.

13.00-14.00: Lunsj. Se utstillingen.

14.00-14.30: «Medlemmenes 5 min» og kort foredrag om Torpevottene.

14.30-16.00: Arbeidsstasjoner
Torpevotter – Napping Randi og Margaret på møterom 2. etg

Strømpebånd, og kalt hosebånd Hege på kjøkken 2. etg

Fingret snor og Kumi Himo Anne Mari og Ingeborg nede i kafeen

16.00- 17.00: Kaffe/te, kaker. Avrunding.

Velkommen
Ingeborg, Randi, Anne Mari, Margaret, Taran Ann og Hege

REFERAT FRA FFS-TREFFET 2018

FFS-treffet ble holdt på Ditlevines Utsigt på vakre Stenberg gård og friluftsmuseum på Østre Toten. Arrangører var region Hedmark/Oppland og det var 52 deltakere.

Ingeborg Granlund ønsket velkommen og fortalte litt om stedet og historien om Amtmanninne Ditlevine og hennes tre døtre, som blant annet drev med farging av ull.

Årsmøtet ble ledet av **Anna-Elise Torkelsen**.

FFS-utvalget har i 2017 bestått av Grete Hollerud, Gry Handberg (NSNF's representant), Inger Walker, Lise Walter og Anna-Elise Torkelsen (leder). Regionskontakter: Toril Deildok, Trine Parmer, Astrid Schjellungen, Gunvor Bollingmo, Berit Knai Johansen, Betsy Samuelsen, Thyra Solem og Brynhild Mørkved. FFS-utvalget har hatt 7 møter hvor mye av arbeidet har gått til planleggingen av 18 IFFS. FFS-treff 2017 ble holdt i Oslo, 1.-2. april og markerte 25 års jubileet til FFS. FFS har nå 190 medlemmer. Mange medlemmer har produsert lapper til Slumreteppet som skal loddes ut på Vintersopptreffet og heklet nett som skal være gave til deltakerne på 18 IFFS. Flere medlemmer har holdt kurs i soppfarging i 2017. Valg: På valgt stod Inger Walker og Anna-Elise Torkelsen - begge ble gjenvalgt. Alle regionskontaktene er på valg: Berit Knai Johansen Vestfold/Telemark/Agder hadde frasagt seg gjenvalg og Åse Krømke ble valgt som ny. En stor takk til Berit for et flott arbeid hun har nedlagt i regionen gjennom flere år. De andre regionskontaktene ble gjenvalgt. FFS-utvalget hadde forberedt Retningslinjer for gjennomføring av FFS-treff. Disse ble debattert, noen forslag til endringer kom fram. FFS-utvalget innarbeider disse. Retningslinjene sendes til regionskontaktene som er ansvarlige for FFS-treffene. Gry Handberg fortsetter som ansvarlig for hjemmesiden og Facebook.

FFS-treff 2019 holdes 11.-12. mai i Trondheim. Arrangør region Møre og Romsdal/Trøndelag.

Johs Bjørgo holdt foredrag om det videre forskningsarbeidet han, Ruth Solem og Lillemor Torkelsen holder på med for å minske bruken av kjemikalier i fargingen. Resultatene er samlet i en artikkel som blir trykket i *sopp og nyttevekster* 2/18. De viktigste sikre resultatene er at ved farging av ull med *Phaeolus schweinitzii* gulrandkjuke, *Tapinella atrotomentosa* fløyelspluggsopp og *Hapalopilus rutilans* kanelkjuke kan mengden metallsalter reduseres med inntil 50 % og vinsten erstattes med sitronsyre uten at det påvirker fargen og lysektheten.

Jernbeis tilsettes Glaubersalt. Dette skal etter oppskriftene gi jevnere innfarging, men forsøk med jernbeis uten tilsetning av Glaubersalt, viser samme resultat som med Glaubersalt. Det bare fløyelspluggsopp og gulrandkjuke som har vært med i dette forsøket – hvordan andre sopper reagerer gjenstår å undersøke.

Gode nyheter for alle som er opptatt av å bruke så lite som mulig av metallsaltene.

Randi Nordal og **Ingeborg Granlund** fortalte om forskningen sin på farging med

Xanthoria parietina messinglav. En kort PP-versjon vedlegges referatet.

I «Medlemmenes 5minutter» fortalte Randi Nordal historien om «Torpe-votten», en vott i «hullbragd-strikk» teknikken strekker seg tilbake til 1930-årene da Torpa Husflidsnevnd startet produksjon av votter som ble solgt på «Husfliden» på Aust-Torpa. I 1936 fikk Husflidsnevnda mønsterbeskyttet «Torpa-votten». I 1979 ønsket Nordre land Husflidslag å ta opp igjen gamle strikketeknikker og har produsert et lite oppskriftshefte om votten.

Berit Knai Johansen fortalte fra kurset «Naturfarging på cellulosefiber» som Tønsberg Husflidslag og Naturfargegruppa i Norges Linforening arrangerte med Michel Garcia. Kurset ble holdt på Våle Prestegård 31.juli-4. august 2017. Mange av deltakerne var FFS-medlemmer. På kurset lærte man å lage sine egne metallbeiser til bruk på lin – alunriacetat, jernacetat og titanbeis. Ull ble beiset med jamne slik som i vikingtiden – isteden for alun. Vi brukte lokale planter til farging, bl.a. rødskivekanelslørsopp *Cortinarius semisanguineus*. Mye tid ble brukt til blåfarging (vaid og indigo) av både ull og lin. Michel Garcia er kjent for sin såkalte 1-2-3 kype som ikke inneholder kjemikalier til forskjell fra den tradisjonelle hydrosulfittkypen. Etter kurset har Berit og andre fra Naturfargegruppa fortsatt med farging med sopp på lin: fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa* og rødskivekanelslørsopp. Linfiberen ble forbehandlet med tannin, beiset og fiksert med kritt før farging – alt etter råd fra Michel Garcia. Lingarnet ble lysekthetstestet og det var lite fargeforandring på 3 uker. Gulrandkjuke *Phaeolus schweinitzii* står for tur på neste samling i Fargegruppa.

Etter en velsmakende lunsj kunne deltakerne lære seg nye teknikker.

Torpevotter – Napping. Foregår på vranga av votten og gjør vottene varme og gode. Bruker mykt garn og en butt nål som går lett mellom masketrådene. Man syr løkker over en eller to felter. Deltakerne hadde med seg ferdig strikkede votter eller en prøvelapp og gam til nappinga. Randi Nordal stod for denne.

Strømpebånd, og kalt *hosebånd*, er bånd som festes øverst rundt lange strømper for å holde dem oppe. Hosebånd brukes ofte til de mannlige bunadene, der det festes under kneet, og båndet henger dekorativt ned langs leggen. Deltakerne hadde med lang ulltråd i 5 forskjellige farger. Leder Hege Dagestad var godt fornøyd med sine

flittige deltakere.

Fingret snor, dette er en fast, sterk og slitesterk snor. Er bl a brukt mye i skjørtekanten på flere av våre folkedrakter. Den er anvendelig til svært mye – gode også i babysokker. Deltakerne hadde med 2 nøster garn i forskjellig farge. Leder Anne Mari Helle var godt fornøyd med deltakernes innsats – noen lærte dette fort – andre trengte lenger tid. Teknikken passer godt for barn.

Kumi Himo, Flettet japansk snor. Snoren lages gjerne i fagestrålende silke, men både mercerisert bomull og ull egner seg også utmerket. Snoren er utrolig morsom å lage – også for barn. Deltakerne hadde med 4 dukker/små nøster av hver av 3 forskjellige farger – til sammen 12 tråder. En liten stein eller noe annet som kan gi tyngde i enden av snoren som må kunne knyttes fast i snorenden.

Alle hadde lært noe nytt og var godt fornøyde!

Foredragsholderne ble takket av med fine gaver, bøker og strikkede ting. Anna-Elise Torkelsen takket arrangementskomiteen: Ingeborg, Randi, Anne Mari, Margaret, Hege og Taran Anne for et meget vel gjennomført og hyggelig FFS-treff.

Referenter: *Taran Ann Sæther* og *Anna-Elise Torkelsen*

INVITASJON TIL FFS-TREFF I TRONDHEIM 2019

Lørdag og søndag 11. og 12. mai

Arrangør: Region Trøndelag og Møre

Treffet holdes på Ringve Botaniske Hage, Lade alle 58, 7041 Trondheim

Program:

Lørdag 11. mai

- Kl. 10.00-10.30: Ankomst og registrering, Kaffe/te og kaker
kl. 10.30-10.45: Velkommen
kl. 10.45-11.15: Årsmøtesaker, årsrapport, valg, etc ved Anna-Elise Torkelsen
kl. 11.15-11.30: Referat fra det 18 internasjonale soppfargersymposiet i Oslo 2018
kl. 11.30-12.00: Ingvild Espelien: *Grå trøndersau og ullspinneriet. Demonstrasjon av garn*
kl. 12.00-12.30: Ruth Solem, Johs. Bjørge og Anna-Elise Torkelsen: *Nye fargeeksperimenter med fløyelspluggsopp*
kl. 12.30-13.00: Simen Bretten: *Moskusen på Dovrefjell*
kl. 13.00-14.00: Lunsj. Utstilling. **Husk å ta med ting til utstillingen!**
kl. 14.00: «Medlemmenes 5 minutter» og introduksjon til kurset der Elin Bretten lærer oss å spinne med håndtein. Ull fra spinneriet til Ingvild.
Kaffe/te underveis.

Ved middagsleite kl. 1800 drar vi i samlet flokk inn til f. eks Solsiden for å spise middag sammen.

Søndag 12. mai:

Kl. 12.00: Guidet visning i Trondheim Kunstindustrimuseum: Hannah Ryggen og hennes tepper med plantefarget garn. Det er jubileum for henne i 2019, og dette blir markert både i Kunstindustrimuseet og på Ørland der hun levde og virket.

Påmelding innen 20 mars

Deltageravgift kr 320,-. Betales til Thyra Solem kontronr. 4212 45 68239 Merk innbetaling med navn og FFS-treff 2019.

Prisen inkluderer ikke middagssamlingene.

Langveisfarende med ankomst Trondheim på fredag 10. mai. Vi foreslår hotell Scandic Solsiden siden de fleste bussene går forbi der, men det er mange hoteller i Trondheim Sentrum. Det er også mulig å bestille rom på Vandrerhjemmet, opplysninger er vedlagt. Vi foreslår også at gjestene laster ned app'en til AtB og betaler inn bussreisene der. Vi regner med at de reisende kommer med bil, fly eller dagtog, så vi foreslår at vi treffes fredag kveld til et måltid. Mer om dette etter påmelding.

De som er interessert i håndspinnepkurset melder fra til Thyra om dette, og de som har håndtein melder fra om dette. Alternativ til spinnepkurset er en guidet tur i botanisk hage med de nye, eksepsjonelle motorsagskulpturene.

Velkommen til Trondheim i mai!

Hilsen Paula Sandvik, Marthe Gjestland og Thyra Solem

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Schweigaards gate 34 F, 0191 Oslo

e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra FFS-treff Trondheim i 2019.

Lørdag og søndag 11. og 12. mai. I tillegg samlet tidlig ankomne deltagere seg til middag fredag kveld.

Arrangør var Region Trøndelag/Møre, og treffet ble holdt på Ringve Botaniske Hage i Trondheim.

Paula Sandvik, Marthe Gjestland og Thyra Solem hadde ansvar for treffet.

Vi ble ønsket velkommen med kaffe og kaker da vi ankom, og deltagerne satte straks i gang med å rigge utstillingen med mange fine produkter av soppfarget garn.

Komiteen ønsket oss velkommen og fortalte om programmet.

1. Årsmøtesaker v/Gry Handberg.

FFS har nå 196 medlemmer, i utvalget sitter Anna Elise Torkelsen som leder, Inger Lise Walter, Inger Walker og Grete Hollerud som utvalgsmedlemmer og Gry Handberg er NSNF sin representant i utvalget. Utvalget har hatt 5 møter, 35 saker er behandlet. Planleggingen og gjennomføringen av 18 IFFS 2018 i Oslo har vært den største saken. FFS-treff 2018 ble holdt på Toten, der region Hedmark/Oppland var arrangør. Referater fra disse treffene har stått i NSNF sitt medlemsblad. Tre nyhetsbrev er sendt ut til medlemmene. FFS har også en Facebook-side, der Gry Handberg er redaktør.

Regionskontaktene i 2018 er Toril Deildok (Oslo/Akershus vest), Gunvor Bollingmo (Buskerud), Åse Krømke (Vestfold/Telemark/Agder), Brynhild Mørkved (Nord-Norge), Trine Parmer (Akershus øst/Østfold/Utlandet), Betsy Samuelsen (Vestlandet), Astrid Schjellungen (Hedmark/Oppland) og Thyra Solem (Trøndelag/Møre).

I FFS-utvalget er i år Inger Lise Walter og Grete Hollerud på valg. Det kom ikke andre forslag fra deltakerne, og Inger Lise og Grete ble enstemmig gjenvalgt for 2 år.

Regionskontaktene velges for et år om gangen, Brynhild Mørkved ønsket ikke gjenvalg og Cathrin Nikolaisen overtar etter henne, May Berthelsen overtar etter Åse Krømke som heller ikke ønsket gjenvalg. Alle de andre regionskontaktene tok gjenvalg.

Brynhild Mørkved ble takket for sin innsats gjennom 27 år som regionskontakt, for all innsats som inspirator i soppfargermiljøet og for all den dokumentasjonen som hun har gitt oss om farging i Ottar-heftene, og Gry overrakte henne FFS sitt forkle og bærenett.

Planer for 2019:

FFS-treff i Trondheim, (som vi nå deltar på) oppgradering av brosjyren vår, lage og selge minnepinner i stedet for CD, som nå også skal utvides med laver til farging.

Vi ønsker forslag på nytt fellesprosjekt til 19 IFFS, som skal arrangeres på et foreløpig ukjent sted i USA i 2020. Det bør være lite i volum, enkelt og praktisk å ta med i bagasjen til USA, og av sopp- eller lavfarget materiale. Send forslagene deres til utvalget v/Lillemor Torkelsen, epost: lillemor1406@gmail.com

FFS-treffet i 2020 blir i Oslo.

2. Referat fra 18 IFFS i Oslo, v/ Inger Lise Walter.

En fin oppsummering av våre mange aktiviteter på Soppfargersymposiet ble omtalt og illustrert med bilder av deltakere i aktivitet på workshop og utstillinger. Bilder viste også at det var mye kreativitet som foregikk utenom det oppsatte programmet, der deltagere inspirerte og lærte av hverandre.

Referatet er som nevnt, publisert i medlemsbladet vårt.

3. Ingvild Espelien, foredrag om "Grå trøndersau og ullspinneriet. Demonstrasjon av garn."

Ingvild er biolog og daglig leder i Selbu spinneri AS.

I tillegg til å spinne garn til markedet, holder de foredrag og opplæring i spinning, sortering og ullforedling . De samarbeider også med andre spinnerier i Norge, og spinner garn av alle de norske sauerasene.

Ingvilds foredrag var veldig interessant, med mange innfallsvinkler og ga oss mye informasjon om ulike sauerasers fibertyper, hvilken betydning de har for opptak av plante- og soppfarger og lysektheten på sauens farger.

Grå Trøndersau er antagelig et resultat av en krysning mellom gamle saueraser, også med merinosau, som nok er årsaken til at Grå Trøndersau har så fin ull.

Ullens fibertype har betydning for farger resultatet: Dekkhårene – silkeaktig i farging, Marghår – tar ikke farge, Underull- som ofte er finfibret – suger opp mye farge.

Av rasene er det Villsau grå, Pelssau grå og Gammel norsk sau (GNS) som har best lysekthet.

Grå Trønder har finfibret ull med god spenst, lammeull er ofte svært finfibret og kan ha merinoull-preg, og den har mange nyanser av grå.

Ingvild viste oss eksempler på farging av ulike nyanser av grått garn og hvitt garn, veldig mye vakkert!

Tilslutt understreket hun den norske ullas gode egenskaper; det er robust og har varig kvalitet, er slitesterkt og vaskbart, velegnet til farging, og det varmer oss i alle slags vær!

Det ble understreket hvor viktig det er å ha kontroll på alle ledd i produksjonen av ull til garn, fra klipping, vasking og annen bearbeiding!

Ingvild fortalte om mange utfordringer når det gjelder internasjonal ullhandel, også fra forsamlingen fikk vi høre om uetisk behandling av dyra, spesielt i storproduksjon i utlandet. Ull blir også fraktet lange veier for å bli vasket, ofte i store mengder og med miljømessig utfordrende metoder.

I det hele, et interessant og innholdsrikt foredrag med historiske linjer fra gamle norske tradisjoner til moderne næringsdrift i bruk av ull.

4. Johs. Bjørge fortalte om forsøket Lillemor Torkelsen, Ruth Solem og han gjorde i "Jakten på rosa og blått", farging med Fløyelspluggsopp *Tapinella atrotomentosa*.

Forsøkene gikk ut på å behandle garnet med ulike beisemetoder, også ubeiset, og ulike koketider. Forholdet mellom sopp og garn var 1:1.

Soppen ble kokt henholdsvis i 60 min og 15 min. Garnet ble holdt i fargebadet henholdsvis i 25 min og 60 min, og temperaturen på badet var 55 og 80 grader.

Vi fikk se et bilde av garn i fine lilla-grå og grå-grønn-blå farger, hvor konklusjonen var:

Soppen må kokes lengre enn 15 min. for få lilla-grå farge. Ubeiset garn gir

lysere lilla-grå enn alunbeiset garn. Tinnbeiset: Grå-grønn-blå farge ble mørkest etter utkoking av soppen og farging i 60 min.

Jernbeiset: farging i 60 min. ved 80 grader gir mørkere grønn farge enn ved 25 min. ved 55 grader.

Etter lyseksposering viste det seg at ubeiset garn hadde dårlig lysekthet, mens alle de andre prøvene viste god lysekthet.

For å oppnå sterkere rosa farge med alunbeiset garn og grønnblå farge med tinnbeiset garn, gjorde de et forsøk med veldig sterkt bad, hvor forhold mellom sopp og garn var 10:1.

1 kg tørket fløyelspluggsopp ble kokt i 1 time. Fargebadet med 100g alunbeiset garn varmes til 55-60 grader, halvparten (prøve 1) av garnet skylles raskt og holdes ved denne temp. timen ut. Resten av garnet (prøve 2) varmes videre til 70-75 grader, holdes der i 60 min.

Det tinnbeisete garnet (prøve 3) legges i "restebadet" i 60 min. i 80 grader.

Konklusjonen på dette forsøket var at det ikke ble rosa farge ved veldig sterk fargebad, men ved badet i 70-75 grader i 60 min., fikk garnet en pen porfyr-aubergine-farge. Tinnbeiset garn ga mørk blå-grønn farge.

Lyseksposering på prøve 1 viste god lysekthet, prøve 2 var mindre lysekte og ble brun-grønn, prøve 3 viste god lysekthet. (referanser: Hjørdis Lundmark og Hans Marklund: Färgsvampar og svampfärgning, 2009 s.93)

5. Simen Bretten: Moskusen på Dovrefjell.

Moskus-forvaltningen styres av Miljødirektoratet, og det er Statens naturoppsyn (SNO) som utfører det praktiske arbeidet i feltet. Det har vært Simen Brettens sitt ansvar, han er nå pensjonert fra det, og en av sønnene deres har overtatt som bl.a. fagansvarlig for registrering og oppfølging av moskusen.

Moskusen er satt ut på Grønland, i Alaska og i Norge. Den er svak for sykdomsoverføring fra andre dyr og tåler dårlig kystklima. På Dovre holder de stand. I 1953 var det 51 dyr på Dovre, i 2015 ca. 250. Det er ønskelig å holde bestanden på ca. 200 vinterdyr. Det blir jakta på dyra for å holde bestanden på ønsket antall dyr.

Simen viste oss skalle av hunddyr og hornet til et hanndyr, som viste oss at dette er store og kraftige dyr! Kampene mellom hanndyra går hardt for seg!

Simen ga oss historier om naturopplevelser på Dovre, storslåtte omgivelser, og om møter med dyr.

Vi fikk høre fortellinger om hvordan mennesker må forholde seg i evt. møte med moskusen, det er "bare" å legge på sprang vekk fra dyret, da skjønner de at de har skremt oss, gødter seg over det, og følger ikke etter. Simen og kona Elin viste oss ull og ragg fra moskus, bunnulla er veldig myk og god, og vi fikk se og kjenne på spunnet garn og strikka produkter, og såler laget av ragg som viser seg å være meget varmende.

Familien Bretten er virkelig gode ambassadører for Dovre, dyrelivet, naturopplevelsene og bruken av våre naturressurser.

Simen avsluttet foredraget med diktet: Når kvelden kjem, av Hans H. Nystuen. Et stemningsdikt om hans opplevelser på og følelser for Dovrefjell.

Lunsj og utstilling.

Paula, Marthe og Thyra hadde laget og serverte oss tre forskjellige og smakfulle supper til lunsj, Trøndersodd, neslesuppe og gulrotsuppe, med godt brød til.

Utstillingen viste som vanlig stor kreativitet av produkter og nydelig farget garn.

Medlemmenes 5 minutter.

a. **Barbro og Mikael Wingård** fortalte om Barbros forsøk med å farge med rabarbrasopp *Chroogomphus rutilus*.

Det er sopper, bl.a. rabarbrasopp, som ikke gir noe særlig farge ved å løse den opp i vann, så hun ville forsøke med å løse den med etanol.

Testet med rødsprit utspedd til 70 %.

1 del fersk sopp løses i 1 del sprit. Det fikk stå i 24 timer, siden speddes det med 5 deler vann og lot fargebadet småkoke en stund, la deretter alunbeiset garn i fargebadet. Etter en time fikk garnet en fin mørk rosa farge.

Det mistet en del farge ved lyspåvirkning.

Barbro inviterte oss til å komme til Gysinge på fargesopptreff 19. – 23. september 2019.

b. **Ingeborg Granlund** tok vare på en del hengestry *Usnea dasypoga* fra et tre som var felt. Ville gjøre et forsøk på å farge med det.

Hun pakket sammen hengestry og ulltrøye, la det i en stekepanne med vann, satt det i stekeovnen over natten i 60-70 grader. Ulltrøya var ikke beiset. Trøya ble fint brunfarget, som om den var batikkfarget.

c. **Elin Bretten** lærer en del av deltagerne å spinne på håndtein. Det var mange ivrige deltagere og det ble spunnet mange meter med ulltråd.

Alternativt til de som ikke deltok på spinning, tok **Thyra Solem** med resten av deltagerne på vandring i Ringve Botaniske Hage. Tross at det var tidlig vår, var det mange blomstrende planter å se på vandringen. Thyra guidet

deltagerne rundt i en hage som hun tydelig var godt kjent i.

Plantene i botanisk hage er levende samlinger som brukes til forskning, undervisning og bevaring av truede planter. Samtidig formidler hagen kunnskap om det botaniske mangfoldet og om plantenes betydning for mennesker og dyr. Plantene i botanisk hage er derfor både utstilling og vitenskapelig samling.

Det er inndelinger i ulike hager, bl.a. Engelsk hage, Primulahagen, Renaissancehagen, og et Arboret der det vokser trær og busker fra den nordlige halvkule. I dette området hadde det blitt nødvendig å hogge en del trær, det ble for tett.

Da tok de kontakt med en dyktig treskjærer, Oliver Vogt, som med motorsager i alle størrelser, forvandlet stubbene, som var hogd 2 meter over bakken, til fantastiske kunstverk som nå står rundt i arboretet. Det er mange slags dyr og fugler som nå kan sees i dette området.

Middagen spiste de fleste av oss sammen i Tyholtårnet. Fantastisk å sitte i tårnet, som beveger seg rundt, og se ut over Trondheim!

Søndag 12. mai

Vi møtte opp i Trondheim Kunstindustrimuseum for å få en omvisning i Jubileumsutstillingen til Hannah Ryggen og hennes tepper av plantefarget garn.

Direktøren i museet, Åshild Adsen, viste oss rundt og fortalte om Hannah Ryggens liv og virke som billedveverske.

Svenske Hannah flyttet til Ørlandet sammen med sin mann Hans Ryggen i 1924.

Til å begynne med spant og farget hun garnet sitt selv, men fikk senere garnet spunnet av andre.

Motivene i hennes bilder viser hennes klare politiske standpunkt, og hun var ikke redd for å stå ved sitt syn. Den store redselen var at fascistiske ideer skulle spre seg i Europa. Da vevde hun teppet "Etiopia" i 1935, som en protest mot Mussolini og Italias innmarsj i Etiopia.

Hun vever en lang rekke tepper mellom 1937 og 1947 hvor hun henter motiver fra nazismens grusomheter og motstandsbevegelsens kamp for norsk frihet.

Andre motiver har kvinnepolitisk innhold og er en hyllest til kvinner. Et svært personlig teppe er "Mors hjerte" fra 1947. Datteren til Hannah og Hans, Mona, fikk epilepsi som barn, så teppet er et uttrykk for selvopplevd sorg som mor.

Det var en stor opplevelse å bli vist rundt av direktør Åshild, hun delte av sin kunnskap og fortalte med innlevelse om Hannah Ryggens og de andre kunsternes tepper. Det siste bildet vi fikk se heter "Vi lever på en stjerne" fra 1958, og har hengt i Regjeringsbygningen og ble noe skadet av bomben i 2011, et veldig stort bilde som nå henger i en trappeoppgang i museet. Det ble bestemt at det ikke skulle repareres fullstendig, så sårene som teppet fikk, er fremdeles noe synlig.

Etter omvisningen i museet var FFS-treffet for 2019 over, og vi takker Paula, Marthe og Thyra for et vellykket og godt gjennomført arrangement!

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Schweigaards gate 34 F
0191 Oslo
e-post: post@soppognyttevekster.no

INVITASJON TIL FFS-TREFF I OSLO lørdag 14. og 15. søndag mai 2022 Arrangør: Region Oslo/Akershus vest

Treffet holdes i Tåsen seniorsenters lokaler, Tåsenveien 66, 0873 Oslo.
Hvordan komme dit? Det er flere muligheter med offentlig transport.
Buss 34 linje Ekeberg-Tåsen, holdeplass Tåsen senter. Buss 23 linje Lysaker-Simensbråten, holdeplass Tåsen senter. T-bane 5 Sognsvann, holdeplass Tåsen. Det er P-plasser ved senteret – kanskje ikke nok – da må man betale P-avgift i gaten. Søndag gratis.

PROGRAM - lørdag

- 10.00 -11.00: Ankomst, registrering, utstilling. Kaffe/te/kaker/frukt
- 11.00 -11.10: Velkommen ved Toril Deildok
- 11.15 -12.00: *Bruk av lav til farging* – professor Einar Timdal fra Naturhistorisk museum vil gi en gjennomgang av laver som egner seg til farging og hvorfor
- 12.00 -13.00: Erfaring med laver til farging
 - Hilde Sommer og Inger Walker: Farging med vanlig messinglav
 - Berit Knai Johansen: Farging med fargekorkje
 - Astrid Schjellungen: Erfaring med lavfarging
 - Toril Deildok: Farging med strylav
 - Lillemor Torkelsen: Farging med ulvelav
- 13.00 -14.15: Lunsj. Se utstillingen. Salg av fargesopper og fargekorkje
- 14.15 -15.00: Medlemmenes 5 minutter
- 15.00 -16.00: Årsmøtesaker: Årsrapport, valg på utvalgsmedlemmer og regionskontakter
 - Vi diskuterer pris på sopp- og lavfarget garn
 - FFS er 30 år! v/Lillemor Torkelsen
- 16.00 -16.30: Kaffe-pause
- 16.30 -17.00: Rødsriveprosjektet 2020/21 – resultater så langt

Påmelding til Toril Deildok innen 01. mai.
Deltakeravgift kr. 450,- inkluderer lunsj, se eget påmeldingsskjema.

Husk – ta med ting til utstillingen.

Referat fra treff i Forum for soppfargere - 2022 i Oslo

Endelig kunne soppfargerne samles til sitt årlige treff – to år med pandemi har gjort at vi ikke har møttes siden 2019. Arrangør var region Oslo/Akershus vest-regionen og regionskontakt Toril Deildok. Treffet ble holdt på Tåsen seniorsenter i Oslo 14. og 15. mai. 50 glade soppfargere deltok på lørdag. Søndag var avsatt til kurs i pinnebåndteknikk, hvor 13 deltok.

Toril Deildok ønsket velkommen og orienterte om dagens program. Tema for årets treff var lav og lavfarging.

Professor Einar Timdal ved Naturhistorisk museum i Oslo holdt foredraget „Bruk av lav til farging – lav som egner seg til farging og hvorfor“. Einar startet foredraget med å gjennomgå hvordan lavene er bygget opp, og om forskerne som oppdaget at lav er en sopp som lever i symbiose med alger. Det er minst 20 000 lavarter. De danner vanligvis et flerårig plantelegeme, et thallus. Lavene har ulike vekstformer og deles praktisk inn i skorpelav, bladlav og busklav. Lavene har ofte produksjon av sekundære metabolitter, „lavsyrer“. Mer enn 800 lavsyrer er kjent og ofte er det 2-4 stoffer i hver art, og de er lokalisert i ulike deler av laven. For å påvise disse i lavene brukes forskjellige kjemiske tester.

En av de første som beskrev lavenes egnethet til farging, var svenske Peter Johan Westring med verket: „Svenska Lafvarnas Färghistoria“ i 1805. *Roccella fuciformis* som gir rødt ved tilsetninger av kjemikalier er kjent tilbake til antikken. I Norge har vi andre arter som fargerne har benyttet for å få røde farger, særlige arter i slekten *Parmelia*, grå fargelav *P. saxatilis* og brun fargelav *P. omphalodes* som inneholder salazinsyre. Tidligere navn på disse er steinlav – begge vokser på stein, men er lette å skrape av. Flere arter ligner og kan også brukes.

Vanlig messinglav

Hengende fra trær, både bartrær og løvtrær finnes strylavene og skjeggglavene.

Hengestry *Usnea dasypoga* er vanlig og kan samles, men huldrestry *U. longissima* er rødlistet og må ikke plukkes. Foruten disse to strylavene som kan bli veldig lange, er de korte strylavene også velegnet til farging. Strylavene kjennetegnes ved en såkalt margstreng som gjør dem seige – drar man i en grein, kommer det frem en hvit streng. Dette til skille fra skjeggglavene som er myke og uten margstreng. Mørkskjegg *Bryoria implexa* og bleikskjegg *B. capillaris* er vanlige skjeggglaver. Strylavene og skjeggglavene inneholder lavsyrer som gir gule og gulbrune farger. To laver som er velegnet til farging, men kanskje mindre kjent er klipperagg *Ramalina siliquosa* som vokser på stein og inneholder salazinsyre som fargelavene. Lungenever *Lobaria pulmonaria* er en stor bladlav, grønn som fuktig, og vokser på stammer av edelløvtrær. Den er forholdsvis sjelden, men ikke rødlistet.

Fargekorkje *Ochroleuca tartarea* inneholder gyrophorsyre og er en ettertraktet lav hos fargerne, fordi den gir røde farger. Laven danner tykke hvite skorper som løsner fra underlaget i store flak. Mer om farging med denne, se Berit Knai Johansens innlegg, side 2 i referatet. Det er 10-12 arter i slekten *Ochroleuca*, og de kan brukes tilsvarende. Blærelav *Lasallia pustulata* inneholder også gyrophorsyre og gir røde farger. Blærelav vokser på klipper og stein ved sjøen og er lett å samle. Det er også navlelavene, *Umbilicaria*-artene som ligner blærelav i voksemåte samt inneholder gyrophorsyre. For å få frem rødfargene, må lavene fermenteres.

Islandslav, *Cetraria islandica* er en velkjent lav til farging. Den vokser i tette tuer i furuskog; inneholder fumarprotocetrarsyre og gir vakre gule farger på ull. Reinlavene, grå reinlav *Cladonia rangiferina* og lys reinlav *C. arbuscula* samt andre reinlaver er vanlige. De vokser ofte i samme skogsområder og inneholder samme lavsyrer som islandslav, men gir

lysere gule farger. Den velkjente kvitkrull *C. stellaris* er ingen god fargelav, men flott i dekorasjoner. Vanlig kvistlav *Hypogymnia physodes* og andre arter i slekten er lette å finne på greiner av ulike treslag og ofte sammen med elghornslav *Pseudevernia furfuracea*. Disse lavene som gir gule farger ved kokemetoden, kan ved fermentering gi ulike brune nyanser, se Astrid Schjellungens innlegg, side 3 i referatet.

Vanlig messinglav *Xanthoria parietina* og andre arter i slekten danner rosettformete thalli på stein ved sjøen eller på barken av trær. Når den messinggule laven fermenteres og det våte garnet utsettes for sollys, kan man få blå farger - blått er en ettertraktet farge, se mer om farging med messinglav i Hilde Sommers innlegg side 2 i referatet.

Bilder av lavene som Einar gjennomgikk finnes i lavfloraer og på nettet, og noen dem også på minnepinnen „Fargesopp og fargelaver“ som FFS-utvalget har satt sammen.

Etter foredraget og lunsj fulgte ivrige lavfargere opp med sine erfaringer

Hilde Sommer: Farging med vanlig messinglav – *Xanthoria parietina* – kan gi en flott blåfarge. Hilde oppsummerer og deler sine erfaringer med oss.

Vanlig messinglav samles fra trær eller fra fjell/skjær ved sjøen. Jeg har farget ull, alpukka, men andre naturfibre kan også farges.

Ved farging med sopp og planter, må man beise ullen for at fargen skal binde seg bedre til garnet. Dette er ikke nødvendig når man farger med lav fordi laven inneholder lavsyre. Før messinglaven kan brukes til farging, må den fermenteres. Laven legges i en blanding av Salmi 9% og vann, og det røres jevnlig i blandingen som må stå i minst 6 uker, gjerne lengre. Blandingene får en fin rød fiolett farge.

Selve fargingen: 1. Det lages garnhesper på 25 g som bløtlegges. 2. Fargesuppen lages ved å koke (80 grader) den fermenterte blandingen og vann i 50 min. 3. Blandingene siles, avkjøles og garnet legges i avsilet i 2 timer. 4. Garnet får en rød fiolett farge og legges ut i solen, enten på snø eller på Al-folie. 5. Nå er det viktig at alle sider av garnet eksponeres for sol og at det holdes fuktig hele tiden. Det betyr at garnet stadig må snues, og hvis det ligger på Al-folie må det sprayes med vann så det ikke tørker. 6. Når solen treffer garnet, blir det først blåfiolett - deretter blått (gråblått). 7. Når fargen er oppnådd, skylles garnet i vann og tørkes. 8. Hvis solen forsvinner, og prosessen stanser opp, kan garnet legges i vann eller fryses til solen er fremme igjen. 9. Farget garn med messinglav kan lett blekes når det eksponeres for sol.

Hilde viste frem to flotte, blåfargete gensere i alpakkagarn – farget og strikket hhv av henne selv og Inger Walker.

Berit Knai Johansen: Farging med fargekorkje – korkjelav *Ochrolechia tartarea* – Nordens purpur. Laven har flere navn - „korkje“ kommer fra irsk „corcur“ som igjen kommer fra latin „purpur“ - på gammelnorsk „litmose“ og „letmose“ som betyr fargemose. Navnet korkje kom

kanskje da „mosen“ ble en stor eksportartikkel? Korkje er en skorpelav. For å finne ut om man har funnet riktig lav, dryppes en dråpe klorin på laven og den farges rød. Laven er vanligst på Sørlandet, men finnes også i Trøndelag og andre steder.

Arkeologiske funn viser at lignende lav ble brukt til farging i Danmark, Irland og England. Det antas at den ble benyttet i vikingtid. Det er mye kulturhistorie knyttet til innsamling og eksport av fargekorkje i Norge – allerede på 1300-tallet og langt frem på 1800-tallet foregikk denne eksporten. En „korkjefabrikk“ ble bygd i Farsund i 1804, og mannfolk kunne levere urin og tjene noen ører. Fargestoffet i laven er ikke oppløselig i vann, men i urin (eller ammoniakk).

For fremstilling av fargepasta finknuses 500 g lav, siktes og blandes med 900 ml vann, kokes i fem minutter, avkjøles og tilsettes 900 ml ammoniakk – dette blandes godt, helles over i et glass med tett lokk og settes til gjæring i 3-4 uker. Omrøres flere ganger daglig i starten, senere en gang daglig. Ferdiggjæret pasta kan stå lenge på glasset før bruk.

Fargebadet kan blandes slik: 6 l vann med temperatur 30 grader til 125 g korkjepasta – passer til 300 g ullgarn, pH i fargebadet 6-7. Farging 1 time ved 80 grader. Ved lavere pH (tilsetning av eddik) blir fargen rødere, mens salmi/krystallsoda hever pH, og fargen går mot blålilla. Garnet beises med alun og vinsten. Lingarn kan også farges med korkje, men det er en mer krevende prosess – og fargen ved pH 6-7 blir rosalilla. Det sies at korkjefargen falmer. Jeg har brukt mitt garn til en adventsløper – den brukes i den mørke årstid! Sammenlignet med garn farget med annato/orelans som var mye brukt på 1700-1800-tallet, falmet slikt garn betydelig fortere enn korkjegarnet. Så alt avhenger av bruk og krav til lysekthet.

Astrid Schjellungen: Erfaring med fermentering av vanlige lavarter

Inspirert av en workshop i Canada og en artikkel om forsøk med fermentering av lavarter i Himalaya, stiller jeg spørsmålet: Kan vi farge ullgarn med våre mest vanlige lavarter som har ligget i ammoniakk i tre måneder? Laven ble lagt på glass med 50 % salmiakk (9%) og 50 % vann. Løsningen ble ristet på med ujamne mellomrom, men ikke luftet. Når laven gjæres, får væsken mørk gulbrun eller rødbrun farge avhengig av lavarten. Etter tre måneder ble laven silt vekk, og ½ l væske og 20 g 1 tråds lingarn og 20 g Mora brodergarn ble lagt i en kjele, oppvarmet til 80 grader og farget i 2 timer. Garnet lå i fargesuppen natten over, ble skylt, tørket og lagt til lysekthetstest i 6 uker.

Fargerresultat for et par arter: Islandslav *Cetraria islandica*, som ved kokemetoden gir gule farger til garnet, gir etter fermentering brunt til gulbrunt garn. Det samme ser vi for hengestry *Usnea dasypoga* hvor ullgarn etter fermentering får en sjokoladebrun farge. Konklusjonen er at ved fermentering kan vi ennå flere spennende farger fra laven.

Toril Deildok: Farging med strylav/skjeggjav. Etter høststormene var kvister med en blanding av hengestry *Usnea dasypoga* og bleikskjegg *Bryoria cappilaris* lett tilgjengelige. Laven lå i bløt over natten. Alunbeiset Ask-garn fra Hillesvåg ble farget og ga en klar gulffarge. Lyst gråmelert garn ga en flott grønnffarge.

Lillemor Torkelsen: Farging med ulvelav

Ulvelav *Letharia vulpina* er en rødlistet lav i Norge. Norsk lav ble ikke benyttet i fargingen, men en nærstående amerikansk art. Ulvelav er den mest brukte laven hos „native peoples“ i Nord-Amerika. Apachene malte kors med ulvelav på føttene slik at de kunne evege seg usett. Farging: 100 g tørr lav, klippet i småbiter, bløtlagt i 6 timer, og kokt 1 t. Laven falt i bunnen av kjelen til en litt geleaktig masse. Suppen ble silt og 50 g ubeiset Ask-garn lagt i. Garnet fikk straks en sitrongul farge – senere mer discogul. Fargen var så sterk garnet ble tatt

opp etter 15 min ved 80 grader, og lagt over i vann av samme temperatur resten av fargetiden. Bad II ga en lysere sitrongul farge.

„Medlemmenes 5 minutter“.

Lise Bathen hadde kaldfarget med sennepslørsopp *Cortinarius croceus* og viste resultat fra dette – 100 g alunbeiset garn: 100 g sopp ble lagt i et 1/12 l Norgesglass – fargen kom fort på – det ble en brun farge – glasset stod i 3-4 uker.

Liza Johansson fortalte om sine eksperimenter med å male med soppfarger på tre. Dette har hun benyttet til å male sprettekniver med ulike farger – knivene har hun selv spikket. Hun hadde med kniver for salg, og de ble ettertraktet.

Hege Dagestad og Ave Tooming-Klunderud: „Farging med furuskjellpigg, *Sarcodon squamosus*“. En serie i 1000 deler: Hege farget etter alle kunstens regler for mange år siden og fikk bare så vidt lys beige farge. På senere kurs ble fremgangsmåten i boka „Färgsvampar & svampfärgning“ brukt, men det var mye som ikke stemte.

Hva skal til for å få blå farge? De to viktigste forutsetningene er å være 100% sikker på at det furuskjellpigg, og at man farger med mye sopp (100:1 – fersk).

Ny fremgangsmåte

Ave testet fremgangsmåten fra Riihivills blogginnlegg som utgangspunkt og fikk mørk blå farge. Hun brukte: 1 kg fersk, gammel og råttent sopp til farging av 10 g garn som var beiset med 15% alun+5% vinsten. Soppen ble kokt basisk i 2 t og pH senket før farging 1 t.

pH endrer seg gjennom soppens „liv“

Hege hadde fått ca 14 kg fra Aves skog. Soppen stod nesten i ett år og falt sammen til „sørpeformat“, pH var da nesten pH 8,5. Dette var overraskende, så pH ble sjekket på forskjellige stadier av soppen og viste at pH endret seg fra pH 5 til pH 7 fra ung til gammel sopp i naturen, med ytterligere alkalisering under nedbrytning etter plukking.

Forskjellige beiser

Hege testet ut serier med B1-B5 i seks forsøk: ubeiset, alun, alun+vinsten, jernsulfat, koppersulfat og tinn. Hun fulgte Aves fremgangsmåte med basisk koking i forkant og senking av pH ved farging. Dette viste at beis er nødvendig for å få blå farge. Første badet er kraftigst med alle beiser. Det er forskjell på hvor mye farge som er igjen til påfølgende bad. Hege testet også ut om brunfargen kunne trekkes ut over natten uten koking som beskrevet i „Färgsvampar & svampfärgning“. Det kunne den ikke.

Derneft ble det utført ytterligere forsøk der det ble testet med direkte koking, uten forkok og pH regulering. Dette ble gjort for alun, alun+vinsten og jernsulfat, for å sammenligne om det ga lignende svar som de tidligere funnene. Det ga tilnærmet like funn for alun og alun+vinsten, men ulike funn på jernsulfat.

Sopp:garn forhold

Ave testet om man kunne bruke mindre mengde sopp siden soppmengden ble så enorm. Vurderes som at man kan gå ned noe, men ikke mye.

Utkoking og farging ved pH 6

Forsøket ga blått garn, viste at man ikke trenger basisk utkoking.

Farging i silt suppe

Ave testet å sile fra soppen etter utkoking og farge i suppen. Dette ga blå farge, og vil kunne spare fargeren for det uendelige arbeidet med å skylle og plukke rusk ut av garnet.

Konklusjoner Forutsetning for å få blå farge:

1. Stor mengde sopp, gjerne 100:1 fersk sopp. Omregnet antar vi at dette tilsvarer 6:1 tørr sopp (men vi har ikke partestet fersk og tørr sopp). 2. Garnet må være beiset. Forskjellig beis gir

forskjellig styrke på bad 1 og påfølgende bad. 3. Garnet må varmes opp til vanlig fargetemperatur for sterk farge i første bad.

Andre faktorer som kan påvirke fargen: alder, pH, tørking. Diverse faktorer: voksested, genetisk variasjon på soppen, værvariasjoner, vannkvalitet, beiseprosedyre og håndlaget til fargeren.

Mikael Wingård – beising med alun. Han gjorde oss oppmerksom på at aluminiumsulfat som er rimeligere i innkjøp, kan erstatte kaliumaluminiumsulfat som vanligvis brukes når det beises med alun. Aluminiumsulfat er 40 % sterkere enn kaliumaluminiumsulfat. Mer om dette kan finnes på nettet.

Gry Handberg – tok opp temaet: „Pris på soppfarget garn“. Kan FFS bli enige om en veiledende pris? Hva fastsetter prisen, bl. a.: pris på innkjøpt garn og hvilken sopp som er benyttet. Det ble ingen full enighet, men de fleste mente i hvertfall at man dobler garnprisen, forslag veiledende 50 g garn ufarget kr. 50,- /farget garn kr. 100,-! En hver soppfarger kan bestemme selv.

Gry hadde også et innspill om hvorvidt Forum for soppfargere og vårt arbeid bør være med Norges sopp- og nyttevekstforbunds strategiplan. Det var enighet om at hun som NSNFs representant i FFS-utvalget, fremmer dette for styret i NSNF.

Årsmøtesakene ble presentert av Anna-Elise Torkelsen. Valg: Inger Walker og Anna-Elise Torkelsen var på valg – begge ble gjenvalgt. FFS-utvalget har denne sammensetning: Anna-Elise Torkelsen (leder), Grete Hollerud, Inger Walker, Inger Lise Walter og Gry Handberg (repr. for NSNF) som oppnevnes av styret i NSNF. Alle regionskontaktene tok gjenvalg: Toril

Deildok, Trine Parmer, Gunvor Bollingmo, Astrid Schjellungen, Anne Huvestad, Betsy Samuelsen, Thyra Solem og Cathrin Nikolaisen. Gry Handberg har ansvaret for hjemmesiden og Facebook-gruppen. Årsberetningen som ble fremlagt dekker de to siste årene: I 2019 ble CD-en „Fargesopper“ som FFS-utvalget laget i 2002/9, lagt på en minnepinne og samtidig utvidet med 13 laver. I 2020 sørget utvalget for en ny FFS-brosjyre som også er i engelsk utgave. I 2020 ble „Prosjekt rødskiveslørsopp“ lansert. Innsamling av sopp foregikk høsten 2020 og fortsatte høsten 2021. Rapport for 2020 finnes i „sopp og nyttevekster“ 2/21.

FFS-treff 2023 arrangeres av Vestfold, Telemark/Agder regionen i Arendal, i april.

Minnepinne med bilder av fargesopp og fargelaver bestilles hos Anna-Elise Torkelsen, lillemor1406@gmail.com eller SMS til 92 42 41 16, pris kr. 150,- inkl. porto.

Innlegg til hjemmesiden sendes til Gry Handberg hanroer@online.no Invitasjoner/referater legges inn fortløpende på hjemmesiden.

FFS- er 30 år - Anna-Elise Torkelsen. Forum for soppfargere er forbundets eldste forum. Lørdag 28. november 1992 samlet 45 soppfargere seg til møte på Blindern i Oslo, og FFS var et faktum. Flere av de som deltok på årets treff, var også med da forumet ble stiftet. Nå er vi 244 soppfargere i FFS. I årenes løp er det arrangert 28 FFS-treff. Våre medlemmer har holdt mange kurs i soppfarging, men også i lavfarging, plantefarging, farging av vegetabiliske fibre, etc. Det er produsert utallige vevnader, billedvever, gensere, jakker, vester, luer, votter og mye annet, og en del av dette har vi heldigvis dokumentert med bilder. De norske soppfargerne har deltatt på internasjonale symposier (IFFS) – første gang i 1985 og senere på samtlige til 2018. Norge har hatt ansvar for tre IFFS, i 1990, i 1999 og i 2018. Mye mer kunne fortelles fra de 30 årene, men det får komme i en egen artikkel.

Rødskiveslørsopp-prosjektet 2021 – Anna-Elise Torkelsen. Interessen for å delta i prosjektet var større i 2021 enn i 2020. 24 innsamlere deltok og 83 prøver ble sendt til sekvensering, mot 17 og 37 i 2020. Av det sekvenserte materialet (totalt 120 kollektor) er 62 kollektor rødskiveslørsopp, *Cortinarius ominusus*, 23 falsk rødskiveslørsopp, *C. semisanguineus*, 9 *C. aff semisanguinus* og 4 blodskiveslørsopp *C. cruentiphyllus*. Det ble også gjort ett funn av *Cortinarius purpureus*, ny for Norge – den ligner på blodrød slørsopp, men er større og er antagelig knyttet til løvskog.

Blodskiveslørsopp

Dessuten var det rustskiveslørsopp, *C. fervidus*, mahognylørsopp, *C. phoeniceus*, kanelslørsopp *C. cinnamomeus*, gulkantslørsopp, *C. malicorius*, mørk kanelslørsopp, *C. pellstoniamus* (= *C. sommerfeltii*), blodrød slørsopp *C. sanguineus* i det innsamlete materialet. 2 prøver er fortsatt til utredning. Både i 2020 og i 2021 var det flest innsamlinger av rødskiveslørsopp – så det er tydelig at den er den vanligste arten vi samler. Det videre arbeidet blir å se om det er mulig å finne morfologiske karakterer som i felt skiller rødskiveslørsopp og falsk rødskiveslørsopp. Karakteren „rød ved stilkbasis“ kan være viktig for å skille de to artene. I prøveskjemaet for 2021 etterlyste vi denne karakteren, og vi vil gå gjennom alle prøvene, sjekke innsendte bilder, etc. En rapport vil være klar før årets sesong.

På FFS-treffene er utstillingen et populært innslag - i år var det mange fargerike bidrag. Både lørdag og søndag hadde vi gode hjelpere på kjøkkenet, Anne Sunde og Borgny Helnes tok seg av mat, rydding og oppvask – tusen, tusen takk for hjelpen. Toril takket deltakerne for godt fremmøte og stort engasjement på treffet og ønsket alle vel hjem.

Takk til Hege Dagestad, Berit Knai Johansen, Hilde Sommer og Toril Deildok som har sendt meg resyme av sine innlegg på treffet. Foto: Hilde Sommer, Mette Randem, Irene Karlsen, Hege Dagestad, Toril Deildok og Anna-Elise Torkelsen.

Anna-Elise Torkelsen
Oslo, 10.07.22

Referat fra Kurs i pinnebåndteknikk – *Toril Deildok*

Ragnhild demonstrerer

Pinnebånd er en enklere versjon av sprang. Teknikken er gammel og rødlista. Båndet blir til ved at pinner flyttes mellom trådene slik at de fletter seg sammen. Ragnhild Mørken var kursholder og kjenner teknikken fra Middelalderverkstedet i Numedal. Toril Deildok bidro som assistent. På kurset deltok 13 deltakere, og de raskeste fullførte et bånd på den tida vi hadde. Jørn Jørgensen hadde laget flotte brett til oss, og deltakerne fikk disse med seg heim.

SØNDAG 14. mai 2022

Vi inviterer til KURS I PINNEBÅND og FRITT BRODERI kl. 11.00-15.00

PINNEBÅND er en fletteteknikk med faste ender. Båndene lages ved at trådene slynges om hverandre, og båndet vokser fra begge ender. Teknikken er gammel og rødlistet. Det ferdige båndet kan brukes til armbånd, belte, veskehåndtak, hårbånd, hosebånd mm

Ragnhild Mørken er instruktør. Hun kjenner teknikken fra Middelalderuka i Numedal der hun også har holdt kurs i farging med planter, sopp og lav.

Vi holder det du trenger av utstyr. Vil du bruke eget gam, er det lettest med et glatt gam.

Antall deltakere 15.

KURS I FRITT BRODERI

Fritt broderi er en spennende aktivitet for de kreative. Hver deltaker bestemmer sitt eget mønster, og broderiet blir til underveis. Det broderes med soppfarget garn på stoff av ull, lin eller bomull.

Inger Walker er instruktør og kjent for sin kreativitet og dyktighet innen fritt broderi. Hun har deltatt med sine produkter på flere utstillinger.

Vi holder nødvendig utstyr. Antall deltakere 10.

Vi møtes til kaffe/te/kaker/frukt kl. 11.00

Instruksjon i pinnebåndteknikk og fritt broderi og eget arbeid frem til lunsj kl. 13.00

Arbeidet fortsetter frem til kl. 15.00.

Påmelding til Toril Deildok innen 01.mai.

Kursavgift kr. 400,-, lunsj og materialer inkludert, se påmeldingsskjema.

Velkommen
Region Oslo/Akershus vest, Toril Deildok

Symposium FFS 2023

Soppfarget garn. Foto: Anna-Elise Torkelsen

Arbeidsgruppa i Agder, ønsker velkommen til årets samling for FFS 15. og 16. april. I år er det på Hove på Tromøya. Hove er et naturskjønt område som er en del av Raet nasjonalpark.

Tilreisende kan komme fredag ettermiddag/kveld og overnatte i hytter i tilknytning til foredragslokalet, Flimra. Dersom dere benytter offentlig transport, kan vi gjøre avtale om henting og bringing til Hove. Dere som vil overnatte må ha med dere sengetrekk/lakenpose og håndklær.

Vi ordner med frokost på hyttene og serverer mat med vårens vekster.

Påmeldingen gjøres ved å gå inn på kalenderen til Aust-Agder Sopp- og nyttevekstforening

<https://austagder.soppognyttevekster.no/nettbutikk/arrangement/ffs-treffet-2023/>

Du må være pålogget ved påmelding.

Det koster 2200 kr med kost og losji fra fredag kveld til søndag.

Dersom du kun vil være med på deler av programmet som lørdagens symposium koster det 500 kr, festmiddagen på kvelden koster 500 kr og workshop på søndagen koster 500kr med lunsj.

Program:

Fredag 14 april

Kl. 18.00 Vi serverer et enkelt kveldsmåltid basert på vårens grønne vekster før vi tar en felles kveldstur på Hove. Her er gode muligheter for et kveldsbad, så ta med badetøy.

Lørdag 15 april

Kl. 10.00 Registrering og kaffe

Kl. 10:45 Leder for FFS Anna-Elise Torkelsen ønsker velkommen sammen med arbeidsgruppa

Kl. 11.00 Annemor Sundbø, forfatter av boka «Spelsau og samspill», vil snakke om gammel norske sau og spelsau og ull og garn fra rasene som grunnlag for farging.

Kl. 12.00 Reidun Almedal, apoteker, som har skrevet en årsoppgave om mosefabrikken på Lista. «Bondemannspurpur», fargekorkje, (Ochrolechia tartarea). Hun vil i felles forum fortelle og svare på spørsmål om korkje, og den lokale historien fra Lista.

Roberta Dahl, Sopp- og nyttevekstsakkyndig. Hun har engelsk bakgrunn og vil fortelle om bruk og historikk av korkje i England.

- Kl. 13.00 Lunsj
- Kl. 14.00 Anna-Elise Torkelsen forteller om resultatene fra rødkiveslørsopp-prosjektet
- Kl. 14.15 Referat fra FFS-året ved Anna-Elise Torkelsen
- Kl. 14.30 Foreningenes fem minutter
Thyra Solem – farging av moskusull
- Roberta Dahl og Anne Huvestad – erfaringer fra fargekurs
- Anna-Elise Torkelsen – farging med besk svovelsopp
- Gjennomgang av utstillingen til soppfargerne
- Kl. 15.30 Diskusjon: Hva bør et fargekurs inneholde?
Anna-Elise Torkelsen innleder til diskusjon
- Kl. 16:30 Tur i området på Hove
- Kl. 18.30 Treretters middag inkludert drikke (en enhet)
- Etter middagen vil vi få se film:
- Garnfarging, svensk film av Erik og Carla Sundstrøm
- Mushrooms for color; om Miriam Rice om hvordan hun «oppfant» soppfarging

Søndag 16 april

- Kl. 10.00 Workshop der vi farger garn med korkje (*Ochrolechia tartarea*), rustbrunpigg (*Hydnellum ferrugineum*) og messinglav (*Xanthoria parietina*)

Demonstrasjon av hvordan man slynger
hosebånd.

Kl. 13.00 Vi avslutter dagen i sjøkanten ved Hoveskogen
med bålmat.

Elvarheim Museum - Museum in
Amli, Amli - Telemarksvegen [Besøk](#)

Info. om foredragsholdere:

Anna- Elise Torkelsen er biolog, med hovedfag i mykologi. Hun har i hele sitt liv arbeidet med forskning og folkeopplysning om sopp- og nyttevekster med base i Norges sopp- og nyttevekstforbund og som konservator ved Naturhistorisk museum (UiO).

Annemor Sundbø fra Kristiansand er tekstildesigner og faglærer i vev og tegning, utdannet ved Kunsthåndverkskolen i Bergen og Statens lærerskole i forming, Oslo. Statsstipendiat, kulturarbeider og vinner av flere kulturpriser og andre utmerkelse som kongens fortjenestemedalje for bevaring og videreføring av kulturverdier i inn og utland. Forfatter av en rekke bøker om strikking, kultur og tekstiler, blant annet «Spelsau og samspill».

Fra boka vakre farger fra naturen

av Anna-Elisa Torkelsen

Foto: Per Marstad

Fra boka til Annemor Sundbø

Spelsau og samspill

Foto: Ole Christian Torkilsen

Hilsen arbeidsgruppa i Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening i samarbeid med Blomkålsoppen.

Bilde fra Wikipedia

Vi ønsker dere alle hjertelig velkommen til årets symposium for FFS.

Norges sopp- og nyttevekstforbund/Forum for soppfargere
Schweigaards gate 34 F
0191 Oslo
e-post: post@soppognyttevekster.no

Referat fra treff i Forum for soppfargere 2023 i Arendal

Arrangør var region Vestfold/Telemark/Agder-regionen og regionskontakt Anne Huvestad. Treffet ble holdt på Hove på Tromøya 15. og 16. april. 50 glade soppfargere deltok på lørdag, men de fleste ankom allerede i løpet av fredagen. Vi ble ønsket velkommen med kvister av årets første utsprungne kirsebærblomster og buketter av hvitveis og blåveis på bordene – det var fantastisk. Søndag var avsatt til farging med vanlig messinglav, fargekorkje og rustbrunpigg.

Lørdag kl. 11.00 var alle samlet i foredragssalen - Anne Huvestad ønsket velkommen og orienterte om dagens program. Leder i FFS-utvalget kom med en kort hilsen fra FFS-utvalget. Tema for årets treff var ull og farging.

Annemor Sundbø fra Kristiansand, tekstildesigner og faglærer i vev og tegning var dagens første foredragsholder. Hun har mottatt en rekke utmerkelser for bevaring og videreføring av kulturverdier i inn- og utland, og er forfatter av flere bøker om strikking, kultur og tekstiler, bl av boken „Spelsau og samspill“.

Annemor kjøpte fabrikken „Torridal tweed“ hvor klesplagg ble levert inn til produksjon av shoddy. Her fant hun gamle, glemte strikkemønstre, og dette har hun også skrevet en bok om. I sitt foredrag øste hun med stor entusiasme og kunnskap om sin erfaring med bruk av norsk ull i ulike sammenhenger. Ullen fra spelsau er unik, den har mange farger og en vakker glans i pelsen og kan nesten være flammefarget. Kunsten å spinne er gammel – en kan bruke håndtein eller rokk av ulike typer. Nornene spant livets tråd – den tiden man hadde på jorden. Å spinne garn var viktig enten det var garn til egen husholdning eller som tukthusfangene måtte gjøre – spinne garn til det tøyet de selv skulle kles i. I norsk billedvev ble spelsaugarn brukt i utsmykninger av bl a Håkonshallen og Oslo Rådhus. Utvalg av sauer til forskjellige garntyper var meget viktig - kjente fabrikker som leverte garn er Hoelfeldt Lund og Rauma. Det var en opplevelse å lytte til Annemors levende fremstilling av stoffet, krydret med myter og refleksjoner om hvilken rolle den gamle norske sauen og ullhåndverket har spilt gjennom tidene. Jeg anbefaler på det varmeste å lese hennes bok „Spelsau og samspill – Glansfull ull og lodne skjebnetræder“.

Reidun Almedal vår neste foredragsholder er ubetinget en nestor innen korkjefarging. Fargekorkje som også kalles „Nordens purpur“ og „Fattigmannspurpur“, har fått en renessanse i sopp- og lavfargemiljøet. Reidun, farmasøyt av utdannelse har, skrevet en årsoppgave ved Høgskolen i Telemark om korkje, om „mosefabrikken“ i Farsund, bygget i 1806 og nedlagt i 1814 pga en vanskelig økonomi. Innsamling av laven hadde stor økonomisk betydning for

befolkningen, ikke mindre enn 2,4 tonn ble samlet inn over en fire årsperiode mot slutten av 1700-tallet. Laven ble gjæret ved hjelp av innsamlet urin. Når den røde fargen fremkom, ble blandingen tørket og malt på en korkjemølle til et pulver som var eksportvaren, bl a til Skottland. Erfaring viser at korkjefargen falmer. Bleking av pigmentet i korkjen kunne skyldes en fotooksidasjon og skulle kunne motvirkes med antioxidanter. Dette var utgangspunktet for Reiduns oppgave. I forsøkene ble det benyttet både vannløselige og fettløselige antioxidanter, men dessverre i testfasen ved Sifo viste det seg at fargen heller ikke var lysekte med ulike antioxidanter. Resultatet av lysekthetsprøvene viste 4 på det beste og et gjennomsnitt på 2. Til tross for falming fortsetter fargerne å farge med korkje – den gir jo fantastiske røde farger enten man velger å farge ved høy eller lav pH. En oppskrift på fremgangsmåten på korkjefarging, finnes i Berit Knai Johansens artikkel om korkje på FFS-hjemmesiden.

Roberta Dahl ga oss så den engelske delen av historien om korkjefarging samt den norske eksporten til Skottland. Det er lang tradisjon for å bruke korkje i Storbritannia. Den hørte med når den kjente tweed skulle veves. Men etter hvert ble det mangel på lav – slik kom importen fra Norge igang. Familien Lund som skulle bygge opp sin fabrikk i Farsund, tok kontakt med McIntosh som var ledende på korkjefarging i Skottland. Imidlertid ønsket ikke han å dele noen hemmeligheter – eiendommen Dunchatten var gjerdet inn og ble kalt „Den hemmelige fabrikk“. Det var stor produksjon ved fabrikk, 250 tonn lav og 9000 l urin ble brukt. I 1856 oppdaget Henry Perin syntetfargene og etter det var det slutt på bruk av plantefarger.

Prosjekt rødskiveslørsopp 2022 – referat fra prosjektet ved Anna-Elise Torkelsen.

Prosjektet har pågått i tre sesonger og interessen for å delta i prosjektet øker. 44 innsamlere har levert 216 prøver (2020, 2021, 2022.) I 2022 ble 96 prøver sendt til sekvensering, og vi venter fortsatt på de siste resultatene. Av det sekvenserte materialet er 100 av rødskiveslørsopp, *Cortinarius ominusus*, 23 falsk rødskiveslørsopp, *C. semisanguineus*, 9 *C. aff semisanguineus* og 19 blodskiveslørsopp *C. cruentiphyllus*. Dessuten var rustskiveslørsopp, *C. fervidus*, mahognylørsopp, *C. phoeniceus*, kanelslørsopp *C. cinnamomeus*, gulkantslørsopp, *C. malicorius*, mørk kanelslørsopp, *C. pellstonianus* (= *C. sommerfeltii*), blodrød slørsopp *C. sanguineus* og *Cortinarius pseudofervidus* blant de innkomne prøvene.

Blodskiveslørsopp

Rødskiveslørsopp viser å være den vanligste arten vi samler og farger med. I det videre arbeidet vil vi se etter gode morfologiske og økologiske karakterer som i felt kan benyttes for å skille rødskiveslørsopp og falsk rødskiveslørsopp – de to mest like artene. Karakteren „rød ved stilkbasis“ kan være en viktig karakter for å skille de to og likeså voksested. Så langt er rødskiveslørsopp vanligst i furuskog, mens falsk rødskiveslørsopp finnes både i furuskog og i granskog. Det er blitt flere funn av blodskiveslørsopp som vokser i granskog med bjørk. Den er ikke rød ved basis, og har en gulbrun hattfarge som skiller den fra de andre tre artene. Prosjektet fortsetter i 2023, og vi ser frem til mange innsendte prøver.

Årsmøtesakene ble presentert av Anna-Elise Torkelsen.

FFS-treff 2022 ble arrangert i Oslo av region Oslo/Akershus vest. FFS-utvalget har hatt 3 møter og behandlet 12 saker. Det var dessverre ingen norske soppfargere som deltok på 19 th IFFS i USA i 2022. Det 20th IFFS skal arrangeres januar 2025 på Gran Canaria. FFS-utvalget tilbyr nå medlemmene et tøymerke med FFS-logoen til å sette på anorakken eller tursekken,

pris kr. 50,-. Handlenettet som ble laget til symposiet i 2018 selges for kr. 50,-. På FFS-hjemmesiden står det hvordan man bestiller og betaler minnepinne, tøymerke og handlenett. Det ble solgt 8 minnepinner i 2022. Gry Handberg har ansvaret for hjemmesiden og Facebook-gruppen. FFS-treff 2024 arrangeres på Ringerike av region Buskerud.

Valg: I FFS-utvalget var Grete Hollerud og Inger Lise Walter på valg – begge ble gjenvalgt for to år. FFS-utvalget har i 2023 denne sammensetning: Anna-Elise Torkelsen (leder), Grete Hollerud, Inger Walker, Inger Lise Walter og Gry Handberg (repr. for NSNF) som oppnevnes av styret i NSNF. Regionskontaktene velges for ett år. Flere hadde frasagt seg gjenvalg: Trine Parmer, Betsy Samuelsen, Thyra Solem og Cathrin Nikolaisen. De som overtar vervene er Trine Bathen, Herdis Torsvik, Heidi Pedersen og Irene Karlsen.

Regionskontaktene Toril Deildok, Gunvor Bollingmo, Astrid Schjellungen og Anne Huvestad hadde sagt seg villig til gjenvalg. Under valget kom det et benkeforslag med en motkandidat til Astrid Schjellungen – Randi Nordal ble lansert som ny regionskontakt for region Hedmark/Oppland. Astrid Schjellungen trakk seg, og Randi Nordal ble valgt.

Regionskontaktene som har hatt vervet i mange år ble takket for sin innsats med varm applaus, og de nye ble ønsket velkommen.

Etter en velsmakende lunsj, var det tid for „**Medlemmenes 5 minutter**“. Denne viktige programposten er fast på FFS-treffet, for her kan fargerne dele sine erfaringer.

Gry Handberg - Erfaringer fra soppfargekurset på Elverum i 2022.

På kurset ble det farget med hatter av rødskiveslørsopper – det ble farget 3 bad med forskjellige beiser og alle ga flotte farger. Deretter ble hattene kokt en gang til i en time – kalles kok 2. Dette badet ga flotte farger med forskjellige beiser både i bad 1 og bad 2. Resultatet var så vellykket at det førte til at hattene ble kokt ut for 3dje gang. Også dette fargebadet ga fine farger, men her ble fargebadet bare benyttet en gang. Moralen er: Ikke kast rødskiveslørsopp-hattene etter kok 1. Vår erfaring tilsier at hattene kan kokes ut 3 ganger, med fine resultater.

Thyra Solem – Soppfarging av moskusull, et prøveprosjekt.

Sammen med Elin Bretten farget hun ferdigestrikkede luer av moskusull. Ullen er meget kostbar. Moskus-ullgarn inneholder ikke lanolin og har en naturlig mellombrun, matt farge som er vakker i seg selv. Så fargingen var av ren nyskjerrighet. Første lue ble beiset med alun og farget med gulrandkjuke – resultatet en lys mosegrønn farge. I neste forsøk ble det beiset med tinn og jern. En tinnbeiset lue farget i et kraftig blodrød slørsopp-bad fikk en nydelig dyprød farge. Jernbeiset med fløyelspluggsopp gir alltid en dypgrønn farge uten gule toner og med gulrandkjuke mer dyp olivengrønn. Dette var lovende!!

Anna-Elise Torkelsen - Besk svovelsopp, *Hypholoma fasciculare* er en sopp som vokser i klynger på stubber, særlig bjørk og kommer sent i sesongen. Den inneholder et gult pigment hypholomin og gir gule farger med alun- og tinnbeis og oliven- til brungrønne farger på jernbeis. Forholdet mellom sopp og garn bør minst være 2:1. Fargen er ikke særlig stabil, men gir gode farger til et strikkeplagg. Besk svovelsopp har fått det internasjonale navnet „Miriam’s mushroom“ etter Miriam Rice, fordi det var den første soppen hun laget et fargebad med.

Ave Tooming-Klunderud - Farging i rødskiveslørsopp-prosjektets ånd

Det er knyttet stor spenning til om de fire artene i „Prosjekt rødskiveslørsopper“ vil gi ulike farger på ullgarn. Ave har utført følgende forsøk: Hatter av rødskiveslørsopp *Cortinarius ominusus*, falsk rødskiveslørsopp *C. semisanguineus*, blodskiveslørsopp *C. cruentiphyllus* samt mahognyslørsopp *C. phoeniceus* ble farget ved tre forskjellige pH. Forhold sopp:garn 1:1. Pigmentet ble trukket ut ved å helle kokende vann over tørket sopp. pH ble justert i

avkjølt fargesuppe ved bruk av eddik og salmiakk. Soppen var med under hele fargeprosessen, 3-5 bad pr serie. Resultater: Ave har vurdert fargene slik: Farging ved pH 5, gir ganske lik farge for alle rødskiveslørsoppene, mahognylørsopp gir noe mørkere rød farge. Ved pH 6,5-7 gir blodskiveslørsopp markant mørkere rød farge enn rødskiveslørsopp og falsk rødskiveslørsopp. Rødfargen er mer burgunder og skiller seg også fra mahognylørsopp. Ved pH 8,5 gi alle alle fire artene rosa toner; blodskiveslørsopp gir en anelse mer rødt enn de andre. Stilker, forhold 1:1, av de samme artene ble farget ved pH 5 ga vakre gule og oransje farger.

På alle bildene (fra venstre): Rødskiveslørsopp- falsk rødskiveslørsopp- blodskiveslørsopp- mahognylørsopp

Roberta Dahl og Anne Litvestad Erfaring fra fjorårets fargekurs.

Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening er nye i FFS. Et kurs ble startet i 2017 med syv deltakere. Pga pandemien ble fortsettelsen vanskelig, men etter et foredrag om soppfarging med Anna-Elise Torkelsen i 2022, kom interessen tilbake, og et nytt kurs med de samme syv ble annonsert. Høsten var imidlertid tørr, men ønsket om å holde kurs var stort, så kurset ble nedskalert til et dagskurs med seks deltakere. Roberta og Anne gjorde alle forberedelsene, sørget for sopp, delte opp og beiset garnet. Dette er krevende. (Mange kursledere kjenner seg igjen her, kommentar AET). Det ble farget med gulrandkjuke og rødskiveslørsopp på alunbeiset garn. Ubeiset garn ble farget i jerngryte med fløyelspluggsopp. Ubeiset garn ble farget med gjæret blærelav. Resultatet ble mange fine farger.

Bildet viser nederst: Blærelav bad 1, gulrandkjuke (gml), fløyelspluggsopp, blærelav bad 2, rødskiveslørsopp bad 1 og bad 2.

Berit Knai Johansen Farging av lingarn

Berit viste frem en kurv med lingarn farget både med sopp og planter. Lin er en cellulosefiber og må forbehandles annerledes enn ull som er en animalsk fiber. Først må linet vaskes med nøytral såpe og krystallsoda ved 80 grader, og deretter tanninbehandles før beising med aluntriacetat. Mellom hver prosess, må garnet tørkes og luftes. Så kan lingarnet farges ved vanlig metode. Berit holder kurs i linfarging på Raulandsakademiet fra 10. Juli, og et kurs i regi av Tønsberg Husflidslag starter 6. juni. Berit har vevd en vakker adventsløper av korkjefarget ullgarn i ulike rødfarger fra korkje.

På FFS-treffene er utstillingen et populært innslag - i år var det mange fargerike bidrag. En av våre nestorer innen soppfarging, Ingeborg Foss døde i fjor. Av Ingeborgs datter har Eldbjørg Johansen fått en stor mengde fargerike prøver fra Ingeborgs mange prøvefarginger og kurs. Det ble enighet om at fargeprøvene deponeres hos Linda Thiis i Kongsberg. Hvis noen ønsker å benytte prøvene, ta kontakt med Linda.

Jan Henrik Sørensen, biolog og ansatt ved havforskningsstasjonen Flødevigen, avsluttet den innholdsrike dagen med et interessant foredrag om geologi, planter og dyr på Hove som ligger i Raet nasjonalpark. Gravhauger fra bronsealder finnes langs stranden. I 1914 ble det plantet en verneskog med furutrær som fortsatt eksisterer. Hove har vært militærleir frem til ca 1960 – nå brukes den til kurs- og feriested. Jan Henrik inviterte til tur langs rullesteinstranden for å se på planter, og mange benyttet muligheten til en tur i det friske været før middag.

Vi fikk servert en velsmakende tre retters middag med bl a en spennende ugras-salat hvor blomsterskudd av vårpengeurt var nytt for mange.

Etter middag ble det vist to filmer, „Mushrooms for color“ som viste Miriam Rice sitt engasjement for soppfarging og hvordan hun fikk oss i gang med dette. Den andre filmen var om og av Erik og Carla Sundstrøm, Miriams svenske elever. Her ble prosedyrene ved innsamling av fargesopper, beiser og farging grundig gjennomgått.

Søndag 16. april klokken ti, var det workshop med farging av garn med fargekorkje *Ochrolechia tartarea*, vanlig messinglav *Xanthoria parietina* og rustbrunpig *Hydnellum ferrugineum*.

Fargekorkje inneholder gyrophorsyre og er en ettertraktet lav, fordi den gir røde farger. Laven danner tykke hvite skorper som løsner fra underlaget i store flak. For å få frem rødfargene, må laven fermenteres.

Vanlig messinglav og andre arter i slekten danner rosettformete thalli på stein ved sjøen eller på barken av trær. Når den messinggule laven fermenteres og det våte garnet utsettes for sollys, kan man få blå farger - blått er en ettertraktet farge.

Arrangørerne hadde på forhånd gjæret fargekorkje og vanlig messinglav samt kokt fargesuppe av rustbrunpiggen. Alt lå derfor til rette for deltakerne som kunne gå fra gryte til gryte, snakke med den som var ansvarlig for gryten, diskutere pH og annet. Spørsmål dukket opp og nye teorier ble lanserte. Lise og Trine Bathen hadde ansvaret for rustbrunpiggen, Berit Knai Johansen for fargekorkjen og Ingeborg Granlund og Randi Nordal for messinglaven. For å få blå farge fra messinglav, må det fargede garnet utsettes for sollys, og det alltid spennende om solen skinner den dagen man farger, og det gjorde den på Hove – sol nok til at det rosa garnet som ble tatt opp av fargegryten og lagt på Al-folie fikk en fin blå farge!

Mens fargingen pågikk kunne deltakerne også lære seg teknikken å slynge hosebånd. Det var Karin Bøe fra Setesdal som demonstrerte dette.

Søndagens fargeresultat

Slynget hosebånd

Både fredag, lørdag og søndag var det gode hjelpere på kjøkkenet som tok seg av mat, rydding og oppvask – tusen, tusen takk for hjelpen.

Anne takket deltakerne for godt fremmøte og stort engasjement på treffet og ønsket alle vel hjem. Lillemor takket Anne og arrangements-komiteen som bestod av medlemmer i Aust-Agder sopp- og nyttevekstforening og Blomkålsoppen, Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening for et flott, innholdsrikt og utrolig vellykket FFS-treff 2023.

Bildene er tatt av Sidsel Huvestad, Ida Aalvik, Ave Tooming- Klunderud.

Anna-Elise Torkelsen

Oslo, 09.05 2023